

Jɔɔɔ Kéel Yuánes nyə á cilə yí Isâ í dɔ́gá nə Jɔɔɔ Kéel Yuánes nyə á cilə yí

Yuánes nyə á bə sámhá búúd ɔ lwámá wîm nə óbá ó Yésus dî. Nyə á bə mpwíín Yésus nyə á bul cɛel yé (13.23; 21.20), mínyɔɔhê mə Zhâk, bwé á bə bwán ó Zhébedé (Mat 4.21).

Kálaad éga ηgə salan nə bɔɔɔg Matiyô nə Márkus nə Lúkas bwé á cilə wá. Yuánes ηgə jii né buud bwé mpúg né Yésus-Krîst jisə Mwân mə Zembî. Sá bí nə ηkul ci né lúú ciyá á kálaad wúsə 20.31: «Məshimbá mészə cilyá wa má mészə shú né bi máguləg né Yésus jisə Krîst, Mwân mə Zembî, bí mə ká magulə ntó bí bə nə cug jínə déd».

Tééd lúu 2 kə wóós 12 dí, Yuánes mə lwágulə məshimbá zəɔgbá Yésus nyə a sá, búúd bwé ηgə káam má. Məshimbá mɔɔɔg mə sá né sə mpúg né Yésus ji búbálé Mwân mə Zembî.

Tééd lúu 13 kə wóós 21 dí, Yuánes ηgə bwiiηg nda Yésus nyə á ηgə kwəmsa né a zé bá wú shí ga dí né. A lwágulə məcwîη Yésus nyə á cwîny ompwíín bé shú cug á mpásə shwiy má (13-16). A lwágulə námə nda Yésus nyə á jəgula nə Zembî bəd nyə ompwíín bé mábwəd né (17). Yuánes mə nyiηgə námə lwágulə nda búúd bwé á bii Yésus, bwé gwú nyə né (18-19). A nyiηgə námə lwágulə nda Yésus nyə a gwúm, a lwóya nyúúl né ompwíín bwé dúgúg nyə bwé mú bə nə ηkul mənnyúúlúd (20-21).

Ciyá í á nyɛɛ muud

¹ Mátéédúlé má isâ byêsh dí, Ciyá* í á bwey bæ, Ciyá bá Zembî wé bwé á bæ. Ciyá jœŋg í á bæ ntâg Zembî. ² Bá Zembî wé bwé á bæ mótéédúlé má isâ byêsh dí. ³ Gwé wé í á té isâ byêsh; kú nœ tœw sâ wo é kwey ná Ciyá dí í á té yí. ⁴ Cœg í á bæ Ciyá jœŋg dí, cœg jœŋg í njúl mœŋkenya ŋgœlœ kwan buud. ⁵ Mœŋkenya mó á ŋgœ faan yídúgú; nji, yídúgú í áshígé magulœ lœg mœŋkenya.

⁶ Ŋgwól múúd nyœ á bæ ná Yuánes, Zembî wé nyœ á nti nyœ. ⁷ Yuánes nyœ á zœ ná a zœg bwiing sâ í dúgyá nœ mœŋkenya mœŋg yí, shú nœ buud bêsh bwé búgúlág nœcé bwiingyá jœŋg. ⁸ Nyœ dí nyœ á bæ mœŋkenya; nyœ á yida zœ bwiing sâ í dúgyá nœ mœŋkenya yí. ⁹ Mœŋkenya mœŋg má á bæ fwámé mœŋkenya, mâ ná, ja má zœ shí ga dí yí, má zœ kwan búúd bêsh. ¹⁰ Ciyá í á bæ shí gaád, gwé námé wé í á té shí ga; nji, buud œ shí ga bwé á shígé yag gwo. ¹¹ Í á zœ búúd bé dí, nji buud bé nda magulœ lœg gwo. ¹² Nji, búúd báá bwé á lœg gwo, bwé *búgula jíná dé wá, nyœ á yœ bwo ŋkul ná bwé bœg bwán œ Zembî. ¹³ Bâŋ bwé mó byêl, kú bæ byélé í ŋgœ wú mœcií dí yí, kú námé bæ váál búúd bwé dú ŋgœ byá nœ yéesh jáŋ yí, nda nyiŋgœ bæ ná muud nyœ ámœ jii ná a byá mwân; bwé mó byêl byélé á ná Zembî wé mó byá bwo.

¹⁴ Ciyá í á ka nyœœ muud, í á cœgœ wa sádí. Cœg jé í á bæ cœg mílwané, mpaam nœ mpaam, obúbólé nœ obúbólé. Sá á beny milwané myé, mí njúl milwané mí Mwán mó byêl

1:1 Mœt 1.1–2.4; Yuá 17.5; Flp 2.6; 1Yn 1.1–2; Mbú 19.13–16

* 1:1 «Ciyá» ni wé Krîst (Wo ji nœ ŋkul dúg Yuánes 1.14). 1:3 1.9–10; 5.26; 1Kr 8.6; Kol 1.16–17; Heb 1.2; Mbú 3.14 1:5 Mœt 1.3–4 1:6 Mat 3.1 1:8 1.20 1:9 8.12; 17.25; 1Yn 2.8 1:12 1Yn 3.1; Gal 3.26; 4.5 1:13 3.3, 5–6; 1Pr 1.23; 1Yn 3.9 1:14 Gal 4.4; Flp 2.7; 1Tm 3.16; Heb 2.14; 1Yn 4.2 milwané mí Mwán mó byêl cœgœ mwœ mœ Sœœŋgú dí yé: Mat 17.2; Yuá 2.11; 1Yn 1.1–3

cúgá mwə mə Sósŋgú dí yé. ¹⁵ Yuánes nyə á bwiing lánj yé, a lás gwów-gwôw ná: «Muud mə á jaaw bí wə éne. Nyə wə mə á ci yé, ná: muud ŋgə zə mádí mpásə; nji, a má tów mə shwóg, nəcé nyə wə nyə a tééd fwo bə nə mə. Muud wəŋg wə éne» ¹⁶ Sá bēsh sá á má bə nə kəw nyádí zhwoɡ təəm dī, a ŋgə cugə nə sá nji mpaam nə mpaam. ¹⁷ Nəcé Moyîz nyə á zə nə *mbwoomb mácçç, Yésus-Krîst zə nə mpaam nə obúbálé. ¹⁸ Muud nyə abwélé dúg Zembî. Nji, Cúgá lú Mwán dé nyáméfwó má jéég bud dí, dúsá námá Zembî yí, dwə wə í á sá ná Zembî mpúyúg.

Yésus mə tééd ísáy

(Mat 3.1-12; Mak 1.2-8; Luk 3.15-17)

¹⁹ Oyúden bwə á kənd ofada nə *Olevît kə shilə Yuánes ná: «Wo wə zə?» A mú ka bwiing bwo sá Yésus jísə yí. ²⁰ Nyə á mpu məm ná: «Μεε dí jísə *Krîst.» Nyə á mpu məm ntó kú shwána. ²¹ Bwə á ka námá jî nyə ná: «Ká wo wə zə? Ye Eli?» Nyə ná: «Mbô, mə dí Eli.» «Ye wo wə *Muud micúndá†?» Nyə ná: «Mbô». ²² Bwə mú ka ci nə nyə ná: «Ká wo wə zə? Sá kág bęsa nə buud bwə ámə nti sé wá ná jî? Woméfwó ŋgə ci ná wo wə zə?» ²³ A mú bęsa nə bwo ná: «Mə wə kál í ŋgə cúndə shí a shwéeshád yí, ŋgə ci ná: “Súgúgá zhií mə Cwámba í bág tátəlí” námá nda múúd micúndá Izayí nyə á ci ná.» ²⁴ Ofada nə Olevît bwə á kəndəw wə bwə á bə *Ofarizyêŋ. ²⁵ Bwə mú ka jî nyə ná: «Ŋkí wo dí Krîst, wo kú bə Eli, wo kú nyiŋgə bə múúd micúndá, nəcé jí wó ŋgə duu buud yí?» Yuánes mú bęsa

1:15 1.24-27, 30; 5.31-34, 36 1:17 7.19; MmN 31.18 1:18 6.46; 14.8-9; MmN 33.20; Mat 11.27; 1Tm 6.16; 1Yn 4.12 1:19 5.33 1:20 3.28 1:21 Mat 2.14; Yuá 6.14 † 1:21 Oyúden bwə á ŋgə bwánd ná Zembî mə bá nti bwo ŋgwól Múúd micúndá njúl nda Moyîz; Moyîz nyáméfwó nyə á jaaw bwo ntó. (Mbá 18.15-18). 1:23 Iza 40.3 1:25 1.33; Mat 21.25

nə bwo ná ²⁶ «Mεε mə ηγə duu buud məjúwód. Nji ηgwól múúd ji na mpédúgá nyínúd, bi ampúyέ nyə. ²⁷ A ηγə zə mǎdí mpúsə, mə ampíyáyέ ná mə cínyug nyə mikwoolú mí mǎηgwub məkuúd.» ²⁸ Sá ni í á ηγə s̄y Betanî, Zhurdê fanwíny, kúl Yuánes nyə á ηγə duu buud yí.

²⁹ Ná ndéé, mán mǎlê̄m, Yuánes nyə a dúg Yésus ηγə zə nyédí, a mú ci ná: «Dugá, *Mwân Ncwəmbε mə Zembî wé éga, nyə wé má zə yíl búúd ɔ shí ga *sám wán. ³⁰ ŋgaá mə a ci ná: “Muud ηγə zə mǎdí mpúsə; nji, nyə wé nyə a tééd zə nə mə, nəcé nyə wé nyə a tééd fwo bə nə mə.” Nyə wé má á ηγə ci yé. ³¹ Mə a shígé fwo də mpu nyə. Nji, nda í á jii ná bag ɔ *Izurəyêl bwé mpúg nyə ná, gwé wé má á zə ηγə duu buud məjúwód yí.» ³² Yuánes nyə á bwaagulə ná: «Mə a dúg Shíshim ηgə shulə wú gwôw nda faf ná ndéé zə ji nyə nyúúlúd. ³³ Mεε mə a shígé fwo də mpu nyə ɔ; nji muud nyə á nti mə ná mə zóg ηγə duu buud məjúwód yé nyə á bwey jaaw mə ná: “Muud wó bá dúg Shíshim mə shulə zə ji nyúúlúd yé, nyə wé má bá də duu búúd ŋkɛŋkɛ Shíshimud.” ³⁴ Mεε mə a shí ntâg dúg, mə ηγə bwaagulə ná nyə wé jí Mwân mə Zembî.»

Ompwíin wé ashúshwóógû
(Mat 4.18-22)

³⁵ Í á ka zə bə mán mǎlê̄m, Yuánes bǎnđη bóól *ómpwíin bé óbá bwé njúl námə na, ³⁶ a mú dúg Yésus ηgə ɔɔ, a mú ci ná: «Dugá, *Mwân Ncwəmbε mə Zembî wé éga.» ³⁷ Ompwíin óbá bəɔηg bwé mú gwág s̄a Yuánes nyə á ηγə ci yí ná ndéé bwé mú kə ηγə bɛ Yésus. ³⁸ Yésus mú yid, a mú dúg bwé ηgə bɛ nyə, a mú jî bwo ná: «Bí ηγə s̄ɔ jî?»

1:27 1.15; Mis 13.25 1:28 10.40; Mat 3.13 1:29 1.36; Iza 53.6-7; 1Pr 1.19; 1Yn 2.2; Mbú 5.6 1:30 1.15 1:32 Mat 3.16 1:34 Mwân mə Zembî: 1.49; 5.18-23; 10.36; 11.27; 20.31; Mat 3.17; 27.54; Mis 9.20 1:36 1.29

Bwá nə né ná: «*Rabi, wó ða ji ηgow?» (Rabi mə ké ná «Yínguli».)³⁹ Nyə ntâg nə bwo ná: «Zəgá kə dúg». Bwá mú ka kə dúg kúl á ða ji yí, nə ndeé, bwá mú ji cínɔŋg nyádí jwôw ðɔɔŋgúð. Í á bə jwów í mú ηγεε məwəla mənɔ̄ mā mpwó-kugú.

⁴⁰ Ompwíín óbá bwá á gwág sâ Yuánes nyə á ηgə ci yí nə ndeé bwá mú bɛ Yésus wá, ηgwólúgá nyə á bə André mínyɔŋú mə Shímun Pyêr. ⁴¹ Nyə á ka tééd kə wə mínyɔŋú yé Shímun, kə ci nə nyə ná: «Sə mə bwəma nə Mesî (jíná ðɔɔŋg í kə ná Krîst).» ⁴² A mú kə nə nyə wə Yésus. Yésus mú ða dúg Shímun nə ndeé a mú ci nə nyə ná: «Ŋgaá nə wo wə Shímun, shwóŋgú nə Yuánes; wo bá zə ða jówɔw nə Séfas» (jíná ðɔɔŋg í kə ná Pyêr).

⁴³ Mán məlê̄m, Yésus nyə a ηwa cígúlá nə a ké Galilê. A mú bwəma nə Fílíp, a mú ci nə Fílíp ná: «Bɛg mə.» ⁴⁴ Fílíp nyə á bə muud á Betusayída, dánd mə André bá Pyêr.

⁴⁵ Fílíp mú ka kə wə Natanaêl kə ci nə nyə ná: «Sə mə bwəma nə Yésus á Nazarê̄t, mwân mə Yóseb bwá ηgá ci ókálaad ɔ məcɛɛ mə Moyîz nə bɔɔŋg ɔ *búúð ɔ micúndəd yé.» ⁴⁶ Natanaêl mú ci nə Fílíp ná: «Ye sâ ányunywaá jí nə ηkul zhu Nazarê̄t?» ⁴⁷ Fílíp mú ka ci nə nyə ná: «Zaá kə dúg». Yésus mú dúg Natanaêl ηgə zə, a mú ci ná: «Dugá, muud éga ji fwámé mwâ *Izəryêl, kú yíl, kú bəd.» ⁴⁸ Natanaêl mú jí nyə ná: «Wεε mə mpú mə na ntədél?» Yésus mú bɛsa ná: «Mə ámə ηgə bwey dúg wo, wo njúl ná shug lú *figyê ði, biná Fílíp kú fwo lésa.» ⁴⁹ Natanaêl mú ci ná: «Rabi, wεε ji Mwân mə Zembî, wεε ji Cí á Izəryêl.» ⁵⁰ Yésus mú bɛsa nə nyə ná: «Wo mə *búgula nəcé mə jaawúlə wo nə mə á ηgə bwey dúg wo, wo njúl ná shug lú figyê ði; mpug nə wo bá dúg ísâ í bá nyiŋgə bul bə í anání

1:40 Mat 4.18-20 1:41 4.25 1:42 Mat 10.2; 16.18 1:45 Mbá 18.15;
Iza 9.5; 42.1-4; Eze 34.23; Msh 5.1-3 1:49 1.34; 12.13; Mat 27.42

yí.» ⁵¹ A mú nyingə ci ná: «Búbálé, mə jaaw bí ná, bi mə bá dúg jəŋ ná bagə, *wəŋgəles ó Zembí bwə dúgə bád dū shulə *Mwân mə Múúd nyúúlúd.»

2

Shimbá á Kana

¹ Mprəsə mwōw məbá, ŋgwól múúd nyə á ŋwa bá ŋgwəla á Galilē bwə jów ná Kana yí, bwə á ka sá zaŋ. Maríya á nyəŋgú mə Yésus nyə á bə cínəŋg. ² Bwə á jōw námə Yésus ná a kəg zāŋ nyəŋgú, təw *ompwín bə. ³ Í á ka zə bə, məlwəg ka zə fúfə, Yésus nyəŋgú mú ka zə ci nə nyə ná: «Dugí, bwə cúgə ná nə məlwəg». ⁴ Yésus mú ci nə nyə ná: «Amuda, shwə bāŋ nə inéy? Wəla dām í afwóyé wós.» ⁵ Nyəŋgú mú ci nə osól ə məsáal ná: «Bi ə sá sā jēsh nyə é ci nə bí sáág yí.» ⁶ Na ji ná, idəpla ísaman í á bə í təl na, *Oyúden bwə á dū balan nə byo dúlə gusa míŋgusa mí íci. Idəpla byəŋg í á bə ciigá nə məkwóógú, í njúl ná dəpla ŋgwúd je kə ílwuŋgá í məjúwó ŋkí mwəəmb ŋkí wūm nə íbá.* ⁷ Yésus mú ci nə osól ə məsáal ná: «Lwándúlégá məjúwó na ídəpla íníd.» Bwə mú lwándulə byo ná cwós. ⁸ A mú nyingə ci nə bwo ná: «Kagá dəplə ja níd bí kəg yə múúd ŋgə sá dína yé.» Bwə mú dəplə, kə yə nyə. ⁹ Muud nyə á ŋgə sá dína yé mú kagulə məjúwó mə mə shīn nyεε məlwəg mēni; nyə a shígé mpu kúl məlwəg məəŋg mə á ŋgə wú yí, osól ə məsáal báá, buud bwə á dəplə məjúwó wá, bwə ŋgə mpu. ¹⁰ A mú jōw múúd nyə á ŋwa bá yé zə ci nə nyə ná: «Ja bwə dū sá ídína yí, bwə dū tééd fwo yə búúd məlwəg mə búl nywa má, ka zə shúgula nə məəŋg mə abúlé nywa má ja búúd bwə mú ŋgə shwág yí. Ká wεε

2:1 4.46 2:4 7.6, 30; 8.20; 12.23; 13.1; 17.1; Luk 22.53 2:6 Mak 7.3-4

* 2:6 Na ji je bə ólitre məwūm mwəəmb ŋkí təd.

wo ámə nyingə baagulə málwəg mə anyunywaâ zə wóós wəla ga di?»

¹¹ *Shimbá Yésus nyə a tééd sá wóni, nyə a sá dwo ηgwála á Galilê bwə jów ná Kana yí lwóya milwané myé, ompwíín bé bwə mú *búgula nyə.

¹² Ja isâ íni í mé shîn yí, a mú shulə kə Kapernawûm, bəndə nyəwəgú yé nə omínyəwəhú bé nə ompwíín bé. Nji, bwə á jǐ wu nji búbaalé mwôw.

Yésus mə wíηg búúd ɔ míkus Luη mə Zembî

(Mat 21.12-17; Mak 11.15-19; Luk 19.45-48)

¹³ Nda zâη Páska í á bə í mú kúnə-kúnə ná, Yésus nyə á ka bád kə Yurúsəlem. ¹⁴ A mú kə kwey ná, nə buud bwə á ηgə kusha inteny wá, nə bəwəg bwə á ηgə kusha itəw nə məfaf wá, nə bəwəg bwə á ηgə sá icénd í *mwaanê wá bwə mé kə ji nə mikus *Luη mə Zembî. ¹⁵ A mú ηwa míkwoolú sá lwóη ná ndeé wíηg yíl bēsh Luη mə Zembî, wíηg námé itəw nə inteny. A mú ηgə lwágusə omwaanê búúd bwə á ηgə sá icénd wá, shîn lwág itəwəli byáη. ¹⁶ Nyə nə buud bwə á ηgə kusha məfaf wá ná: «Yílúgá isâ íga wa. Kúgá ηwa njów mə pəpa nda watála.» ¹⁷ *Ompwíín bé bwə mú téduga nda jí cilyá Kálaad Zembî dí ná, ná: «Cəelí mə ηgə cəel njów wô yí, í ηgə gwə mə lámúd nda kuda».

¹⁸ Oyúden bwə mú zə lás nə nyə ná: «Wo ηgə zə sá isâ íni ná wo mə fwo ka lwágulə sá dáyé *shimbá?» ¹⁹ Yésus nə bwo ná: «Caamugá *Mpáánzə Zembî ga, mə nyingəg lwə bi nywo nji mwôw málól.» ²⁰ *Oyúden ná: «Jí! Mpáánzə ni, məlwəga mé mé á ηwa buud mimbú məwûm ménə nə mísaman, wəe mə ci ná wo é lwə nywo nji mwôw málól?»

²¹ Ndug nyúúl nyé wə nywáá nyə á ηgə jów ná Mpáánzə

2:11 Shimbá: 2.23; 3.2; 4.54; 6.26; 11.47-48; 20.30; Mis 2.22; Rom 15.19 2:12
 Mat 4.13 2:13 6.4; 11.55; 12.12; MmN 12.1-14 2:16 Luk 2.49 2:17
 Sóm 69.10 2:18 2.11 2:19 Mat 26.61; 27.40; Mis 6.14 2:21 1Kr 6.19

yí. ²² Ompwíin bé bwé á kə nyingə táduga lésú Yésus nyə a lás wəŋgú ja nyə gwúm yí, bwé mú *magulə Mícilyá myâ Kálaad Zembî, *magulə námə lésú yé.

²³ Í á ka ηgə bə na ná, ja Yésus nyə á bə zāη Páska dí Yurúsəlem yí, zhwoɡ buud bwé á *búgula jínə dé nə dágúlə máshimbá nyə á ηgə sá má. ²⁴ Nji Yésus nyə a shígé ηgə shwu nyúul nə bwo, nəcé nyə á ηgə mpu bēsh. ²⁵ Í áshígé nyingə jii nə muud zəg jaaw nyə nə mbeé ji ntúga, keel ji ntúga. Nyəméfwó nyə á ηgə mpu sâ jí múúd lámúd yí.

3

Yésus bá Nikodêm

¹ ηgwól múúd nyə á ka bə gwoŋg *Ofarizyêη dí nə jínə ná Nikodêm; nyə á bə námə tówe shwóg *Oyúden. ² Muud éne nyə á ka kə dúg Yésus mpwó-bulú kə ci nə nyə ná: «*Rabi sá ηgə mpu ná wo ji yíguli ηgə zhu wə Zembî yé. Nəcé, muud cugé nə ηkul sá *máshimbá wó ηgə sá moga ηkí Zembî nyə ayáyé nyə ηkul.» ³ Yésus mú bəsa nə nyə ná: «Búbále, má jaaw wo ná, ηkí muud mə bə kú byél byélé ágúgwáan*, a cugé nə ηkul dúg Faan mə Zembî». ⁴ Nikodêm mú jí nyə ná: «Ntədəlé cwúcwúul múúd jí nə ηkul nyingə byél yé? Ye a jí nə ηkul nyingə nyí nyóŋgú mwô dí ja ábeé ná ndéé a mú nyingə byél?» ⁵ Yésus mú bəsa ná: «Búbále, má jaaw wo ná, ηkí muud mə bə kú byél zhií á məjúwó nə Shíshim dí, a cugé nə ηkul nyí Faan mə Zembî dí. ⁶ Byeyí á shí ga í də byá míshwun, byeyí á Shíshim byá *shíshim. ⁷ Kú káam nə mə ci nə wo ná bi má jəlá nə

2:22 1.45; 12.16; 14.26; Luk 24.6-8, 27 2:23 2.11; 6.29; 7.31; 8.30; 9.38; 10.42; 11.45; 12.42; 20.29, 31; 16.9 3:1 Nikodêm: 7.50; 19.39 3:2 Mat 22.16;

Yuá 2.11 3:3 1.13 * 3:3 Kúl jēsh sá ηgə ci ná: «byél byélé ágúgwáan» yí, bóól bwé ηgə ci ná «byél byélé á gwôw».

3:5 Tit 3.5 3:6 6.63

byêl byélé ágúgwáan. ⁸ Ɔkwô mé ða kuŋg kúl á kûŋg yí, wo ƚgá gwág ncíndé nyé, ƚji wo nda mpu kóómb á ƚgá zhu yí nà kóómb á ƚgá kə yí. Ntó námá wá jí nà muud mé byêl byélé Shíshim yé.» ⁹ Nikodêm mú ci nà nyə ná: «Jâŋ jí nà ƚkul bə na ntúdel?» ¹⁰ Yésus mú bəsa nà nyə ná: «Wɛɛ muud ƚgá jíguli bwán ó *Izəɾəyêl yé wo ampúyé isâ ini? ¹¹ Búbálé, mé jaaw wo ná, sá ƚgá lás sâ sá mé mpú yí, sá ƚgá bwiing sâ sá á dúg yí, ƚji bí nda magulə sâ sá ƚgá bwiing yí. ¹² Ja mé lás nà bí isâ yâ shí ga, bí nda *magulə yí, bí búsa nà ƚkul magulə yâ gwôw na ntúdel? ¹³ Mpugá ná muud nyə afwóyé bád kə jorj dí gwôw, námá ƚji *Mwân mə Múúú, nyə muud nyə á zhu gwów yé. ¹⁴ Né ndéé, námá nda Moyîz nyə a bûn vuguli nywâ gwów shí a shwéeshád ná, í jii ná bwá bág námá bûn Mwân mə Múúú gwôw, ¹⁵ shú ná muud yêsh mə bá *búgula nyə yé bág *bə nà cug á kandugə kandugə. ¹⁶ Nəcé, Zembî nyə á cɛel buud ə shí ga nà mbíya yáág-yáág cɛelí, váál á ná, nyə a yána Cúgá lú Mwán dé ná muud yêsh mə búgula nyə yé bág bə kú yə, a yidag bə nà cug á kandugə kandugə. ¹⁷ Mpugá ná Zembî nyə a shígé nti Mwán yé shí ga dí ná a zág yə búúú intúgúlí, í á yida bə ná a zág sá ná buud bwá fáámug. ¹⁸ Muud mə búgúlá nyə yé nyə ányingəyé ná bwəma nà intúgúlí; muud mə yídá bə kú búgula yé, intúgúlí byé í mé bwey bə; í mé bwey bə nəcé a mé bə kú búgula Cúgá lú Mwán mé Zembî. ¹⁹ Dugá, Zembî nyə a sá ná sémbyé mílósú í mpúyúg, nyə a sá ntúga: nyə á nti məŋkenya shí ga dí, buud bwá mú yida cɛel máyídúgú cɔ məŋkenya. Bwá á sá ntó nəcé bôw bwo misóólúgú. ²⁰ Jí né muud yêsh mə ða sá məbôw yé mé ða mpii məŋkenya, nyə ádé kə kúl məsú yí, a fúndá ná misóólúgú myé mí á

3:8 Ekl 11.5 3:11 3.32; 8.26 3:12 12.32; 14.1-3; 17.5 3:13 Mik 30.4;
 Rom 10.6 3:14 Ilj 21.9; Yuá 8.28; 12.32-34; 18.32 3:15 20.31 3:16
 3.36; 5.24; Rom 8.32; 1Yn 3.1; 4.9-10; 5.11, 13 3:17 12.47 3:18 5.22
 3:19 8.12 3:20 Ifz 5.11-13

bá búguli. ²¹ Muud nywáá ñgə bɛ obábálé yé má du kə kúl mánkenya mású yí, í nyínúg nə a ñgə sá misóólúgú myé váál Zembî ñgə jii yí.»

Yuánes Nduu-buud bá Yésus

²² Ja ísâ íni í má shîn yí, Yésus má zə kə shí á Yudéa, bənñə *ompwíín bé. A mú kə ji nə bwo wu, a ñgə duu buud.

²³ Í á bə, Yuánes ñgə námə duu buud Inən, kúnə-kúnə nə Salím, nəcé məjúwó má á bə wu ñkí bulya. Buud bwá á ka du kə, du kə duwan. ²⁴ Na nyə á bə bwá kú fwo wá Yuánes mímbwugud. ²⁵ Ompwíín ó Yuánes bənñə ñgwól *Yúden bwá á ka zə séñusa məkə̀l shú sâ í dúgyá nə ñgusa yəbá yí. ²⁶ Bwá mú kə wá Yuánes kə ci nə nyə ná: «*Rabi, dɔgí, muud bíná bí á bə Zhurdɛ fañwíny wó á ñgə bwaagulə lán yé yé, a ñgə duu buud, buud bēsh bwá mú ñgə kə nyádí.»

²⁷ Yuánes mú bɛsa ná: «Muud cugé nə ñkul bə nə sâ, Zembî kú fwo yə nyə. ²⁸ Biméfwó bí búsa mə owúshined nə mə á ci ná: “Mee dí jísá *Kríst, mee ji ñji muud Zembî nyə á nti Kríst dí shwóg yé.” ²⁹ Muud mə ñwá bá yé, nyə wé jí nə mudá; shwá yé tál cínəngú ñgə gwágulə nyə yé, nyə é bul bə nə məshusug ja á gwág kál má múúd bá yí. Váál məshusug dɔəng wə má jí nə ndí yí, məshusug ntə ñji. ³⁰ Í jii ná jíná má Yésus ñgəg nə jwɔ, mee dām ñgə jímb jímbúg.

³¹ «Muud ñgə zhu gwów yé ñgə cə buud bēsh; nyɔəng ñgə zhu shí yé ji námə ñji muud a shí, a lás námə ñji sâ í dúgyá nə shí yí. Muud ñgə zhu gwów jəñ dí yé ñgə cə buud bēsh. ³² A ñgə bwaagulə sâ nyə á dúg yí nə sâ nyə á gwág yí, ñji, buud bwá ángê nə magulə sâ á ñgə bwaagulə yí. ³³ Muud mə mágúlá bwaagulələ wɔəng yé má lwágulə nə Zembî ji búbálé. ³⁴ Nəcé muud Zembî nyə á nti yé má

3:21 1Yn 2.4 3:22 4.1-2 3:24 Mat 4.12; 14.3 3:26 1.29-34 3:27 19.11; 1Kr 4.7; Heb 5.4 3:28 1.20; Mal 3.1; Mat 11.10 3:29 Mat 9.15
3:31 8.23; 15.19; 1Yn 4.5 3:32 3.11

du lás íciyá í Zembî; næcé, Zembî mə yə nyə Shíshim kú nə minji. ³⁵ Dâ má cœl Mwán, nyə a má bəd nyə isâ byêsh mábwád. ³⁶ Muud mə *búgálá Mwân mə Zembî yé ji nə cug á kandugə kandugə; muud mə bán ná nyə abúgúláyé *Mwân má Zembî yé nyə abúle *dúg cug, mpimbə má Zembî yida nada nyə cugud.»

4

Yésus bá mudá á Samariya

¹ Yésus nyə á ka zə mpu ná *Ofarizyêh bwə má gwáduga ná a mú ηgə bul bə nə *ompwíin ntə Yuánes, a ηgə duu buud ntə nyə. ² Nji, Yésus nyəməfwó nyə a shígé ηgə duu buud, ompwíin wə bwə á ηgə duu. ³ Ná ndeé, Yésus nyə á ka zə wú Yudéa ná a ké Galilê. ⁴ Ná ndeé, í á jii ná a líínág Samariya. ⁵ A mú kə wóós ηgwəla á Samariya bwə du jôw ná Sikâr yí, ηgwəla wəηg í njúl kúnə-kúnə nə fambə *Yákwb nyə á yə mwán yé Yóseb yí. ⁶ Bwûh mə Yákwb í njúl cínəηg. Yésus nyə á ka bə a má tag nə njəond, a mú kə ji shí bwíinde lú taambud. Í á bə na, jwów í mú ηgeε tólóg dî.

⁷ A njúl na ntáni, ηgwól mudá á Samariya mú wóós ná a zə dɔ məjúwó. Yésus mú ci nə nyə ná: «Yág mə məjúwó má ηgul.» ⁸ Í á bə ompwíin bwə má kə ηgwəla ná bwə kə kusə ídêw. ⁹ Mudá á Samariya mú ci nə Yésus ná: «Ná ji? Wo mwâ *Yúden, wo bále gwáamb mə shilə Samariya məjúwó? Jâη í ámə té na ntudel?» Mpugá ná *Oyúden bənêh nə buud ɔ Samariya bwə ádé bə nə wóηgó. ¹⁰ Yésus mú bəsa nə nyə ná: «Wo ampúyé sâ Zembî má yána yí, wo kú mpu múúd ηgə gwáamb wo məjúwó yé. Wo mbəm

3:35 5.20; 10.17; 13.3; 14.10; 17.2; Mat 11.27; 28.18 3:36 3.16 4:1 3.22
4:4 4.9; Luk 9.52; 17.11, 16; Mis 8.4-25 4:5 Mət 33.19; 48.22 4:9
20j 17.29-41; Esd 4.1-3; Mat 10.5; Luk 9.52-53 4:10 4.26; 7.37

mpu, ŋki wo wé má yida gwaámb nyə məjúwó, a mú yə wo məjúwó mâ cug.» ¹¹ Mudá mú ci nə nyə né: «Cwámba, taamb jí nə gwaálə shí, wo ntâg kú nə dɔɔla; wo é ka ŋwa məjúwó mâ cug ŋgow? ¹² Ye wó bul bə fwámé múúd ntɔ mpáámbá jísú Yákwab muud nyə á yə sə taamb ga yé? Nyəméfwó nyə á ŋgul məjúwó mâ wa, bwán bé ŋgul námá, tɔo iwoo byé.» ¹³ Yésus mú bɛsa nə nyə né: «Muud yêsh mə ŋgúl məjúwó mǎga yé, nyə é nyiŋgə gwág shwáásúlə minú; ¹⁴ ŋji, muud mə bá ŋgul məjúwó má bá yə nyə yé, nyə abúle nyiŋgə bwəle gwág shwáásúlə minú, məjúwó mɔɔŋg má bá bə nyə bwûŋ í bá dɔ wéeshuli məjúwó cé cug.» ¹⁵ Mudá ná: «Cwámba, yég mə məjúwó mɔɔŋgú mə bág bə kú ná nyiŋgə gwág shwáásúlə minú, mə nda ná bá nyiŋgə jii né mə zé dɔ məjúwó wa.» ¹⁶ Yésus nə nyə né: «Kaá jôw ŋgwûm woó, biná zóg.» ¹⁷ Mudá ná: «Mə cugé nə ŋgwûm.» Yésus nə né ná: «Wo má mpu ci ná wo cugé nə ŋgwûm. ¹⁸ Nəcə wo a má bə nə ogwûm ótɔɔn, nyɔɔŋg wó jí nə ndí ja gaád yé cugé ŋgwûm woó. Wo má bwiŋg bábálé na.» ¹⁹ Mudá mú ci nə nyə né: «Cwámba, mə dúg né wo ji *muud micúndá. ²⁰ Odâ bwé á dɔ yə Zembî gúmá wa mbúŋ gaád; bi bân mə ci ná Yurúsalem wé búúd bwé kóg dɔ nyə gúmá yé.» ²¹ Yésus mú ci nə nyə né: «Amuda, *maguləg sâ mə cí yí. Dúl wəla í bá zə bə, í bá bə, bi kú ná dɔ yə Dâ gúmá wa mbúŋ gaád, kú námé nyiŋgə bə Yurúsalem. ²² Bí ŋgə kənd gúmá kúl bí ampúyé yí; sə bân sə ŋgə kənd kúl sə mə mpú yí, nəcé cugushílə Zembî ŋgə cugushi buud yí í ŋgə cingya Oyúden dí. ²³ ŋji, dúl wəla í bá zə bə, wəla dɔɔŋg ntâg námé wéga, wəla á né fwámé búúd bwé yə Dâ gúmá wá bwé é yə nyə gúmá nə *shíshim nə obúbálé. Váál búúd í yə nyə gúmá ntó wé Dâ ŋgə sɔ yí. ²⁴ Zembî ji shíshim,

4:12 8.53 4:13 6.35; 7.37 4:15 6.34 4:19 9.17; Mat 21.46 4:20
Mbá 12.5-14; Sôm 122.1-5 4:22 Iza 2.3; Abd 17; Rom 9.3-4 4:23 3.3-8;
2Kr 3.17; Flp 3.3

buud bwé yə nyə gúmá wá bwé jəlá nə yə nyə gúmá nə shíshim, nə obúbálé.» ²⁵ Mudá mú ci nə nyə ná: «Mə mpú ná Mesí zag, nyə wé bwé ngə jəw ná *Kříst yé. Ja á bá ntəg zə yí, a bá zə jaaw sá isá byêsh.» ²⁶ Yésus ntəg nə né ná: «Mə wəwng wé ngə lésha nə wo éga.»

²⁷ Ompwíin bé bwé mú ntəg wós, bwé mú ngə káam ná Yésus ngə lésha nə mudá; nji, təw muud nyə a shígé jí nyə ná: «Wo ngə jii jí?» Ɔkí ntəg ná: «Nəcə jí wó ngə lésha nə nyə yí?» ²⁸ Mudá mú lúgə dɔɔla jé na, kyey kə kwáádá kə jəw búúd ná: ²⁹ «Zəgá kə dúg ngwól múúd mə jaaw mə sá jêsh mə á sá yí, ye í cúgé je bə Kříst í?» ³⁰ Buud bwé mú tí kwáádá, kə kómb Yésus nyə á bə yí.

³¹ Té ni, ompwíin bwé mú ngə jəgula nə Yésus ná: «*Rabi, daág.» ³² Nyə ntəg nə bwo ná: «Mεε ji né mə dág idəw bí ampúyé yí.» ³³ Ompwíin bwé mú ngə ci bwámé nə bwámé ná: «Ɔgwól múúd nyə ámə zə yə nyə bíl idəw?» ³⁴ Yésus nə bwo ná: «Idəw byám wé mə sáag sá múúd nyə á nti mə yé mə jí yí. ³⁵ Ɔgaá bí ngə ci ná í mə lúg ɔnkwoond onɔ ná fwála bwé jəlá nə saag ífambé yí í wósúg í? Ɔhúh. Mεε mə ka ci ná: Kəndugá mísh bí dúgúg, idəw í mə shín wíy ífambé, í mú fwála lú məsaag. ³⁶ Muud məsaag mú ngə bwey ɣwa myəna, a ngə seɣng mpumə shú cug á kəndugə kəndugə; nə ndéé, mbəw məmpəg bá bēsh muud məsaag bwé gwág məshusug mbií ngwúd. ³⁷ Wúl kaaná í də ci ná: muud mə bę mpəg yé, nə yé; nyəwng mə sáag yé, nə yé. Sə kaaná wəwng ngə ci yí jí búbálé. ³⁸ Mə á kənd bí nə bí kəg saag idəw kúl bí áshígé wéend gún yí. Bóól bwé á sēy, bwé wéend gún; bí bān mú kə saag ígún byánú.»

³⁹ Zhwoğ buud wā ngwəla Samaríya wəwng bwé á *búgula Yésus nəcé bwaagələlə múdá nyə á bwaagələ ná:

4:25 1.41; 4.29; 7.26; 11.27 4:26 9.37 4:29 Mat 12.23 4:34 6.38;
8.28; 12.49-50; 14.31; 15.10; 17.4 4:35 Mat 9.37; Mbú 14.14-20 4:37
Msh 6.15

«A mé jaaw mə sâ jêsh mé á sá yí». ⁴⁰ Né ndeé, ja búúd ɔ Samarıya bwé á zə wóós wé Yésus yí, bwé á jəgula nə nyə né a jíg na bwédí; a mú ja cínəngú mwôw məbá. ⁴¹ Buud bwé mú nyiŋgə jág bul zə búgula nəcé ɲgələ gwág ciyá jé. ⁴² Bwé mú ɲgə ci nə mudá ná: «Sə ɲgə búgula ja gaád nəcé sámféwó sə mé gwág nyə nə məlwê məsú, kú ná nyiŋgə bə nəcé bwiŋgúlə wô, sə mé ka mpu ná nyə wé jí bəle bə Cəgye á shí ga.»

Yésus mə lwag gúl ncúncwómá

⁴³ Mpusə mwôw məbá mənı, Yésus nyə á zə tí na, kə Galilê, ⁴⁴ í njúl né nyəmféwó nyə á bwey bwaagula né: «Bwé ádé gúmal *múúd micúndə mə Zembı nyədí kwáádá». ⁴⁵ Nji, ja nyə á wóós Galilê yí, buud ɔ Galilê bwé á jəend nyə nəcé bwé á shí dúg sâ jêsh nyə á sá Yurúsəlem fwála lu zâŋ yí. ⁴⁶ Nyə á ka nyiŋgə kə Kana á Galilê, wú nyə á sá né məjúwó mə nyéég məlwəg wá. Wúl lúlúú ósól ɔ məsáal ɔ Njwú-buud í a bə Kapernawúm, nyə á ka bə nə mwán ɲgə bwás. ⁴⁷ Muud éne nyə á ka gwág né Yésus mə wú Yudéa, a mə wóós Galilê. A mú kə nyədí, kə jəgula nə nyə né a shúləg kə, kə lwag nyə mwán, nəcé, nyə á ɲgə bə né a zə yə. ⁴⁸ Yésus mú ci nə nyə ná: «Bí mə ká bə kú dúg *məshimbá nə *isâ í mímbúgú, bí kú *búgula?» ⁴⁹ Lúlúú ósól ɔ məsáal mú ci nə nyə ná: «Ləɛlɛg kə té mwán nyə afwóyé yə mə yí». ⁵⁰ Yésus mú ci nə nyə ná: «Jeg kə, mwán woó ɲgə cəgə.» Muud éne mú *magulə ciyá Yésus nyə á ci nyə yí, a mú kyey. ⁵¹ A ɲgə ná ka shulə kə, ósól ɔ məsáal bé bwé mú zə bwəma nə nyə, zə jaaw nyə né mwán yé ɲgə cəgə. ⁵² A mú jí bwo wəla bwás í ámə shın mwán yí, bwé mú jaaw nyə ná: «Nyúúl í ámə mpwambəwo nyə nəkugú wəla ɲgwúd á tām mwásə.» ⁵³ Sólŋgú mwán mú yag né

wəla dɔɔŋg dí wə Yésus nyə ámə ci nə nyə ná: «Mwân woó ŋgə cugə» yí; nə nyə, nə ŋjów yé wəsh bwə mú búgula.

⁵⁴ Shimbá ábeê Yésus nyə a sá ja nyə á wú Yudeá nyingə zə Galilê óni.

5

Mbúmbwúgú á Bétésda

¹ Ja isâ ini í má shîn yí, *Oyúden bwə mú zə bə nə zarj. Yésus nyə á ka námə kə Yurúsəlem zâŋ nyɔɔŋgúd.

² Gúl cwoogú í á ka dɛ bə nîŋ Yurúsəlem, bwə dágə jôw gwo heburê dí né Bétésda. Cwoogú jɔɔŋg í á dɛ bə nə mənyingúlé* mátóon, í njúl kúná-kúnə nə mpumbé bwə á gwiid né Mpumbé Itow yí. ³ Ncúlyá mimbəl mí a ka dɛ já na mənyingúlé mənîid, nə wəancím-ncîm, nə wə á ibúgúlə í mákuú, nə bɔɔŋg bwə á bə nə bíl íkúl í nyúúl í má shwáám b wá. †[Bwə á dɛ já cínɔŋgú dɛ bwánd né məjúwó má búsulag. ⁴ Nəcé, ŋgwól *éŋgəles nyə á dɛ shulə cwoogúd bíl íja, dɛ zə busal məjúwó. Ná ndeé, mbəl í bwélé kəl nyúúl cwoogúd ja á má busal yí, í yâl, tɔɔ ná dé bwə í á bə dáyé váál.]

⁵ ŋgwól múúd nyə á ka bə cínɔŋgá, bwə mə ji nyə nyúúlúd mimbú məwûm málóol nə mwəomb. ⁶ Yésus mú dág muud éne mbwúg; nda Yésus nyə á mpu ná a má bwey nə bwə ná, a mú jî ná: «Ye wó cɛel yâl?» ⁷ Mbəl wɔɔŋg mú bɛsa nə nyə ná: «É yé Cwám b a, mə cugé nə muud mə kúl mə cwoogúd ja məjúwó mə ŋgə busula yí. Í dɛ bə, mə ŋgə ná nywá kə, ŋgwól múúd nywáá má læl kə.» ⁸ Yésus mú ci nə nyə ná: «Wɔɔlúg, wo báágúg tanú gwô, wo kyéyug.»

4:54 2.11 * 5:2 mənyingúlé: Sâ sé ŋgə jôw ná nyíngúlé ní í cugé zhizhe mpumbé; jísə milwoŋ mí məm piŋ mimbá, bwə ka wá kwáminú gwów ná gúgúwá bég. † 5:3 Míl mícilyá mí ayág mí cugé nə iciyá bísə na mpédúgá iyuug ibá ini yí. 5:8 Mat 9.6-7

⁹ Muud wəɔŋgû mú yâł nəmá cé nə cé, a mú báág taŋú jé né ndéé tééd njəɔnd. Isâ İni í á ηgə s̄y jwów lú Sábaad.

¹⁰ Oyúden bwə mú ka ci nə muud nyə á yâł éne ná: «Sábaad wə éga, jísə wo ci nə wo kú ηkêny taŋú gwô.» ¹¹ A mú bəsa nə bwo ná: «Muud nyə ámə lwag mə yé nyə ámə ci nə mə ná: “Ŋwag taŋú gwô wo kyéyug”». ¹² Bwə nə né ná: «Nyáyé múúd nye nyə ámə ci nə wo ná: “Ŋwagú taŋú gwô wo kyéyug” éne?» ¹³ Nji, muud nyə á yâł yé nyə a shígé ná mpu múúd wəɔŋgû; í á bə Yésus mə nyɔɔs cínɔŋg búúd bwə á bə áncuncuma wá. ¹⁴ Ja fwála í á cɔ yí, Yésus mú kə kwey múúd éne *Luŋ mə Zembî, a mú ci nə nyə ná: «Wey, wo mə yâł dí? Wo kú ná nyingə sá *sám, wo a bá bwəma nə sâ í búł yáág yí.» ¹⁵ Muud éne mú kə jaaw Oyúden ná Yésus wə nyə ámə lwag nyə. ¹⁶ Oyúden bwə mú tééd ná bwə lwágulə Yésus cúwálı, nəcé a sálə sóólúgú ni jwów lú Sábaad. ¹⁷ Nji Yésus nyə á bəsa nə Oyúden bəɔŋg ná: «Dâ ηgə ná s̄y zə wóos fwála gaád; məe mə séy nəmá.» ¹⁸ Ja nyə á məel ci ntúni yí, Oyúden bwə mú nyingə bul sɔ ná bwə gwú nyə; kú bə nji nəcé á də yád Sábaad í, nyə á nyingə nəmá ci nə Zembî ji Sóóŋgú yé, ntó ji ná a ηgə təl nyəməfwó cé ηgwûd nə Zembî.

Ŋkul ijwûga mə Yésus

¹⁹ Yésus nyə á ka bəsa nə bwo ná: «Búbále, mə jaaw bí ná, Mwân cugé nə ηkul sá sâ nə lúú yé, a sá nəmá nji sâ á dúg Dâ mə sá yí. Sâ jêsh Dâ mə sá ntəg yí, Mwân mə sá nəmá gwo. ²⁰ Nəcé Dâ ηgə cəel Mwân, a ka ηgə lwágulə

5:9 5.16, 18; 7.21-22; 9.14; Mak 2.27-28 5:10 MmN 20.8-10; Zhe 17.21-22
 5:13 6.15; 11.54; 12.36; Mat 8.18; 13.36 5:14 Mat 9.2; Zhk 5.16 5:15
 9.11 5:18 sɔ ná bwə gwú nyə: Mat 14.5; Yuá 7.1, 25; 8.37,
 40; 11.53 nyə á nyingə nəmá ci nə Zembî ji Sóóŋgú yé: 1.34;
 3.3, 5; 8.16-19; 10.17-18, 29-38; 14.8-11, 20, 28; 15.9-10;
 16.27-28; 17.1-26 5:19 1.34 5:20 3.35

nyə sâ jêsh á ñgə sá yí; a bá námé lwágulə nyə misóólúgú mí nyingé ntɔ míga myá, bí ka bá káam. ²¹ Mpugá ná, Dâ má dɛ gwúmushi búúd, dɛ nyingə yə bwo cug; mbií ñgwúd wɔɔngú, Mwân má dɛ námé sá ná, muud á cɛel yə cug yé, a yə nyə. ²² Dâ nyə asámbé tɔɔ muud lósú, nyə a mé yida yə Mwân ñkul né a dúg cígal mílósú myêsh. ²³ A sá ntó ná buud bêsh bwé gúmálúg Mwân nda bwé gúmál Dâ ná. Muud mə bá kú gúmál Mwân yé, nyə agúmálé námé Dâ muud nyə á nti Mwân yé. ²⁴ Búbólé, má jaaw bí ná, muud mə gwágúlá ciyá jâm a *búgula múúd nyə á nti mə yé, a mú nə cug á kandugə kandugə; nyə abúle nyingə bwəma nə intúgúlí, a mé yida wú shwi y dí kə cugud. ²⁵ Búbólé, má jaaw bí ná, dúl wəla í bá zə bə, wəla dɔɔng ntâg námé wéga, wəla mímbimbə mí bá gwág kəl má *Mwân má Zembî yí. Bɔɔng bwé bá ntâg gwág dwo wá, bwé bá *bə nə cug. ²⁶ Mpugá ná, Dâ jì amədí á cug, a mé ka námé sá ná Mwân bég amədí á cug. ²⁷ Nda Mwân jí Mwân mə Múúd[‡] ná, Dâ má yə nyə ñkul né a dúg sámb mílósú. ²⁸ Kúgá káam sâ jɔɔng; nəcé dúl wəla í bá zə bə, wəla búúd búśá máshwoŋ dí wá bwé bá gwág kəl má *Mwân mə Múúd yí. ²⁹ Bɔɔng bwé bá bə ná bwé á sá mánywa wá, bwé bá gwúm máshwoŋ dí, zə lág cug; bɔɔng bwé bá bə ná bwé á sá məbôw wá, bwé bá gwúm máshwoŋ dí, zə bwəma nə intúgúlí. ³⁰ Mɛɛ, mə cugé nə ñkul sá sâ nə lúú wâm, má dɛ sámb mílósú nda má dɛ gwág nə Pɔpá ná; mə dɛ cígal mílósú tútəlí, nəcé mə ádé sɔ né mə sá sâ mé jí yí, ñjì né mə sá sâ múúd nyə á nti mə yé ñgə jí yí.

5:21 Rom 4.17; Ifz 2.5; Yuá 11.25 5:22 3.18; 5.27, 30; 9.39; 12.47-48; Mis 10.42; 1Yn 2.28 5:23 Flp 2.10-11 5:24 3.16; 5.22; 6.35; 8.51; 10.28; 11.25-26; 14.6; 17.2; 20.31; 1Yn 2.25; 3.14 5:25 11.43; Mak 5.41; Luk 7.14

5:26 1.4 ‡ 5:27 Mwân mə Múúd: Ntó má ké ná «Mesî Zembî nyə á nti yé». (Wo jí nə ñkul dúg Dan 7.14.) 5:29 11.24

5:30 4.34

³¹ «Í mbâm bæ ná mæmэфwó wé ηgá bwiing lán wâm, bwiingúlə wəηg í nda bæ sá búúd bwé mágúləg yí. ³² Ká, muud shús wé ηgá bwiing lán wâm, mə mpú ntəg ná bwiingúlə wəηg wúsə búbále. ³³ Bì á kənd buud wé Yuánes§, nyə á shí ntəg bwiing bí búbále waamə. ³⁴ Mεε mə aηgê ntəg bwánd nə muud bwíingug lán wâm; mə ηgə yida lás ntəni shú nə bì dúgúg cug. ³⁵ Yuánes nyə á bæ njidá lámba í á ηgə kwan yí, bí á shí ntəg jii nə bì mə kəos nə məηkenya mé, nji í a bæ nji búbaalé fwála. ³⁶ Mεε ji nə wúl bwiingúlə í ηgə bwiing lán wâm, wəη í ntə wəηg Yuánes nyə á bwiing yí. Misóólúgú Də nyə á yə mə ηkul nə mə sáág myá, mə ηgə sá myo, mí ηgá bwiing lán wâm nə Də wé nyə á nti mə. ³⁷ Də muud nyə á nti mə yé nyəmэфwó ηgə bwiing lán wâm. Bì abwélé gwág kəl dé, kú bwele dúg mpwóombú nyé, ³⁸ ciyá jé í afwóyé ηwa jiya bídí mílámúd, nəcé bì aηgê nə búgula muud nyə á nti yé. ³⁹ Bí ηgə sə nə bì mpúg micilyá myâ Kálaad Zembî, bí ηgə téduga nə bì é kwey cug á kandugə kandugə cínəηg; í njúl nə micilyá myəηg mí ηgə bwiing lán wâm. ⁴⁰ Nji bì acéélé zə mádí nə bì bóg nə cug.

⁴¹ «Mə aηgê nə jii nə buud bwé gúmálúg mə. ⁴² Nji, mə mpú bì, mə mpú nə milâm mín mí acéélé Zembî. ⁴³ Də wé nyə á nti mə nyédí jínád, nji bì alégé mə; ηkí ηgwól múúd mə zé dé jínád íí, bí yida lég nyé. ⁴⁴ Bì bí nə ηkul búgula na ntədəlé bì ηgə sə gúmá mənyúúl mə búúd dí? Bì cugé nə ηkul búgula, nəcé bì aηgê nə sə gúmá í ηgə zhu wé Zembî á ηgwúd nə ηgwúd yí. ⁴⁵ Kúgá ηgə téduga nə mə bá shwəman bí wé Də. Moyíz muud bí á mə kə kəl mílâm

5:31 5.36 5:33 1.15, 19, 34 § 5:33 Láj ní í jəlá nə bæ sá í ηgə sây Yuá 1.19-27 nə 3.22-30 dí yí. 5:36 10.25, 38; 14.10-11; 15.24, 27 5:37 1.34; MmN 20.19; Mbá 4.12 5:38 16.9 5:39 Luk 24.27, 44; Mis 13.27; 17.11; 2Tm 3.15-16; 1Pr 1.10-11 5:41 7.18 5:44 5.41 5:45 Mbá 31.24-29

nyéadí yé, nyə wə mə bá shwóman bí. ⁴⁶ Nəcə, bi mbêm ηgə búgula Moyîz í, ηki bi mə búgula námə mə, nəcé lán wám wə Moyîz nyə á cilə yí. ⁴⁷ Ká, nda bí anğê nə *magulə micilyá myé ni, bi é ka *magulə íciyá byâm na ntudel?»

6

Yésus mə yə ncúlyá buud idâw

(Mat 14.13-21; Mak 6.30-44; Luk 9.10-17)

¹ Ja ísâ íni í mə shîn yí, Yésus mú lîna máη mə Galilê bwá də námə jôw nə Tiberyad yí, kə faηwîny. ² Buud bwá mú ηgə bɛ nyə áncuncuma, nəcé bwá á ηgə dúg a ηgə lwag mimbâl máshimbád. ³ A mú ka bád mbúmbúηúd, kə ji shí wu gwôw, bə́nôη *ompwî́n bé. ⁴ Na ji ntâg nə, *Oyúden zaη *Páska nyáη í mú kúnə-kúnə.

⁵ Yésus nyə á ka kənd mísh, a mú dúg nə ncúlyá buud bwá ηgə zə nyéadí, a mú ka jî Fílíp ná: «Sá é ka kusə íbuléd ηgow nə buud óga bwá dág?» ⁶ Nyə á jî ntó nə a gwágúle ná nda Fílíp nyə é ci ná, nyə á ηgə bwey mpu sâ á zə sá yí. ⁷ Fílíp mú bɛsa nə nyə ná: «Sá tɛɛm kusə íbuléd tâη odanarî mitəd mimbá, í nda kwaga nə bwo mbii á nə muud yêsh bə nə jé kúkúl.» ⁸ Nyɔɔηg *mpwî́n mə Yésus bwá á də jôw nə André yé, mínyɔηê mə Shímun Pyêr mú ci nə nyə ná: ⁹ «Gúl ncúncwə́má jí nə íbuléd itóɔn wa, íbuléd i *orzə, nə oshú óbá; ká bímbí dɔɔηg dí nə ηkul ka sá zhwoη buud óga jí?» ¹⁰ Yésus mú ci ná: «Jilugá buud shí.» Zhwoη ákanda nyə á bə kúkúl jɔɔηgúd, buud bwá mú shîn ji shí, je bə búúd otóshin otóɔn lólə ηji budûm. ¹¹ Yésus mú ηwa íbuléd, a mú yə Zembî akíba nə ndéé a mú kaaw búud bwá á bə cínɔηg wá. A mú námə sá nə oshû ntó, a yə bwo bímbí

5:46 Mbá 18.15, 18; Luk 24.27; Yuá 6.14; Mis 3.22; 7.37 5:47 Luk 16.29-31

6:2 Mat 6.25; Yuá 2.23 6:3 mbúmbúηúd: Mat 5.1; 15.29; Mak 3.13; 6.46; Luk 22.39 6:4 2.13 6:8 André: 1.40; 12.22; Mat 4.18; Mak 13.3 6:11 21.9, 13

bwá á jii yí. ¹² Ja búúd bwá mə də ná ndeé jílə yí, a mú ci nə ompwíin bé ná: «Kwósúgá íkúl í mə lág yí, í kú bə sâ yúúdúgú.» ¹³ Bwá mú kwós íkúl í íbəléd í á lág ja búúd bwá á shîn də yí, í mú lwánd məbwumú wùm nə məbá.

¹⁴ Ja búúd óni bwá mə dúg Yésus mə sá *shimbá yí, bwá mú ηgə ci ná: «Búbálé, *muud micúndá nyə á bə ná a bá zə shí ga dí óni». ¹⁵ Nda Yésus nyə á ka mpu ná bwá é zə ηwa nyə ná bwá ká təl nyə njwú-buud ná, nyə á kyey, kə nyingə bád mbúmbúηúd nyəməfwó kú nə muud.

Yésus mə kyey məjúwód gwôw

¹⁶ Mpwó-kugú, *ompwíin bé bwá mú shulə kə m̄η. ¹⁷ Bwá mú kəwa byóólúđ, tí kə faηwíny, Kapernawúm. Í á bə yídúgú í mə bii shí, Yésus kú fwo nyingə σεηgya nə bwo sámbá. ¹⁸ Yáág-yáág ηkwê nyə á ka zə kuηg, íkwê tôw máη ná shwu. ¹⁹ Bwá mú ka ηgə júgə ná ndeé, ja bwá mə kə shwóg je bə ókílomáda otóon ηkí ósaman* yí, bwá mú dúg Yésus ηgə kyey məjúwó dí gwôw, a ηgə shísh kúnə-kúnə nə byóól dán; bwá mú gwág íkukwendε. ²⁰ Yésus mú ci nə bwo ná: «Mə wə éne, kúgá fúnda.» ²¹ Bwá mú cεel ηwa nyə byóólúđ, nji byóól mú lεel kumá bwûη, kúl bwá á ηgə kə yí.

Idêw yâ cug

(Yuá 3.14-16; 1Yn 5.10-13; 1Kr 11.23-26)

²² Mán məlê̄m, ncúlyá buud bwá á lág gúl kóómb m̄η wá, bwá mú dúg ná byóól í á bə cínəηgú nji ηgwúđugú, dwó ntâg wə í á kə nə *ompwíin yí, Yésus nyə a shígé bád byóól dəəηgúđ; ompwíin bwá á kə bwəməfwó. ²³ Nji, móólúgá móól mə á shí wú Tiberyad, nyingə zə kúnə-kúnə nə kúl Cwámba nyə á yə Zembî akíba ná ndeé bwá mú də yí.

^{6:14} Mbá 18.15, 18; Yuá 1.21; 2.11; 5.46; 7.40; Mis 3.22-23 ^{6:15} 5.13; 18.36

* ^{6:19} Oštâtâđ məwúm məbá nə ótóon, ηkí ntâg məwúm málóol. ^{6:23} 6.11

²⁴ Ncúlyá buud óni bwé mú dág nə təw Yésus, təw ompwíin bé bwé cúgə cínəng. Bwé mú ntəg bád mól məwngúd kə Kapernawúm, kə sɔ́ Yésus. ²⁵ Bwé mú kə kwey nyə nún mən fajwíny, bwé mú shilə nyə ná: «*Rabi, wo ámə ka zə kúga jáyé ja?» ²⁶ Yésus mú bəsa nə bwo ná: «Búbólé, má jaaw bí ná, bi aŋgê nə sɔ́ mə nəcé *məshimbá bí ámə dág má, bí ngə sɔ́ mə nəcé bí ámə də íbuléd ná ndeé jílə. ²⁷ Kúgá ngə yáag ná bi bəg nə idəw í də kaag yí, yidagá yáag shú byəwng í kwíind ná muud cúgəg cug á kandugə kandugə yí; byó wə *Mwān mə Múúd mə bá yə bí yí. A bá yə bí byo nəcé a jí nyəwng Dā nyə a wá məyigyé má íjwúga yé.» ²⁸ Bwé mú ka ci nə nyə ná: «Yáag nə misólúgú mí Zembí wə ntədél, sé sáag jí?» ²⁹ Yésus nə bwo ná: «Yáag nə sólúgú má Zembí wúsə ná bi búgúlág muud Zembí nyə á nti yé.» ³⁰ Bwé nə né ná: «Wo má fwo sá jáyé sá í ntɔ́ buud fug ná sé dágúg ná ndeé sé mú *búgula wo? Wáyé sólúgú wo má fwo sá yí? ³¹ Osólúgú búsu bwé á də də *mána ja bwé á bə shí a shwéeshá dí yí, námə nda jí cilyá Kálaad Zembí dí ná, ná: “Nyə á yə bwo idəw í á ngə zhu jəng dí yí”.» ³² Yésus mú ci nə bwo ná: «Búbólé, má jaaw bí ná, Moyíz námə dí nyə á yə bí idəw í á də zhu jəng dí yí, Sólúgú waam wə má yə bí fwámé idəw í ngə zhu jəng dí yí. ³³ Fwámé idəw í Zembí bísə byəwng í wú jəng dí, zə yə búúd ɔ́ shí cug yí.» ³⁴ Bwé nə né ná: «Cwáməba, dug yə sé idəw byəwngú ja jəsh.»

³⁵ Yésus mú ci nə bwo ná: «Mee jisə idəw yá cug. Muud mə zə mádí yé, nyə abúle nyiŋgə bwele gwág zha, muud mə búgúlá mə yé, nda nyiŋgə bwele gwág shwáásúlə miná. ³⁶ Mə shí jaaw bí ná, bi má dág mə, nji bi aŋgê nə *magulə. ³⁷ Búúd bəsh Dā mə yə mə wá bwé é zə mádí; mə abúlé

6:26 2.11 6:27 6.35 6:29 2.23 6:31 Sôm 78.24; MmN 16.4, 31; Yuá
6.49 6:33 6.41, 51 6:34 4.15; Mat 6.11 6:35 4.13-14; 6.48-58; 7.37
6:36 16.9; 20.29 6:37 17.2, 24

ntâg wíng múúd mə zə mədí yé. ³⁸ Nəcə, mee mə á shulə wú gwôw nə mə zə sá sâ múúd nyə á nti mə yé ngə jii yí, kú bə sâ mə ngə jii yí. ³⁹ Muud nyə á nti mə yé, sâ á ngə jii yí jísə ná, mə kú jímbal tɔɔ muud ngwûd á sámbá búúd nyə á yə mə yí, mə bág yida gwûmushi bwo jwów á məzhúgúlâ. ⁴⁰ Mə ngə ci nə sâ Dâ ngə jii yí jísə ná, muud yêsh mə dúg Mwân, a búgula nyə yé, a bég nə cug á kandugə kandugə; mə ka bá gwûmushi nyə jwów á məzhúgúlâ.»

⁴¹ *Oyúden bwó á ka ngə cwaduga nə Yésus, nə a cílə ná: «Mə wə jísə ídâw í á wú jɔŋ dí yí.» ⁴² Bwó á ngə cwaduga ná: «Ŋgaá nyə wə Yésus mwân mə Yóseb? Sə mə mpú dí sóŋgú bá nyɔŋgú? Ká, a zə ngə ci ná: “Mee jisə ídâw í á wú jɔŋ dí yí.”»

⁴³ Yésus mú ci nə bwo ná: «Kúgá ngə cwaduga biméfwó nə biméfwó. ⁴⁴ Muud cugé nə ŋkul zə mədí té Dâ, muud nyə á nti mə yé, nyə afwóyé julə nyə yí. Dâ ká námə ka julə múúd íí, muud mú zə mədí, mə ka bá gwûmushi nyə jwów á məzhúgúlâ. ⁴⁵ Ŋgaá jí cilyá Kálaad Zembî dí ná: “Bêsh bwó bá ŋwa mínjígúlá wə Zembî”. Kagá mpu ná muud yêsh mə gwág Dâ, a ŋwa njígúlá yé yé, nyə é zə mədí. ⁴⁶ Ntɔ́ ji nə muud nyə abwélé dúg Dâ; námə nji muud nyə á zhu wə Zembî yé, nywáá wə nyə a dúg Dâ. ⁴⁷ Búbélé, mə jaaw bí nə, muud mə búgula yé jisə nə cug á kandugə kandugə. ⁴⁸ Mə wə jísə ídâw yâ cug. ⁴⁹ Osóŋgú bín bwó á dɔ də mána ja bwó á bə shí a shwéeshá dí yí, nji bwó á shí yə. ⁵⁰ Idâw í ngə wú jɔŋ dí yí byáá, í ngə zə nə, muud mə də byo yé kú bá yə. ⁵¹ Mə wə jísə ídâw yâ cug í ngə wú jɔŋ dí yí. Múúd mə ká də ídâw byɔŋgú, a bá cugə kandugə kandugə. Idâw mə é yána yí bísə mishwun myâm, mə é yána myo shú nə buud ɔ shí ga bwó bég nə cug.»

6:38 4.34; Mat 26.39 6:39 10.28; 17.12; 18.9 6:40 5.24; 6.44, 54; 11.24

6:42 Mat 13.55 6:45 Iza 54.13 6:46 1.18 6:48 6.35; Mbú 2.17

6:49 6.31

⁵² Oyúden bwé mú ka bæ nə zhuyâ bwámé nə bwámé bwé ηgə shilə ná: «Nyíga nye ji nə ηkul yə sé mishwun myé na ntədəlé ná sá dág?» ⁵³ Yésus mú ci nə bwo ná: «Búbálé, mó jaaw bí ná, bí mə ká bæ kú də míshwun mi Mwân mə Múúd, bí mó ká bæ kú ηgul mácií mé, bi kú *bə nə cug. ⁵⁴ Muud mə dá míshwun myâm ηgul mácií mâm yé músə nə cug á kandugə kandugə; mə bá gwûmushi nyə jwów á məzhúgúlâ. ⁵⁵ Nəcə, mishwun myâm mísə mpu bæ ídûw, mácií mâm məηgul. ⁵⁶ Muud mə dá míshwun myâm, ηgul mácií mâm yé mó nada nə mə, mə mó ηwa jiya nyédí lámúd. ⁵⁷ Nda Dâ á cug nyə á nti mə ná, á ηgə ntâg sá ná mə cúgəg ná, muud mə dá mə yé, mə wé mə é ηgə sá ná a ηgəg nə cugə. ⁵⁸ Idûw í á wú jon dí yí byáá í cúgə nda idûw ímpáambó bín í á də yí. Bâη bwé á də, ηji bwé á shí yə. Muud mə də bíga yé, nywáá mó bá cugə kandugə kandugə.»

⁵⁹ Lású Yésus nyə lás ja nyə á ηgə yə buud minjígúlá wáni, nyə á ηgə yə buud minjígúlá myəəηg *mpáánzə minjígúlá á Kapernawûm.

⁶⁰ Ja ompwíin bé bwé á gwág lású yé wəəηg yí, bóól ηkí bulya bwé á ci ná: «Wáni lású í bul nyaan, muud cugé ná nə ηkul ηgə nyingə gwágulə wə.» ⁶¹ Yésus mú mpu né ompwíin bé bwé ηgə cwaduga, a mú jî bwo ná: «Lású wâm í mó kwal bí bəəgú? ⁶² Bi mbâm ka mēel dúg Mwân mə Múúd ηgə bád kə kúl nyə á fwo də bwey bæ yí, í ka bæ nə? ⁶³ Shíshim mó Zembî wé í də sá ná muud cúgəg, ηkul mə múúd í ádé kwíind təə sâ. Lású mə ηgə lás nə bí ni wúsə shú ná Shíshim mó Zembî í zég bídí zə yə bí cug. ⁶⁴ Nji, bóól búúd wâ na bídí bwé aηgê nə magulə mə.» Yésus nyə á ci ntáni nəcə, tééd jwów nyə á tééd yələ búúd minjígúlá yí, nyə á bwey ηgə mpu buud bwé áshígé ηgə magulə nyə wá,

6:53 Mat 26.26-28; 1Kr 10.16; 11.23-26

6:56 15.4-5

6:62 Mis 1.9-11

6:63 3.5-8; 2Kr 3.6

6:64 13.11; 16.9

a bwey námə mpu múúd mə bá kusha nə nyə yé. ⁶⁵ Nyə á nyingə námə ci nə bwo ná: «Muud cugé nə ŋkul zə mádí, Dá kú fwo sá ná nyāŋ zəg.» ⁶⁶ Tééd na fwála nííd wə zhwog ompwíín bé bwó á wú nyádí gwoonŋ dí kú ná nyingə ŋgə kyey nə nyə yí.

⁶⁷ Yésus nyə á ka ci nə wa wúm nə óbá ná: «Bi báá bi akyéyé?» ⁶⁸ Shímun Pyêr mú bəsa nə nyə ná: «Cwamba, sá é ká nyingə kə wə zó? Wεε ji nə iciyá í dɛ yə búúd cɛg yí. ⁶⁹ Sə má magulə, sá má mpu ntāg nə wo jisə ŋkɛŋkɛ múúd mə Zembî.» ⁷⁰ Yésus mú bəsa bwo ná: «Ŋgaá mə wə mə a féesh bí buud wúm nə óbá? Ká dugá, ŋgwól á na bídí jisə nə jamb.» ⁷¹ Nyə á ŋgə ci Yúdas, mwān mə Shímun Iskariyôt; nəcé, Yúdas nyə á tɛɛm bə muud á sámbá ómpwíín wúm nə óbá, nyə á bə ná nyə wə má bá kusha nə Yésus.

7

Omínyonɛ ɔ Yésus kú nə búgá

(Yuá 5.44; 15.18-19; Mat 10.16)

¹ Ja isâ íni í má shîn yí, Yésus mú kə ŋgə kyey Galilê. Nyə a shígé cɛel kə Yudéa, *Oyúden bwó á ŋgə sɔ ná bwó gwú nyə. ² Í á bə ntāg íí, Oyúden zaŋ nyāŋ bwó á dɛ jôw nə Zaŋ məbanda* yí í mú kúná-kúnə. ³ Yésus omínyonɛ bé bwó mú ci nə nyə ná: «Wúg wa wo kág Yudéa, *ompwíín bwô bwó kág námə dúg mísóólúgú wó ŋgə sá myá. ⁴ Ja múúd mə céél nə bwó mpúg nyə yí, nyə ádé nyingə ŋgə sá isâ ishwoó ishwoo. Məma mísóólúgú wó ŋgə sá míni, í jii ná wo lwóyág myo bəl-bəl dí.» ⁵ Í á bə na, omínyonɛ bé

^{6:67} Mat 16.15-20; Mak 1.24 ^{6:71} 12.4 ^{7:1} 5.18 ^{7:2} Ləv 23.33-34; Mbá 16.13-15 * ^{7:2} Zaŋ məbanda í á dɛ bə, Oyúden dɛ ji məbanda dí, dɛ tóduga váál Zembî nyə á ŋgə baagulə bwo ja bwó á ŋgə cugə məbanda dí shí a shwéeshá yí. Dúgúg vuguli fáb 486. ^{7:5} 16.9

bwáméfwó nda *búgula nyə. ⁶ Yésus mú bęsa nə bwo ná: «Fwála dâm í afwóyé bæ; bi bân bi búsa nə fwála ija byêsh.» ⁷ Buud ɔ shí ga bwá cúgé nə ŋkul mpíi bî; bwá ŋgə mpíi mē, nəcé mə ŋgə bwaagulə bwo ná bōw bwo misóólúgú. ⁸ Bi báá kagá, μεε mə akéé zâŋ nííđ, nəcé fwála dâm í afwóyé bwəma. ⁹ Ja nyə á shîn ci nə bwo ntúni yí, nyə á lúg Galilé.

Yésus zâŋ dí Yurúsəlem

¹⁰ Yésus nyə á ka nómə zə bád kə zâŋ dí omínyonġú bé bwá má bwey kə. Nyə á kə nda muud ŋgə shwaaw yé, kú bæ bəl-bəl dí. ¹¹ Oyúden bwá á ŋgə sọ nyə zâŋ dí, bwá ŋgə jî ná: «A jî ŋgow?» ¹² Buud bwá á ŋgə bul lás lósú yé íkínda dí; bóól bwá ŋgə ci ná: «A jî jọ múúd», bóólúgá ná: «Mbô. A ŋgə yida kəl buud jugú». ¹³ Nji, isâ íni byêsh í á ŋgə bæ, muud kú cwééd nyə nə kpwóó, bwá ŋgə fúndə *Oyúden.

¹⁴ Zaŋ í á ka zə wóós tútám†. Yésus mú bád kə Luŋ má Zembî kə ŋgə yə buud minjígúlá. ¹⁵ Oyúden bwá mú ŋgə káam nyə ná: «Muud éga nyə á mpu dúga bímbí lú kwas ntədəlé nye nda sá shikúl?» ¹⁶ Yésus mú bęsa bwo ná: «Njígúlá má ŋgə jígúli yí í áŋgê nə zhu máméfwó dí; í ŋgə zhu wə muud nyə á nti mə yé. ¹⁷ Múúd mə ká cəel sá sâ Zembî mə jí yí, a ka mpu ŋkí njígúlá wâm í ŋgə zhu wə Zembî, ŋkí mə ŋgə té wo nə lúu. ¹⁸ Muud má dū té íbwiiŋgyá nə lúu yé, a dū sọ nə gúmá í kég nyədəí; nji, muud mə sọ nə gúmá í kég wə muud nyə á nti nyə yé, nywáá jisə tútəlí, a cugé nə məshiigá. ¹⁹ Ŋgaá Moyíz nyə a shí yə bí *mbwoomb máççç? Nji, kú nə tɔɔ muud ŋgə baagulə mwo. Nəcé jí bí ŋgə sọ nə bi mə gwú mə yí?» ²⁰ Buud bwá

7:6 2.4 7:7 15.18; 16.33; 17.14; Mat 10.22; 24.9; 1Yn 3.13 7:11 11.56
 7:13 9.22 † 7:14 Zaŋ í á dū já mwôw zaŋgbá; tútám zaŋ jisə
 mwôw málóól shwóg, mwôw málóól mpús. 7:15 Mat 13.54;
 Luk 2.47 7:16 12.49; 14.10 7:18 5.41; 8.50; 12.43 7:19 1.17; Mis 7.53;
 Rom 2.17-24 7:20 8.48

mú bęsa nə nyə ná: «Jamb í ηgə ntágulə wo. Zá ηgə sọ ná a gwú wo?» ²¹ Yésus mú bęsa nə bwo ná: «Mεε mə a sá nji sóólúgú[‡] ηgwûd, í mə tí bí məkuú shí. ²² ηgaá Moyîz nyə á ci ná bi dúg sá ábiwáág, í njúl ná nyə dí nyə a tééd dúlə sá ábiwáág, odâ wə bwə á tééd. Nji, nda Moyîz nyə á ci ná bi dúg sá ná, bi mú də sá ábiwáág wəηgú tə jwów lú Sábaad. ²³ Bi mə magulə ná bi é də sá ábiwáág jwôw lú Sábaad, nəcé bi acéélé caam cęę mə Moyîz; ká nəcé jí bí mə gwág bôw ja mə lwág múúd ncindí jwôw lú Sábaad yí? ²⁴ Kúgá ná də ηwa ísâ nji váál bí ηgə dúg yí, dęgá ηwa ísâ váál í jéla yí.»

²⁵ Bóól búúd ó Yurúsəlem bwə á ka ηgə ci ná: «ηgaá muud bwə ηgə sọ ná bwə gwú wə éga? ²⁶ Ká dęgá, nywáá ηgə lás bəl-bəl dî, bwə nda ci nyə təw sâ. Ye micî mísú mí mə mpu fwámé mpu ná nyə wə jísə *Krîst e? ²⁷ Sə bāη sə mə mpú kúl múúd éga ηgə zhu yí, í njúl ná, ja Krîst mə bá zə yí, muud nyə abúle mpu kúl á bá zhu yí.» ²⁸ Nə ndéé, Yésus ηgə yə buud minjígúla *Luη mə Zembî, a mə shwal ci gwów-gwôw ná: «Bi mə mpú mə ęę? Bí mpu námə kúl mə ηgə zhu yí! Ká mə a shígé zə nə lúu wām, muud nyə á ntî mə yé jisə abúgúlág; nji bi ampúyé nyə. ²⁹ Mεε mə mpú nyə, mə ηgə zhu nyádí, nyə wə nyə a ntî mə.» ³⁰ Nji nyə á lás ntúni yí, bwə mú ηgə sọ məzhií ná bwə bii nyə; nji, muud nyə a shígé kúnnya nə nyə, í á bə wəla dé kú fwo wós. ³¹ Í á ka bə na mēηkúmbə mə búúd mēni di ná, bóól ηkí bulya bwə á *búgula nyə; bwə mú ηgə ci ná: «Ja Krîst mə bá zə yí, ye a bá nyiηgə bul sá *məshimbá cọ múúd éga?»

7:21 5.9 ‡ 7:21 Yésus ηgə ci lwagúlə nyə á lwag muud jwów lú Sábaad yí (Yuá 5.5). 7:22 Məτ 17.9-14; Ləv 12.3 7:23
 5.9 7:24 8.15 7:25 5.18 7:26 4.25; 18.20 7:27 9.29 7:28 8.55;
 17.8, 21, 25 7:30 2.4; 7.44 7:31 2.23

Bwá cɛɛl bii Yésus

³²*Ofarizyɛ̃n bwá á ka gwág buud bwá ɲgɔ nyímbɔla ntó lúu má Yésus dî. Bɛ̃nɔ̃n mílúlúú myâ ofada bwá mú kænd ífulísh ná bwá kág bii nyɔ. ³³ Yésus mú ci ná: «Sɛ̃nɔ̃n bí é ɲgɔ na bæ fúfwálá ná ndɛ́é, mə mú kə wə muud nyə á nti mə yé. ³⁴ Bì mə bá sɔ̃ mə, kú kwey, nəcé bí cugé nə ɲkul bá kə kúl má bá bæ yí.» ³⁵*Oyúden bwá mú ɲgɔ ci bwámé nə bwámé ná: «ɲgow á bá ka kə ná sə nda bá kwey nyə éne? Ye a bá kə búúd búúú bwá á má kə ɲgɔ ji mílɔom mí Ogurêk dí wá, kə ɲgɔ yə Ogurêk minjígúlá? ³⁶ A cí nə “Bì mə bá sɔ̃ mə, kú kwey, nəcé bí cugé nə ɲkul bá kə kúl má bá bæ yí.” Ntó má kə ná jì?»

³⁷ Jwów á məshíné, jwów zâɲ í ká dɔ busɔla[§] yí, Yésus nyə a tɔw tɔtəlí a mú ci gwów gwôw ná: «ɲkí muud ɲgɔ gwág shwáásúlə minú, a zág mádí zə ɲgul. ³⁸ Muud mə búgúlá mə yé, məjúwó mə cug mə é dɔ júg wú nyə lámúd nda miɲgwɔ̃ɔ̃, nəmə nda Kálaad Zembî ɲgɔ ci ná.» ³⁹ Ja nyə a ɲgɔ lás ntó yí, nyə á ɲgɔ ci ɲkɛ̃ɲkɛ̃ Shíshim í á bæ ná, buud bêsh bwá bá *búgɔla nyə wá bwá bá lág yí; í á bæ, ɲkɛ̃ɲkɛ̃ Shíshim kú fwo zə nəcé Yésus nyə a shígé fwo ɲwa gúmá.

Buud icé íbá

⁴⁰ Í á ka bæ, ja búúd bwá á gwág lésú yé ni yí, bóól bwá á ɲgɔ ci ná: «Búbólé, muud éga wə jísá *Múúd micúndá*»; ⁴¹ bóól bân ná: «Kríst wə éne», bóólúgá ka ɲgɔ ci ná: «Kríst cugé nə ɲkul zhu Galilé. ⁴² ɲgaá Kálaad Zembî ɲgɔ ci gúl

7:33 8.14 7:33 13.33; 16.5 7:34 8.21; 13.36 7:37 Ləv 23.36; Yuá 4.10, 14; Mbá 22.17 § 7:37 Zəj í á fwo dɔ ɲgɔ s̃y t̃ɲ mwôw zəɲgbá kú fwo kyɛɛg, í ka kə busɔla jwów lú mwɔomb (Wo jì nə ɲkul dúg sá ni Ləv 23.36). 7:39 14.16; 17.1 7:40 6.14

* 7:40 Oyúden bwá á ɲgɔ bwánd ná Zembî mə bá nti bwo ɲgwól Múúd micúndá ɲjúl nda Moyîz; Moyîz nyəmɛ́fwó nyə á jaaw bwo ntó. (Mbá 18.15-18). 7:42 Iza 11.1; Msh 5.1-2;

Mat 20.30-31

kákúlúd ná *Krîst mə bá zhu mpwoŋ buud mə *Dávid dî? Ntó ji ná a bá zhu Dávid dí dánd, Betulehem.»⁴³ Buud bwá mú bæ ícé íbá lúu má Yésus dî. ⁴⁴ Bóólúgá bwá mú ηgə jii ná bwá bii nyə; nji, muud nyə a shígé kúnnya nə nyə.

⁴⁵ Ifulish í má ka kə nyingə. Mílúlúú myâ ofada bənđη *Ofarizyêŋ bwá mú jî bwo ná: «Bi má bæ kú zə nə nyə? Nəcə ji?» ⁴⁶ Ifulish ná: «Muud nyə afwóyé bwelē lás nda muud éne.» ⁴⁷ Ofarizyêŋ ntâg ná: «Bi má námá bíd ná a kúlug bí jugú ξξ? ⁴⁸ Ye bi má fwo bwelē dúg wúl cî ηkí ηgwól Farizyêŋ mə *búgúlá nyə? ⁴⁹ Zhwog buud bí ηgá dúg bwá ηgá *búgula nyə óni bwá ámpúyé mácxξ, búsa nə mælweemyâ.» ⁵⁰ Nikodêŋ muud nyə á fwo kə wá Yésus yé nyə á bæ sámbá mícî mínííd; a mú ka ci nə bwo ná: ⁵¹ «Ye mácxξ mástú má magulə ná shé yág muud məbξξ a kú fwo kaad, sé mpu sâ nyə ámə sá yí?» ⁵² Bwá nə né ná: «Wo á zhu námá Galilé? Fwog ná mpu faas, wo ákweye nə ηgwól múúd micúndá nyə a má bwelē zhu Galilé.» ⁵³ †[Bwá mú bwálya, ηgə kə bwádí mínjów.

8

Mudá nyə á biil mínəomb dí yé

¹ Yésus nyə mú kə mbúmbúŋ á wəolivyê.

² Ná námá mpúmán mpúmán, a mú nyingə kə *Luŋ má Zembî, buud bēsh bwá mú kə nyádí. A mú ji shí, tééd ηgálə yə bwo minjígúlá. ³ Ná ndéé, *Oyíguli ó mácxξ bənđη *Ofarizyêŋ bwá mú ηgə zə nə ηgwól múdá ná a má biil mínəombud. Bwá mú zə nə nyə zə tál cwánúd, ⁴ bwá nə Yésus ná: «Yíguli, mudá éga nyə ámə biil a ηgá sá minəomb. ⁵ Moyîz nyə á yə sá ηkul *mbwoomb mácxξéd ná

7:50 3.1-2 7:51 Mbá 1.16-17; 17.6 † 7:53 Míl micilyá mí ayág mí cugé nə impánzá tééd 7.53 kə kumə 8.11. 8:2 Mat 26.55 8:5 Mbá 22.22-24

sá dúg lúmæ váál búdá óga mækwóógá ná ndeé bwé fudæ. Ká wee má ci ná ji?»

⁶ Bwé á jî nyæ ntúni bwé ngé bwéél ná, ka nyæ é ci gúl ciyá á lílîngî ná ndeé bwé ó ké shwóman nyæ. Nji, Yésus mú nyôw shí, a mú ngæ cilæ næ nyinæ jé mándælúd. ⁷ Bâñ bwé mú ngæ yáág ngæ jî nyæ. Ná ndeé, a mú bân, a mú ci næ bwo ná: «Muud nyæ abwéélé sá *sám na bídí sámvád yé téédúg ñkêny kwóógá lúmæ nyæ.» ⁸ A mú nyingæ nyôw shí, ngæ cilæ mándælúd. ⁹ Ja búúd óni bwé má gwág nda Yésus má ci næ bwo ná, bwé mú ngæ nyôw ngwúd ngwúd ná ndeé bêsh, tééd ócúmbá wós óntombú. Yésus mú lág na nyæmfwó næ mudá tál cwánúd. ¹⁰ Ná ndeé, Yésus mú nyingæ bân, a mú ci næ mudá ná: «Amuda, bwé mú ngow? Kú næ muud mæ sám ná wó jálá næ yæ?» ¹¹ Mudá ná: «Cwámbe, kú næ muud.» Yésus ntâg næ nyæ ná: «Mæ asámbe námá. Kyeyúg, nji, wo kú ná nyingæ sá sám.»]

Yésus, mæñkenya mâ shí ga

¹² Yésus mú nyingæ lás næ buud ná: «Mæ wé jísæ mæñkenya má ngé kwan buud wâ shí ga má. Muud mæ bæ mæ yé nyæ abúle bwele kyey yídúgúd, a bá yida bæ næ mæñkenya mâ cug.» ¹³ Ja *Ofarizyên bwé má gwág ntó yí, bwé mú ci næ nyæ ná: «Woméfwó ngæ bwiing lán wô ntúni kú næ muud mæ bwáágulæ? Jíni bwiingyá cúgé sâ búúd bwé mágúlæg yí.» ¹⁴ A mú bæsa bwo ná: «Tæem bæ né mæmfwó má bwiing lán wâm, bwiingyá jâm jísæ sá búúd bwé mágúlæg yí; mæ mpú kúl má ngé wú yí, næ kúl má ngé kæ yí. Bi bân bi ampúyé kúl má ngé wú yí, næ kúl má ngé kæ yí. ¹⁵ Bí ngæ sám milósú nji váál dán á buud;

8:6 Mat 22.15 8:7 Mbá 17.7; 13.10 8:9 Mat 22.22 8:11 5.14 8:12 1.5, 9-10; 3.19; 9.4-5; 11.9-10; 12.35-36, 46; Iza 49.6; Mat 5.14; Luk 2.32; 2Kr 4.4, 6; Ifz 5.8-14; 1Yn 1.5-7; 2.8; 3.14 8:13 5.31-32 8:14 3.2; 7.28-29, 33-36; 8.21-22, 42; 13.1, 33; 16.5, 10, 28; 17.8; 20.17 8:15 7.24

mεε mə asámbé tɔɔ muud lósú. ¹⁶ Í ká ntâg bæ ná mə sámb lósú, sémbýe wâm bæ tátəlí, nəcə mə cugé móméfwó, sá Dâ muud nyə á nti mə wé búśó. ¹⁷ Ŋgaá jisə cilyá máççɛ múnúđ ná buud bwə jəlá nə magulə bwiingyá á buud obá? ¹⁸ Mə ŋgə bwiing lân wâm, Dâ muud nyə á nti mə yé ŋgə námə bwiing.» ¹⁹ Bwə mú ka ci nə nyə ná: «Shwóóŋgú ji ŋgow?» Yésus nə bwo ná: «Bi ampúyé tɔɔ mə, tɔɔ Sóóŋgú waamə. Bi mbəm mpu mə, ŋki bi mə mpu námə Sóóŋgú waamə.»

²⁰ Yésus nyə á ŋgə lás ntáni a ŋgə yə buud minjígúlá *Luŋ mə Zembî, a njúl kúl kúm í á bæ yí, muud kú séémb mbwə ná á bii nyə. Bwə á shígé bii nyə nəcə í á bæ wəla dé kú fwo wóśs.

Yésus mə zə kyey

²¹ Yésus mú nyiŋgə ci nə bwo ná: «Mə zə kyey, bi mə bá sɔ mə, nji bi mə bá yə bi njúl nə *sám wún. Bi cugé nə ŋkul kə kúl mə zə kə yí.» ²² *Oyúden bwə mú ŋgə ci ná: «Ja á ŋgə ci ná: “bí cugé nə ŋkul kə kúl mə zə kə yí” ni, ye a zə gwíflya nyúúł?» ²³ A mú ci nə bwo ná: «Bi bāŋ bi búśə buud ɔ shí ga, mεε jisə muud a gwôw. Bi bāŋ shug dún dúsə wa shí gaád, mεε shug dām cúgé wa shí gaád. ²⁴ Gwə wə mə ámə cí nə bí ná bi mə bá yə nə misəm mín yí. Nəcə, bí mə ká bæ kú *magulə ná mə jisə*, bi mə bá yə nə misəm mín.» ²⁵ Bwə mú jî nyə ná: «Wo wə zə?» Yésus mú bɛsa bwo ná: «Mə jisə nda mə ŋgə bwey jaaw bí té sá ámə tééd yí ná. ²⁶ Mə ji nə zhwog isâ mə lás nə bî, nə byɔɔŋg bísə nə mə sámbúg yí. Nji, muud nyə á nti mə yé jisə búbálé, mə ŋgə ntâg jaaw buud sâ mə á gwág nə nyə yí.» ²⁷ Bwə á shígé

8:17 Mbá 19.15 8:18 5.36; 1Yn 5.9 8:19 5.18; 16.3 8:20 2.4

8:21 8.14 8:23 3.31 8:24 13.19 * 8:24 Ciyá ní í jəlá nə bæ sâ Zembî nyə á ci kúl nyə á lésha nə Moyíz yí. (Wo jî nə ŋkul dúg MmN 3.14, nə Iza 48.12.) Yésus ŋgə lwágulə ná nyə wə Zembî.

gwág na né nyə á ngə ci Zembî Sóŋgú. ²⁸ Yésus mú ka ci nə bwo ná: «Ja bí mə bá bûn *Mwân mə Múúd yí, bi mə bá ka mpu nə mə jisə†, mə aŋgê nə sá tɔɔ sâ nə lúu wâm, mə ngə lás námə nda Dâ nyə a jíguli mə ná. ²⁹ Sá muud nyə á nti mə wə búsé. Nyə a shígé lúgə mə məmɛ, nəcé mɛɛ mə dɛ sá nji sâ á jí nə ŋkul magulə yí.»

³⁰ Ja Yésus nyə á ngə lás ntúni yí, zhwog buud bwə á *búgula nyə.

Nə bwán ó Aburaham, nə bwán ó Njwû məjamb

³¹ Yésus nyə á ka ci nə *Oyúden bwə á *búgula nyə wá ná: «Bí mə ká nada mǎdí íciyá di, mpu ná bi búsé wámbulə bə *ómpwín bâm, ³² bí ka mpu óbúbálé, óbúbálé bəŋgú ka bá sá ná bi bág ofulí.» ³³ Bwə mú bɛsa nə nyə ná: «Sə búsé mpwoŋ mə *Aburaham, sá abwélé bə málwaa mə múúd. Nəcə jí wó mpú ci nə sá ná: “Bí ka bá bə ofulí” yí?» ³⁴ Yésus mú bɛsa bwo ná: «Búbálé, mə jaaw bí ná, muud yêsh mə sá *səm yé, jisə lwaá lú mísəm. ³⁵ Lwaá í ádé ntâg ji njów kandugə, mwân a njów nywáá mə dɛ ji kandugə kandugə. ³⁶ Né ndéé, Mwân mə Zembî mə ká yíl bí mǎnyámád íí, bí bə fwámé ofulí. ³⁷ Mə mpú ná bi búsé mpwoŋ mə Aburaham; ká bí ngə sɔ́ ná bi mə gwú mə, nəcé kéel dâm í aŋgê nə jəla nə bî. ³⁸ Mɛɛ ngə jaaw sâ mə á dúg wə Dâ yí; bi bân ngə ntâg sá isâ bí á gwág nə sóŋgú wún yí.» ³⁹ Bwə mú bɛsa nə nyə ná: «Sóŋgú wúsú wə Aburaham.» Yésus ntâg nə bwo ná: «Í mbəm bə nə sóŋgú wún wə Aburaham íí, ki bí ngə sá misóólúgú Aburaham nyə a sá myá. ⁴⁰ Ká dɛgá, bi mú ngə cɛel gwú mə, í njúl nə mɛɛ mə jaaw bí búbálé mə á gwág nə Zembî

8:28 3.14; 4.34; 5.18 † 8:28 Váál ngwúd nə 8.24 nə 8.58: á cɛel ci nə «Bi mə bá mpu múúd mə jí yé.» 8:30 2.23 8:31 14.15; 15.8 8:33 Mat 3.9; Rom 4.12 8:34 Rom 6.16, 20; 2Pr 2.19 8:35 MmN 21.2 8:36 Gal 5.1 8:37 5.18 8:39 8.33

yé. Aburaham nyə a shíge sá ntó. ⁴¹ Bí ηgə sá misóólúgú mí sóónhú wún.» Bwə mú ci nə nyə ná: «Sə cugé bwân wá tóón, sá búsa nə sóónhú ηgwûd ji Zembî.» ⁴² Yésus nə bwo ná: «Í mbâm bæ nə sóónhú wún wə Zembî, ki bí ηgə cɛel mə, nəcé ja mə jí wa ga, mə á zhu nyádí. Mə a shíge ntâg zə nə lúu wâm, nyə wə nyə á nti mə. ⁴³ Ká nəcé jí bí aηgê nə gwág lású wâm yí? Jísə nəcé bí cugé nə ηkul gwágulə kéel dâm. ⁴⁴ Sóónhú wún wə Njwû məjamb, bí ka námə ηgə cɛel sá isâ sóónhú wún mə dú gwág yéesh yí. A ji ηgwûl buud tééd máttéédáléd; a cugé nə ηkul bwele bwiiηg óbúbálé, nəcé óbúbálé bwə cugé nyádí cugud. Yé bwiiηgúlə íjǝǝ í bwey námə du nyîn né a ji amádí íjǝǝ, nəcé a ji mbíya njínǝǝ, nyə wə íjǝǝ sóónhú. ⁴⁵ Ká bi aηgê nə búgula mə nəcé mɛɛ ηgə jaaw bí óbúbálé. ⁴⁶ Zó á na bídí jí nə ηkul máalə mə ná mə mə sêm yé? Ká, mɛɛ ηgə jaaw bí óbúbálé, bi mə ban ka *magulə mə nə jí? ⁴⁷ Múúd mə ká bæ yé mə Zembî, a gwágulə mákéel mə Zembî. Ká bi bân bi agwágúláyé, nəcé bí cugé bəɔηg wə Zembî.»

⁴⁸ Oyúden bwə mú bɛsa nə nyə ná: «Sə shí mpu ci ná wo ji mwâ Samariya, ná wo ji nə jamb.» ⁴⁹ Yésus mú bɛsa nə bwo ná: «Mɛɛ cugé nə jamb, mɛɛ ηgə gúmal Sóónhú waamə, bi bân kú gúmal mə. ⁵⁰ Mɛɛ mə aηgê nə sǝ né mə ηwa gúmə. Muud ηgə sǝ né mə bəg nə gúmə yé jisə, nyə wə mə du cígal mílósú. ⁵¹ Búbálé, mə jaaw bí ná, múúd mə ká bɛ íciyá byâm, a kú bá bwele yə.» ⁵² Bwə nə né ná: «Sə mə ka mpu ja gaád né wo ji nə jamb. Aburaham nyə á yə, *buud ɔ mícúndá yə; wɛɛ mə ci ná: múúd mə ká bɛ íciyá byâm, a kú bá bwele yə. ⁵³ Wɛɛ mə bul bæ fwámé múúd ntǝ sóónhú wúsú Aburaham muud nyə á yə yé? Wó ntǝ námə

8:41 Mbá 32.6; Iza 63.16 8:42 1Yn 5.1 8:44 Mət 3.1-5; 1Yn 2.4;
3.8 8:46 2Kr 5.21; 1Pr 2.22; 1Yn 3.5 8:47 10.27; 18.37 8:48 4.9;
7.20; 10.20; Mak 3.21-22 8:50 7.18 8:51 5.24 8:53 4.12

búúd ɔ mícúndá buud bwá á ηgə yə wá? Wo ηgə cɛel ci né wo jí jí?»⁵⁴ Yésus mú bɛsa ná: «Má ká ηgə ηwa gúmá məmɛfwo, í bə ntó cwag. Dá wá ηgá sá né mə ηwág gúmá, nyə muud bí ηgá kudə ibud ná: “A jisə Zembî wúsú” yé.⁵⁵ Bî ampúyɛ ntâg námə nyə. Mɛɛ mə mpú nyə. Má ká ci né mə ampúyɛ nyə, mə bə njínjɔ́ nda bî. Ká mɛɛ mə mpú nyə, mə ηgə ntâg námə bɛ iciyá byé.⁵⁶ Sóóηgú wún Aburaham nyə á bwey kɔɔs nə məshusug nə tédúgálə ná a bá dúg jwów mə bá wóos yí; nyə a shí námə dúg jwów dɔɔηgú, a kɔɔs ntâg nə məshusug». ⁵⁷ Ja Oyúden bwá má gwág ntáni yí, bwá mú ci nə nyə ná: «Wo afwóyɛ kumə mímbú məwúm mátɔɔn, wó ci né wo a dúg Aburaham íí?»⁵⁸ Yésus mú bɛsa nə bwo ná: «Búbólé, mə jaaw bí né, Aburaham nda námə fwo bə, mə jisə†.»⁵⁹ Oyúden bwá mú ntâg ηkêny mákwóógú né bwá lúmə nyə; Yésus mú shwaaw ná ndɛɛ, nyɔɔs cúwo tóón.

9

Yésus má lwag áncím-ncîm

¹ Yésus ηgá cɔ́ ntáni, a mú dúg ηgwól múúd né nye nyə a byêl a njúl ancím-ncîm. ² *Ompwíin bwá mú jí Yésus ná: «*Rabi, ja múúd éne nyə á byêl ancím-ncîm ni, í á bə nəcé *sám má ză, ye nyəmɛfwo sám yé, ye obyðl bé?» ³ Yésus mú bɛsa ná: «Í á shígé bə nəcé sám, mbê; kú bə tɔɔ sám yé, kú námə nyiηgə bə sám obyðl bé. Í á yida bə né buud bwá dúgúg sâ Zembî jí nə ηkul sá yí na nyédí. ⁴ Í jii ná shé sáág iséy í múúd nyə á ntî mə yé, té mwásə wúsə ná yí. Bulú í zag, muud cugé ntâg nə ηkul sêy mpwó-bulú. ⁵ Té má jí ná

8:55 4.34; 7.28-29 8:58 1.1; 17.5 † 8:58 Váál ηgwúd nə 8.24 nə 8.28. 8:59 10.31 9:2 MmN 20.5; Eze 18.20; Luk 13.2, 4 9:3 11.4
9:4 5.17 9:5 8.12

wa shí ga dí yí, mə wé jí mǎŋkenya mə ŋgá kwan buud wá shí ga má.»

⁶Ja nyə á shîn ci ntúni yí, a mú sey mǎntənd shí, a fugə mwo nə mǎndəlú nə ndeé, a bwiid áncím-ncím ish wáfá byəɔŋg míshúd. ⁷A mú ci nə nyə ná: «Kyeyúg kə gusa cwoogú bwə jŋw nə Siloy yí» (Siloy mə ká ná: «muud lwámá»). Ancím-ncím mú kə, kə gusa nə ndeé a mú nyiŋgə a ŋgá dúgya. ⁸Nə ndeé, nə buud bǎnóŋ bwə á dɔ bə məbwugúlu wá, nə bəɔŋg bwə á dɔ dúg a dúgá gwáamb buud isá wá, bwə mú ŋgə kə məshwán ná: «Muud éga dí nyə á dɔ ji wá a dúgá gwáamb búúd isá yé?» ⁹Í á ka bə, bóól bwə ŋgə ci ná: «Jísə nyə», bóólúgá ná: «Mbô! A yida bɛɣla nyə.» Nyəméfwó mú ŋgə ci ná: «Jísə mə.» ¹⁰Bwə mú jí nyə ná: «Ntədəlé mísh mə ámə bǎŋ wo yé?» ¹¹Nyə nə bwo ná: «Muud bwə ŋgá jŋw nə Yésus yé nyə ámə fugə ísh wáfá bwiid mə míshúd, a mú ci nə mə nə mə kəg gusa Siloy. Mə ámə ka námé kə, kə gusa nə ndeé, mísh mə mú dúgya mə.» ¹²Bwə mú shilə nyə ná: «Muud wəɔŋgú ji ŋgow?» Nyə ná: «Mə ampúyé.»

¹³Bwə mú kə nə muud nyə á dɔ bə ancím-ncím éne *Ofarizyêŋ dí. ¹⁴Jwŋw Yésus nyə á fugə ish wáfá bwiid múúd éne míshúd ni í á bə ntág jwŋw lú Sábaad. ¹⁵Ofarizyêŋ bwə mú námé jí múúd éne vǎál mísh mə ámə dúgya nyə yí. A mú bɛsa nə bwo ná: «Nyə ámə bwiid mə ish wáfá míshúd nə ndeé, mə mú kə gusa, mə músə ntág dúgya.» ¹⁶Ja bwə mə gwág ntó yí, bóól Ofarizyêŋ bwə mú ci ná: «Muud nyə ámə sá sá ni yé nyə aŋgê nə wú wé Zembî. Dugá, nyə agúmálé jwŋw lú Sábaad.» Bóólúgá ná: «Ye sóól misém jí nə ŋkul sá mbií *shimbá ni?» Bwə mú bə nə mbéégí mpádúgá nyán. ¹⁷Bwə mú nyiŋgə jí áncím-ncím ná: «Wɛɛ ŋgə dúg nə muud nyə ámə bɛny wo mísh

éne ji ntudel?» Nyə ná: «A ji *muud micúndá má Zembî.»

¹⁸ Nji, *Oyúden bwə mú sá məshwán ná muud éne nyə a shígé bə ancím-ncím ná ndeé mísh má mú dúgya nyə. Bwə mú ntág kənd búúd kə jǝw obyǝl bé, ¹⁹ zə jǝ bwo ná: «Ye mwān wún bí má dɛ ci ná nyə a byêl ancím-ncím wə éga? Ka ntudelé a mú ηgə dúgya yé?» ²⁰ Obyǝl bwə mú bɛsa ná: «Sə má mpú ná mwān wúsú wə éne, ná nyə a byêl ancím-ncím. ²¹ Nji, váál í má zə wóós ja gaád ná a ηgəg nə dúgya yí, sə bāη sə ámpúyé; sə kú námə mpu múúd nyə ámə bēny nyə mísh yé. Shílógá nyəməfwó, a bɛsag, a cugé ná mwántombú.» ²² Obyǝl bwə á bɛsa ntúni nəcé bwə á fúndá Oyúden. Oyúden bwə á bwey tǝw cǝη ná ηkǝ muud má məm ná Yésus ji *Kříst íí, bwə yǝl múúd wəɔηg *mpáanzá minjǝgúlád. ²³ Gwə wə bwə á shwal ci ná: «Shílógá nyəməfwó, a cugé ná mwántombú, nyəməfwó bɛsag sá í dúgyá nə nyə yí.»

²⁴ Ofarizyēη bwə mú nyingə jǝw múúd nyə á dɛ bə ancím-ncím éne ja ábeê zə ci nə nyə ná: «Yág Zembî gúmá. Sə má mpú ná muud nyə ámə lwag wo éne ji sóɔl misəm.» ²⁵ Nyə nə bwo ná: «Ŋkǝ a ji sóɔl misəm óo, mɛɛ mə ampúyé. Mɛɛ mə mpú nji sá ηgwúɔ ná: mə á dɛ bə ancím-ncím, mə mú ηgə dúgya ja gaád.» ²⁶ Bwə mú nyingə jǝ nyə ná: «Nyə ámə sá wo ji? Ntudelé nyə ámə bēny wo mísh yé?» ²⁷ Nyə nə bwo ná: «Ŋgaá mə shí bwey jaaw bí, bí nda gwág. Bǝ má cɛel ná mə nyingəg jaaw bí ja ábeê? Bǝ wál námə cɛel zə bə ómpwíin bé?» ²⁸ Bwə mú lwíy nyə ná ndeé bwə ná: «Wo wə jǝ *mpwíin yé. Sə báá, sə búsa ompwíin ó Moyîz. ²⁹ Sə má mpú ná Zembî nyə a lésha nə Moyîz, sə ámpúyé nyíni nyɛɛ ηgə zhu wá.» ³⁰ Muud nyə á dɛ bə ancím-ncím yé mú ci ná: «Mə káám ná bǝ ampúyé á ηgə zhu wá; ká nywáá má bēny dí mə mísh íí. ³¹ Sə má mpú ná Zembî nyə

ádé magulə məjəgula mə ósól ɔ mísəm. Nji, muud ηgə yə Zembî gúmə yé, á ηgə sá sâ Zembî mə jíí yé, Zembî magulə məjəgula mé. ³² Sə abwélé námə fwo gwág nə muud mə bēny áncím-ncím a byélé mísh. ³³ Í mbəm bə nə muud éne nyə aηgê nə wú wə Zembî, a kú bə nə ηkul mə sá tɔɔ sâ.» ³⁴ Bwə mú bəsa nə nyə ná: «Wεε mbεé sâ í á byél mísómúd ncindí nə ncindí yí, wó cεel zə yə sə minjíígúlá?» Bwə mú ntəg wíηg nyə.

³⁵ Yésus mú gwág nə bwə ámə wíηg múúd éne. A mú kə bwəma nə nyə, a mú jíí nyə ná: «Ye wo búgúlá *Mwân mə Múúd?» ³⁶ Nyə nə Yésus ná: «Cwámba, Mwân mə Múúd wə zə nə mə búgúlág nyə?» ³⁷ Yésus nə né ná: «Nyə wə wó ηgə dúg á ηgə lésħa nə wo éga.» ³⁸ Muud éne mú ci ná: «Cwámba, mə mə *búgula.» A mú kúd mpwóómbú shí na wə Yésus.

³⁹ Ná ndéé, Yésus mú ci ná: «Mə á zə shí ga dí nə mə zə sámb ηkúmba lésú. Sémbyé lésú wəɔηg wúsə nə mə zə sá nə wəáncím-ncím bwə dúgyág, buud bwə ηgə dúgya wá bə wəáncím-ncím.» ⁴⁰ Búbaalé Ofarizyêη bwə á bə cínəηg wá bwə mú gwág á mə ci ntó, bwə mú shilə nyə ná: «Ntó jíí ná sə bí námə wəáncím-ncím?» ⁴¹ Yésus nə bwo ná: «Bí mbəm bə wəáncím-ncím, bí kú bə nə mísəm. Ká bí ηgə ci ná: “Sə ηgə dúgya”, səm wún í mə nada.»

10

Jəjə mbaagulə itɔw

¹ «Búbólé, mə jaaw bí ná, múúd mə kə ηkáál itɔw dí yé mə ká bə kú nyíi mpumbéd, a yida kə kyey zhíf shúsúd, kə ntə kósógúlád gwôw, nyíni múúd jisə juwâl, a jisə zhiləηgaané. ² Muud nywáá mə nyíi mpumbé dí yé, mbaagulə itɔw wə éne. ³ Í dɔ bə, muud mə dɔ baagsə

mpumbé yé juw nyə mpumbé, itəw í mú gwág mbaagulə wáŋ kâł. A mú ngə jôw itəw byé, jôw təw jêsh nə jíná dé, a mú kə nə byo tóón. ⁴ Ja á má shîn cúwâl byêsh tóón yí, a kə tôw byo shwóg, í ka ngə bɛ nyə nəcé í ngə yag kál dé. ⁵ Itəw í cúgé nə ŋkul bwelɛ bɛ njínə muud, í yida ngə túb nyə, nəcé í ádé yag mákâl má ójínə ɔ búúd.» ⁶ Yésus nyə á ŋwa bwo mpwokwoond ni, nji bwá á shígé wámbulə sâ nyə á ngə cɛel ci yí.

⁷ Ná ndeé, a mú ka nyiŋgə ci ná: «Búbálé, má jaaw bí ná, mee wá jísá mpumbé ŋkáál itəw. ⁸ Buud bêsh bwá á tédéd zə nə mə wá básə ijúwâl, izhilŋgaaná, itəw í áshígé gwágulə bwo. ⁹ Mə wá jísá mpumbé. Muud mə kyéy módí yé nyə e dúg cug; nyə é dɔ nyí, dɔ cúwo, a kwey idáw. ¹⁰ Juwâl í dɔ zə nji ná í zə júwo, zə gwú, zə caam. Mee mə á zə shú ná buud bwá bág nə cug, bwá bág nə gwo kú nə minji.

¹¹ «Mə wá jísá jɔjɔ mbaagulə itəw. Jɔjɔ mbaagulə má dɔ kɛenzh cug jé shú ítəw byé. ¹² Nyɔɔŋg mbaagulə mə séy nji shú *mwaanê yé, a cugé fwámé mbaagulə itəw, a mpú ná ítəw í cúgé nyə byé yí; á dɔ bə, á ká dúg ŋkweny ŋgə zə, a myaas ítəw, a túb; ŋkweny mú zə ngə bií ítəw, itəw í ŋgə ciima. ¹³ A sá ntó nəcé a ngə sêy ibamba, itəw í acéyé nyə lámúd.

¹⁴ «Mee wá jísá jɔjɔ mbaagulə itəw, mə mpú ítəw byâm, itəw byâm mpu mə, ¹⁵ námə nda Dâ mə mpú mə, mə mpu námə nyə ná. Má kɛenzh cug jâm shú ítəw. ¹⁶ Mə ji námə nə bíł ítəw, byâŋ í cúgé wa ŋkáál gaád. Í jii ná mə kyéyug námə nə byo, í é gwágulə kál dâm ná ndeé sɔonz mú bə

10:4 10.27; Mbú 14.4 10:6 16.25 10:8 Zhe 23.1-2; Eze 34.2-3 10:9 14.6; Sôm 23.2; Eze 34.14 10:11 jɔjɔ mbaagulə itəw: Sôm 23.1; Eze 34.11-16; Zhe 23.3; Mat 18.12-14; Heb 13.20; Mbú 7.1 kɛenzh cug jé: 15.13; Rom 5.8; 1Yn 3.16 10:12 Mís 20.29 10:14 10.27; 2Tm 2.19 10:15 Mat 11.27 10:16 11.52; Iza 56.8; Eze 34.23-24; 1Pr 2.25

ɲɠwúdû, mbaagulə nómə ɲɠwúdû. ¹⁷ Dâ má cɛɛl mə nəcɛ mə kɛɛnzh cug jâm ná mə bá nyɲgə ɲwa gwo. ¹⁸ Muud nyə adéégé mə cug jâm; məmɛfwó wə má kɛɛnzh gwo. Mə jɪ nə ɲkul mə kɛɛnzh cug jâm, mə nə ɲkul mə nyɲgə ɲwa gwo: wáda Dâ nyə á yə mə wə cí.»

¹⁹ Lású Yésus nyə á ɲgə lás ni í á sá mbéégí mpádúgá *Oyúden. ²⁰ Bóólúgá ɲkí bulya bwə á ɲgə ci ná: «Jamb í má bii nyə, í mú ɲgə sá nə a lásúg ilís-lís; kúgá ná ɲgə gwágulə nyə.» ²¹ Bóólúgá ná: «Ilís-lís í jamb dí íni; jamb í cúgɛ nə ɲkul bwele bɛny áncím-ncím mísh.»

Bwə kudɔwa Yésus

²² Zan ifúb mpáánzə* í á ɲgə sɪy Yurúsələm, í á bə fwála lə ɲkwán. ²³ Yésus nyə á ka bə *Luɲ mə Zembî, a ɲgə kyey kál bwə á gwiid ná Nyɲgúlé† má Səlɔmun dí, a kə, a zə, a kə, a zə. ²⁴ Oyúden bwə á ka kə lyɛ nyə, kə jɪ nyə ná: «Wo é ka bá səl sá milâm shí jáyé ja? ɲkí wo wə jísə *Kɪst, jaawug sá ná kpwoó.» ²⁵ Yésus mú bɛsa bwo ná: «Mə a shí bwey jaaw bí ɲji bi ɲgə shwána. Misóólúgú má ɲgə sá jínə má Dâ dí myá mí ɲgə nómə lwágulə ntó. ²⁶ Mí ɲgə tɛɛm lwágulə ntó, bí ɲgə shwána shwánág, nəcɛ bí cugɛ mádí sɔɔnz ítəw dí. ²⁷ Itəw byám í dɔ gwágulə kál dâm; mə mpú byo, í dɔ bɛ mə. ²⁸ Mɛɛ ɲgə ntəg yə byo cug á kandugə kandugə, í ábúlé bwele yə, muud nyə abúle nómə bwele déég mə byo mbwád. ²⁹ Dâ muud nyə á yə mə byo yé má

10:17 3.35; 5.18 10:18 4.34 10:19 9.16 10:20 8.48 * 10:22 Bwə á dɔ táduga jwów Yúdas Makabé nyə á nyɲgə fúb alatâr á Mpáánzə yí, nyə a sá gwo ɲgɛé mbú 164 Yésus kú fwo byél. 10:23 Mis 3.11 † 10:23 Sá sá ɲgə jôw ná nyɲgúlé ni í cúgɛ zhizhe mpumbé; jísə milwoɲ mí məmpɪɲ mimbá, bwə ka wá kwáminú gwów ná gúgúwá bég. 10:24 Luk 22.67

10:25 5.36 10:26 16.9 10:27 8.47; 10.3, 14 10:28 5.24; 6.39

ntɔ múúd yêsh ñkúlud; muud cugé nə ñkul déég nyə sâ mbwéd. ³⁰ Sá Dâ sá búsa nda muud ñgwúd.»

³¹ Oyúden bwé mú nyingə ñkêny mákwóógú ná bwé gwú nyə nə ndí. ³² Nji, Yésus mú jî bwo ná: «Mə má lwágulə bí jɔjɔ mísóólúgú mí ñgə zhu wé Dâ myá, bí má cɛel gwú mə nə wáyé?» ³³ Oyúden bwé mú bɛsa nə nyə ná: «Sə acéélé gwú wo nə jɔjɔ sóólúgú; sá má yida cɛel gwú wo nəcé wo ñgə lás nə Zembî *bwaasúlə mpu; wɛɛ njúl muud, wo ñgə bóle ci ná wo jî Zembî.» ³⁴ Yésus mú fɛel ná: «Ñgáá cilyá wúsə bídí kálaad məcɛéd ná: “Bí búsa ozembî” ³⁵ Na mə lwágulə nə buud Zembî nyə á ñgə lás nə ndí wá, Kálaad Zembî mə jîw bwo nə ozembî. Ká jî? Muud nyə ajáláyé nə yíl sâ Kálaad Zembî ñgə ci yí. ³⁶ Bí bân bí mə sá ná, mə muud Zembî nyə a féésh, a mú nti shí ga dí yé, bí mə ci ná mə ñgə *lás nə Zembî bwaasúlə mpu nəcé mə ñgələ bwaagulə nə mə jî Mwân mə Zembî. ³⁷ ñkí mə aṅgê nə sá mísóólúgú mí Dâ, shwánágá mə. ³⁸ Nji, ñkí mə ñgə sá myo, bí tɛem ñgə shwána mə, *maguləgá mísóólúgú; bí mə ká magulə myo, bí yag, bí mpu námə ná Dâ njul mádí, mə njúl wé Dâ.» ³⁹ Nji bwé á gwág ntáni yí, bwé mú nyingə sɔ ná bwé bii nyə, a mú faam.

⁴⁰ A mú nyingə lína kə Zhurdê faṅwíny, kúl Yuánes nyə á fwo ñgə duu buud yí, a mú kə jî wu. ⁴¹ Zhwog buud bwé mú dɛ zə nyédí. Bwé mú dɛ ci ná: «Yuánes nyə a shígé bwelə sá tɔɔ *shimbá; nji, sâ jêsh nyə á ci shú mə múúd éga yí jísə búbálé.» ⁴² Zhwog buud bwé mú *búgala Yésus kúkúl jɔɔṅgúd.

11

Shwiy mə Lazâr

10:30 5.18; 17.21	10:31 11.8	10:33 Ləv 24.16; Mat 26.65	10:34
Sôm 82.6	10:36 1.34	10:38 10.25	10:39 7.30; 8.20
10:41 1.29-34; 3.27-28	10:42 2.23	10:40 1.28	

¹ Ɔgwól múúd nyə á bə né Lazâr, muud á Betanî, ləom má Maríya bá mínyɔŋh̄ shilə Mááta. Lazâr éne nyə á ka bwás. ² Lazâr nyə á bwás éne nyə á bə ncwúm má Maríya, Maríya nyə á gwáágulə Yésus labínda məkuúd, a fím mwo nə shilú yé. ³ Maríya bá Mááta bwə á ka kənd Yésus məkəl ná: «Cwám̄ba, muud woó Ɔgə bwás.» ⁴ Ja Yésus nyə á gwág məkəl məni yí, nyə á ci ná: «Bwas ni í cúgə bwás shwiy, í yida bə bwás í é sá ná Zembî Ɔwág gúmá yí, í ka námə sá ná *Mwán má Zembî Ɔwág gúmá.» ⁵ Yésus nyə á d̄a bul c̄el Mááta bá mínyɔŋh̄ shilə Maríya, nə Lazâr. ⁶ Nə ndéé, nyə á t̄em gwág né Lazâr Ɔgə bwás í, nyə á fwo nyiŋgə c̄iŋguli mwôw məbá kúl nyə á bə yí. ⁷ Mpúsə mwôw məbá m̄ɔŋḡh̄, a mú ka ci nə *ompwíin bé ná: «Shé nyiŋgəgá kə Yudéa.» ⁸ Ompwíin nə nyə ná: «*Rabi, Oyúden bwə má nywá fwo kúnɔw gwú wo nə məkwóógú n̄ɔŋ Yudéa, wó c̄el námə nyiŋgə kə wu?» ⁹ Yésus mú b̄ɛsa nə bwo ná: «Ɔgáá mwásə wí nə məwəla wúm nə məbá? Múúd mə ká Ɔgə kyey məwəla m̄ɔŋg di, nyə abúle Ɔgə mága, nəcé nyə é Ɔgə d̄úg iŋgún̄gəŋ yá shí ga. ¹⁰ Nji, múúd mə ká kyey mpwó-bulú, nyə é Ɔgə mága, nəcé kú nə iŋgún̄gəŋ lámúd.» ¹¹ Ja nyə á sh̄in ci nt̄uni yí, nyə ná: «Shwə wúsú Lazâr mə kə gwád, nji, mə é kə juum̄shi nyə.» ¹² Ompwíin nt̄ag ná: «Cwám̄ba, Ɔkí Lazâr mə kə gwə di, nyə é yál.» ¹³ Í á bə, Yésus Ɔgə c̄el ci ná Lazâr má yə, b̄an̄ bwə Ɔgə d̄úg ná a Ɔgə ci gwó múúd mə d̄a ja ná á woga nyúúl yí. ¹⁴ Yésus mú ka jaaw bwo ná kpwóó ná: «Lazâr mə yə. ¹⁵ Mə gwág nywa nəcé mə shígé bə ja nyə ámə yə yí, sá j̄ɔŋg í é sá né bi búgúlág. Nə ndéé, íŋkyená kúl á jí yí.» ¹⁶ Tómas bwə á d̄a námə nyiŋgə j̄ow ná Wáás yé mú ka ci nə b̄óól ompwíin ná: «Íŋkyená, shén̄ɔŋ Cwám̄ba b̄esh kág námə yə.»

11:1 12.1-3; Luk 10.38-39 11:3 11.36 11:4 9.3; 17.1 11:8 8.59;
 10.31 11:9 8.12; 12.35-36 11:11 Mat 9.24 11:16 Mak 14.31; Rom
 6.8 Tómas: 20.24

Yésus jì cug

¹⁷ Ja Yésus mé kə wóós yí, a mé kə kwey ná Lazâr mé bwey dɔw mwôw mánɔ̄. ¹⁸ Nda wúlə Betanî kə Yurúsəlem wúsá jee bæ ókílo máda ólól* ná, ¹⁹ zhwoɔg *Oyúden bwé á kə dúg Mááta bá Mariya, kə cweel bwo milâm nə shwiy mə ncwûm wánɔ̄. ²⁰ Ja Mááta nyə á gwág ná Yésus mə zé wóós yí, nyə á lɛɛl kə, kə bwəma nə nyə, Mariya nyɛ njúl ná shí, njów. ²¹ Mááta mú ka ci nə Yésus ná: «Yé Cwám̄ba, wo mbəm̄ bæ wa, ŋki ncwûm waamá shígé yə. ²² Nji, tɔɔ kíkídíga, mə mpú ná Zembî nyə é yə wo sâ jêsh wó é gwáám̄b nyə yí.» ²³ Yésus mú ci nə nyə ná: «Ncwûm woó mə bá gwûm.» ²⁴ Nyə nə Yésus ná: «Mə mpú ná a bá gwûm ja búúd bwé bá gwûm jwów á məzhúgúlá yí.» ²⁵ Yésus mú ci nə nyə ná: «Mə wé mé dɔ gwûmushi búúd, dɔ nyiŋgə yə bwo cug. Muud mə *búgúlá mə yé, a tɛɛm yə, a bá nyiŋgə cugə. ²⁶ Muud ŋgə ntəg cugə yé ká *búgula mə, a kú bá bwɛɛl yə. Ye wo *magulə ntó?» ²⁷ Mááta ná: «Haaw Cwám̄ba. Mə mə magulə ná wo jisə *Krîst, *Mwân mé Zembî nyə á zə shí ga dí yé.» ²⁸ Ja Mááta mé shîn ci ntáni yí, a mé kyey kə jôw mínyɔ̄ŋû shilə Mariya, kə nyímbula nə nyə ná: «Cwám̄ba mé wóós, a ŋgə jôw wo.» ²⁹ Nji Mariya nyə á gwág ntáni yí, nyə a tɔw ná máás kə wé Yésus. ³⁰ Í á bæ, Yésus kú fwo nyíi baŋ lɔɔmud, a njúl ná kúl Mááta nyə á kə bwəma nə nyə yí. ³¹ Oyúden bənɔ̄ŋ Mariya bwé á bæ njów bwé ŋgə cɛɛl cweel nyə lâm wá bwé mú dúg á tɔw ná máás cúwo tóɔn. Bwé mú bɛ nyə, bwé ŋgə dúg ná a kə jìi shwóŋud. ³² Mariya mé kə kumə kúl Yésus nyə á bæ yí; nji nyə á dúg Yésus yí, nyə á wusə nyúúl shí Yésus dí shí məkuú, nyə ná: «Yé Cwám̄ba, wo mbəm̄ bæ wa, ŋki ncwûm waamá shígé yə.» ³³ Yésus mú dúg Mariya bənɔ̄ŋ

* 11:18 **Osutâd** wûm nə ótɔɔn. 11:21 11:32 11:24 5.29; 6.40,
54; Dan 12.2 11:25 5.21, 24; 8.51 11:27 1.34; 4.25 11:32 11.21

Oyúden bwé á ngə lúgal nyə wá bwé ngé jii, mbəom mú shwiý nyə nyúúlúd, mitédúgá búbulə nyə lámúd. ³⁴ A mú jî ná: «Bi á dəl nyə ngow?» Bwé nə né ná: «Zaá kə dóg, yé Cwám̄ba.» ³⁵ Yésus mú ntəg jii. ³⁶ Oyúden bwé mú ngə ci ná: «Bi mé dóg hí, nyə á bul cɛɛl nyə ɛɛ.» ³⁷ Bóólúgá wá bwédí sám̄bád bāŋ bwé mú ngə ci ná: «Ŋgaá muud éga wé nyə a bēny ancím-ncím mísh? Ká a shígé dí bə nə ŋkul sá ná Lazâr kú yə.»

Yésus mə gwúmúshí Lazâr

³⁸ Yésus mbəom mú nyingə shwiý nyúúlúd, a mú kə kúl bwé á dəl Lazâr yí. Shwoŋ í á bə ku, mbwagulá kwóógú, bwé ka fad nə dúl kwóógú. ³⁹ Yésus mú ci ná: «Yílúgá kwóógú.» Mááta á kóól mə múúd nyə á yə yé mú ci ná: «Ey Cwám̄ba, a mé dəw mwōw mən̄ɔ múús, a mú ngə mpə.» ⁴⁰ Yésus mú ka ci nə nyə ná: «Ŋgaá mə shí ci nə wo ná wó ká *búgula, wo e dóg nda Zembî nyə é ŋwa gúmá ná.» ⁴¹ Bwé mú ka yíl kwóógú. Yésus mú bān mpwóómbú, a mú lás ná: «Ye Dâ, mə yé wo akíba nəcé wo ámə magulə méjəgula mām. ⁴² Haaw. Mə ámə bwey ngə mpu nə wó dū magulə méjəgula mām ja jēsh. Mə ámə yida lás shú nə zhwoɔ buud bwé mə lyɛ mə óga bwé mpúg nə wo wé wo ámə nti mə.» ⁴³ Ja á mé shín lás ntúni yí, a mú k̄m nə ŋkulú ná: «Lazâr, cúwóg tóón.» ⁴⁴ Muud nyə á bə mbimbə yé mú cúwo tóón, a njúl nə obándáshi ngwóólá mákuu nə məbwéd, mpwóómbú ngwóólá nə kúl káandé. Yésus mú ci nə buud ná: «Wiinzhugá nyə isâ íni bi bídúg nyə, a kəg.»

Cinjú-cində ná Yésus yóg

(Mat 26.1-5; Mak 14.1-2; Luk 22.1-2)

⁴⁵ Zhwoɔ *Oyúden bwé á zə wé Maríya wá, bwé á dóg sá Yésus nyə a sá yí, bwé mú *búgula nyə. ⁴⁶ Nji, bóólúgá

11:35 Luk 19.41

11:37 9.6

11:38 20.1; Mat 27.60

11:42 12.30

11:44 20.6-7

11:45 2.23

bwé á kə *Ofarizyêḡ dí, kə jaaw bwo sâ Yésus nyə a sá yí. ⁴⁷ Milúlúú myâ ofada bə̀nḡḡ Ofarizyêḡ bwé mú sɛɛŋg *Gwoonḡ ósémbye ó mílósú wâ Zembî, kə ci ná: «Muud éga ḡgə bul sá *məshimbá. Shé mó sá ntudɛl? ⁴⁸ Shé mó ká bíd ná a ḡgəḡ nə kə shwóg íí, buud bēsh bwé é búgula nyə ná ndɛé, buud ɔ Róma bwé zə ntâḡ íí, zə búgə Mpráanzé íshé, bwú námə ləom íshé.» ⁴⁹ ḡḡwól múúd wán nə jínə ná Kayíf íí, nyə muud nyə á bə Ajəláci á ofada mbú wəonḡ dí yé mú ci ná: «Bi agwágé tɔɔ sâ na lósú níí. ⁵⁰ Bi adúgé ná í yida bə bí nə mfií ná muud ḡḡwúd yág shú kúl búúd jēsh ncindí, ləom í nda jɛ wēsh íí?» ⁵¹ Lósú nyə á lás wəonḡgá, nyə a shígé lás nə lúu yé. Í á yida bə ná, nda nyə á bə Ajəláci á ofada mbú wəonḡ dí ná, nyə a lás tənḡ *muud micúndə ná í á jii ná Yésus yág shú ləom wēsh; ⁵² kú námə bə nji shú ləom wáméfwó, a yé shú ná bwān ó Zembî búśé íciimí iciimí wá bwé sééḡgyag bə sâ ḡḡwúd. ⁵³ Jwōw ni wé bwé á ḡwa cigulá ná bwé ḡwú Yésus yí. ⁵⁴ Yésus nyə mú yəw ḡḡələ kyey bəl-bəl dī kúl Oyúden búśé yí; a mú kə kóomb ləom jísə ḡḡe shí a shwéeshá dí yí, bənḡḡ *ompwín bə kə ji dánd bwé á dū jōw ná Ifrēm yí.

⁵⁵ Í á ka zə bə, nda *Páska Oyúden nyə á bə kúnə-kúnə ná, zhwoḡ buud bwé á ḡgə wú məkwaádə máḡúđ ḡgə bád kə Yurúsələm ná bwé kə ḡgə gusa miḡgusa mi yábá†. ⁵⁶ Bwé á ka ḡgə sɔ Yésus ná ndɛé, kúl bwé á bə *Luḡ má Zembî yí, bwé á ḡgə shilə bwámé nə bwámé ná: «Bi mə dúḡ ná jii? Nyə ajeyé zə zāḡ dī.» ⁵⁷ Í á bə, milúlúú myâ ofada bənḡḡ Ofarizyêḡ bwé mó ci ná í bəḡ ná: «Muud nyə é mpu kúl Yésus nyə é bə yí, bágúlóg, bwé kág bii nyə.»

11:47 2.11; Mat 26.3-5; Mis 4.16 11:49 18.14 11:52 10.16 11:53
5.18 11:54 5.13; 7.1 11:55 2.13; Ilḡ 19.11-20; 2Ib 30.17-18 † 11:55
Oyúden bwé á dū sá miḡgusa ná bwé gusa milām myāḡ shú
zələ də Páska. 11:56 7.11

12

Labínda mé Mariya

(*Mat 26.6-13; Mak 14.3-9*)

¹ Í á ka zə bə, í mé lúg mwôw mėsaman né *Páska *Oyúden zág bə, Yésus mé kə Betanî, dánd mé Lazâr Yésus nyə a gwûmushi yé. ² Bóól búúd ɔ dánd dɔɔŋgú bwə á ka sá dína líu mé Yésus dî. Mááta nyə á bə a ŋgə sá milwámá dína jɔɔŋgú, Lazâr njúl sámbá búúd bə́nɔŋ Yésus bwə á ŋgə də wád. ³ Mariya mú ka ŋwa labínda álal-kus bwə á sá nə fwámé nâr* yé. Nyə á ŋwa labínda ni kúl njwəmbə, zə gwááɣulə Yésus məkuúd né ndeé a mú fīm nyə mwo nə shilú jé; məcud mé labínda mé mú lwánd njów wêsh. ⁴ ŋgwól *mpwíin mə Yésus nyə á bə cínɔŋg ná Yúdas Iskariyôt, mpwíin nyə á bə né nyə wə mé bá kusha nə Yésus yé. Ja Yúdas éne mé dúg nda Mariya nyə á gwááɣulə Yésus labínda nâr ná, a mé ci ná ⁵ «Jí bwə ámə bə kú kusha labínda éga odanarî† mitəd milóol né ndeé bwə kwíind mímbúbúwá nə ndí yí?» ⁶ Nyə a shígé ci ntúni né a baam nə mimbúbúwá. Nyə á ci ntó nəcé nyə á bə juwâl; nda nyə á də bii maŋga *mwaanê ná, nyə á də júwo mwaanê cínɔŋg. ⁷ Yésus mú ci ná: «Bídúg múdá éne ná shee. A mé sá sóólúgú ni, ŋgələ bwey téduga nda bwə bá dul mə ní. ⁸ Nəcé bi é də ji nə mimbúbúwá mwôw mēsh, nji sənɔŋ bí sə ábúlé ji mwôw mēsh.» ⁹ Na nyə á bə, kúdə zhwog Oyúden bwə mé gwág né Yésus ji Bétanî; bwə á ka ŋgə kə wu, kú bul bə nji shú dé, bwə á ŋgə nəmá kə ná bwə kə dúg Lazâr nyə á gwûmushi yé. ¹⁰ Né ndeé, milúlúú myâ ofada mí mú

12:1 11.1-2 12:2 Luk 10.40 12:3 Luk 7.37-38 * 12:3 nâr: Jisə wúl kɔɔlɔ́ í dúgə mpə nəmá nda ntəŋga. 12:4 Yúdas Iskariyôt:

6.71; 13.2, 27; 18.2; Mat 10.4 12:5 Iza 58.7; Mat 19.21; Zhk 2.15-16 † 12:5 danarî: Danarî ŋgwúd í á də kwaga nə myəna myâ ŋkúmba jwôw.

12:7 19.40 12:8 Mbá 15.11 12:9 11.43-44

ɲwa cígúlá ná bwé jəlá nə gwú námé Lazâr, ¹¹ nəcé sâ í á bə nə nyə yí í á sá ná kúdə zhwog Oyúden bwé béégyág nə bwo, yidá kə, kə *búgula Yésus.

Yésus mə nyíi Yurúsəlem

(Mat 21.1-11; Mak 11.1-11; Luk 19.28-40)

¹² Mán mələm, ncúlyá buud bwé á zə zâɲ dí wá bwé mú gwág ná Yésus ɲgə zə Yurúsəlem. ¹³ Bwé mú ɲgə ɲwa mán mə ləndú ná ndeé, kə lóg nyə bwé ɲgə kîm nə:

Hosána! Gúmá í bəg nə nyəɲg ɲgə zə jínə mə Cwamba dí yé,

Njwú-buud á Izəryél.

¹⁴ Yésus mú kwey mwâ jakáás, a mú kəwa gwo gwôw nda Kálaad Zembî ɲgə ci ná, ná:

¹⁵ Yé shilə Siyôn‡, kú fúndə.

Dugí njwú woó ɲgə zə.

A mbád cwɔ jakáás dî.

¹⁶ *Ompwíin ó Yésus bwé áshígé fwo wámbulə sâ í á ɲgə sîy yí fwála dəɲgúd. Bwé á ka kə téduga gwo ja Yésus nyə á ɲwa gúmá yí; bwé mú mpu ná í á bə cilyá shú mə Yésus, sóólúgú wəɲg námé wə bwé á sá nyə yí. ¹⁷ Í á bə na, ncúlyá buud bwé á bə ja nyə á jôw Lazâr gwûmushi nyə yí, bwé ɲgə bwiiɲg lánj yé. ¹⁸ Haaw. Bwé á ɲgə zə bwəma nə nyə nəcé bwé á gwág ná nyə a sá *shimbá dəɲgú. ¹⁹ Ntó, *Ofarizyêɲ bwé mú ka ɲgə ci bwámé nə bwámé ná: «Bi mə dóg hí? Bi cugé nə ɲkul sá sâ. Dugá ləom wəsh ɲgə kə nyədí!»

Gúmá mə Yésus

12:11 11.45 12:13 Sòm 118.26; Mat 27.42; Yuá 1.49 12:15 Zak 9.9 ‡ 12:15 Siyôn: Nyə á bə məma mbúnj bwé á lwɔ ɲgwéla á Yurúsəlem cínəɲg gwów yí. 12:16 2.22; 17.1 12:17 11.42-45
12:19 11.48

²⁰ Búbaalé Ogurêk bwé á bád námá zə Yurúsəlem ná bwé zə yə Zembî gúmá zəh nííd. ²¹ Bwé á ka kə dúgya nə Fílíp á mwâ Betúsayída, kə jî nyə ná: «Mása, sá ηgə cəel dúg Yésus.» ²² Fílíp mú kə jaaw André, bá bēsh bwé mú kə jaaw Yésus. ²³ Yésus mú bəsa nə bwo ná: «Wəla mə wós, wəla *Mwân mə Múúd mə jəlá nə ηwa gúmá yí. ²⁴ Búbálé, mə jaaw bí ná, bumá mpəg í ámə kə mándəlúd yí, í ká kə ji kú yə, í bwēn gwáméfwó. Í ká yə, í wúmə íbumə mənəkund mənəkund. ²⁵ Muud mə nywílyá nə cəg jé yé nyə e jímbal gwo; muud mə yídá bə kú nywílyá nə cəg jé wa shí ga dí yé, nyə é baagulə gwo kandugə kandugə. ²⁶ ηkí muud mə cəel síya nə mə, a bə mə, í mú bə ná, kúl mə jísé yí, muud ηgə síya nə mə yé bə námá cínəng. Múúd mə ká síya nə mə, Dâ yə nyə gúmá.

²⁷ «Nda bí mə dúg éga, mitédúgá mí mə búbulə mə lámúd. Ká mə cíg nə ji? Né Dâ, ság nə mə fáamug nə cúη ηgə zə ga? Mbê. Mə á yida zə nə mə zég bwəma nə cúη wəəng. ²⁸ Dâ, ság nə jínə dwó í ηwág gúmá.» A ká námá shín lás ntúni, kəl mú wú jəŋ dí ná: «Mə mə sá, mə é nyiηgə námá sâ.» ²⁹ Buud bwé á bə cínəngú áncuncuma wá bwé á gwág kəl dəəngú, bwé mú ci nə jísə njum-mpú; bóólúgá nə ηgwól *əngəles mə lésha nə Yésus. ³⁰ Yésus mú ka ci ná: «Kəl ní shígé lás na shú dām, í ámə yida bə shú dán. ³¹ Nəcə shí ga í zə bwəma nə sémbyé míləsú kíkídíga, cí á shí ga wusəw tóón. ³² Μεε, ja mə bá wú shí gaád bānəw gwów yí, mə bá julə búúd bēsh mǎdí.»

³³ Ja Yésus nyə á ηgə ci ntúni yí, nyə á ηgə lwágulə váál shwi y á bá yə yí. ³⁴ Zhwoğ buud óni bwé mú bəsa ná: «Sə á jíg *mbwoomb mǎcçç dí ná *Kríst mə bá cəgə kandugə

12:21 1.44; Luk 19.3; 23.8 12:23 2.4; 12.16 12:24 Mat 10.39; 16.24-25; 1Kr 15.36 12:26 14.3; 17.24 12:27 12.23; Mat 26.38 12:28 17.1; Mat 3.17; 17.5 12:31 5.22; 14.30; 16.11 12:32 3.14 12:33 18.32 12:34 Sòm 89.37; 110.4; Eze 37.25; Yuá 12.23; 3.14

kandugə. Wó nyiŋgə zə jaaw sé ná í bá jii ná Mwân mə Múúd búnówúg gwów, ntó nye wə jí? Mwân mə Múúd[§] wəwŋg wə zə?»³⁵ Yésus mú bəsa bwo nó: «Məŋkenya məsə ná wa bídí nə fúfwálá. Ŋgəgá nə kyey té bí búsə ná nə məŋkenya yí, yídúgú í kú bá zə byaluga nə bî; nəcé, muud mə kyéy yídúgú yé nyə ádé mpu kúl á ŋgə kə yí.³⁶ Ŋgəgá nə *búgula məŋkenya té məŋkenya məsə ná bídí yí, bí ŋgəgə nə bə bwân ó məŋkenya.» Ja Yésus nyə a shîn lás nə bwo ntúni yí, nyə a béégya nə bwo, a mú kə shwaaw.

Buud bwə á búgúláyé Yésus

³⁷ Yésus nyə á tɛem sá bímbí lú *məshimbá məni buud bwə ŋgə dúg íí, buud bwə áshígé *búgula nyə.³⁸ Sâ jəwŋg í á sá nə ciyá mə Izayí *muud micúndə í bwəmag. Nyə á ci nó:

Cwámba, zə nyə a búgula kéel sá á ŋgə bwiiŋg yí?

Zə Cwámba nyə a lwágulə mpífə nyé yé?

³⁹ Gwə wə í sá nə buud óni bwə bəg kú búgula sâ Izayî nyə á ci yí.

⁴⁰ Zembî nyə a shwu bwo ncím míshúd,
a ləlushi bwo milâm,
nəcé mísh mán mə á bá dúg,
milâm myán mí á bá wámbulə,
bwə á bá cénd kuú njəond,
nə ndéé mə mú lwag bwo.

⁴¹ Izayí nyə á lás ntó nəcé nyə á bwey dúg milwanə mí Yésus, a mú lás sâ í dúgyá nə Yésus yí.⁴² Í á tɛem bə ntó, bóól zhwog buud wə sámbá ótəwe ə shwóg bwə á shí búgula Yésus. Nji, bwə áshígé bə nə ŋkul məm nyə mísh mə búúd dí, bwə á ŋgə fúndə nə *Ofarizyêŋ bwə á bá yíl

§ 12:34 Mwân mə Múúd: Ntó mə ké ná «Mesî Zembî nyə á nti yé. (Wo jí nə ŋkul dúg Dan 7.14.) 12:35 7.33; 8.12 12:36 5.13

12:37 16.9 12:38 Iza 53.1; Rom 10.16 12:40 Iza 6.10 12:41 Iza 6.1-3 12:42 2.23; 9.22

bwo *mpáánzə minjígúlá. ⁴³ Nəcé bwə á cɛel ɲwa gúmá mísh mə búúd dí, kú bə mísh mə Zembî dí.

⁴⁴ Nji, tɛem bə ntó, Yésus nyə á cúndə gwów-gwôw ná: «Muud mə búgúlá mə yé nyə abúgúlayé nji mə, a búgúlá námə múúd nyə á nti mə yé. ⁴⁵ Muud mə dúg mə yé, a mə dúg námə múúd nyə á nti mə yé. ⁴⁶ Mɛɛ muud jísə məɲkenya yé, mə á zə shí ga dí ná, muud yêsh mə búgúlá mə yé bəg kú nyiŋgə ɲgə cugə yídúgúd.

⁴⁷ «Muud mə gwágulə lésú mə ɲgə lás yé, nji a kú sá nda mə ɲgə ci ná, mə dí mə yə nyə intúgúlí; mə áyəyé nyə intúgúlí nəcé mə a shígé zə ná mə zə yə búúd ɔ shí ga intúgúlí, mə á yida zə sá ná buud ɔ shí bwə fáámug.

⁴⁸ Muud mə ká ban mə, ban lésú mə ɲgə lás yí, muud wəɲg mə bwey bə nə sâ í bá yə nyə intúgúlí yí; lésú mə ɲgə lás ga wə í bá yə nyə intúgúlí jwów á məzhúgúlá. ⁴⁹ Mə aɲgê nə lás nə lúu wâm; Dâ muud nyə á nti mə yé nyə a bwey lwágulə mə sâ mə bág dɛ ci yí nə sâ mə bág dɛ bwiŋg yí. ⁵⁰ Mə mpú ntâg nə sâ Dâ mə cí ná í bəg yí, gwə wə í dɛ yə búúd cug á kandugə kandugə. Nə ndɛɛ, sâ jêsh mə ɲgə lás yí, mə ɲgə lás nda Dâ nyə á ci nə mə dúg lás ná.»

13

ɲgusa məkuú

¹ Í á ka zə bə, zarj *Páska í ɲgə bə nə í zə tééd íf, Yésus nyə á ɲgə bwey mpu nə wəla í mə wóds nə a wúg shí gaád kə wə Dâ. Nda nyə á bul cɛel buud bé ná, nyə á ka námə cɛel bwo kə wóds məshíné mə cug jé. ² Nə ndɛɛ, bəndɲ buud bé bwə á ka ɲgə də; bwə ɲgə də ntúni, ndug Njwû məjamb mə bwey wá Yúdas mwân mə Shímun Iskariyôt tédúgá lámúd nə a kúshag nə Yésus. ³ Nə ndɛɛ, Yésus nywáá nyə á ɲgə

12:43 7.18 12:44 5.24 12:45 14.9; 5.18 12:46 12.35-36 12:47
 3.17; 5.22 12:49 7.16-17 12:50 4.34 13:1 2.4 13:2 12.4; Luk 22.3
 13:3 3.35; 8.14

bwey mpu né Dâ nyə a mé sá né a jwúg nə isâ byêsh, a ñgə mpu né nyə á zhu wə Dâ, a zə námə nyiŋgə kə wə Dâ. ⁴ Yésus ñgə bwey mpu ntó, a mú tŵ shí, yíl káándə nyə á bə nə ndí gwów yí, a mú ñwa táwəla ççələ kugəd. ⁵ A mú shwu májúwó bíshim dî, tééd ñgələ gusa *ompwíin bé makuú, ñgə fím nə táwəla nyə á ççələ kug dí yé.

⁶ Í mú zə wós nə a gúsag Shímun Pyêr mé makuú. Shímun Pyêr mú ci nə né ná: «Wo, Cwám̄ba? Wó gusa mə makuú?» ⁷ Yésus nə né ná: «Sâ mə ñgə sá ga, wo cugé nə ñkul fwo mpu gwo kíkídíga, wo bá yida shúgəla wám̄bulə gwo.» ⁸ Pyêr mú ci nə nyə ná: «Mbô! Wo abúlé bwele gusa mə makuú.» Yésus mú bəsa nə nyə ná: «Mə ka bə kú gusa wo makuú, wo nda ná nyiŋgə bə múúd waamê.» ⁹ Shímun Pyêr mú ka ci nə nyə ná: «Ñkí ntó Cwám̄ba, kú gusa mə ñji makuú; gusag námə mə məbwê, nə lúu!» ¹⁰ Yésus mú ci nə nyə ná: «Muud nyə ámə bwey gusa yé mə dū jii nə bwə gúsag nyə ñji makuú, kú ná nyiŋgə bə nyúúl nyêsh, nəcé á bwey bə fúbán. Bi báá bi búsa ntəg mífúbán, ñji kú bə bí bēsh.» ¹¹ Yésus nyə á ñgə bwey mpu muud mə bá kusha nə nyə yé; gwə wə nyə á ci nə bwo ná: «Bi bēsh dí búsa mífúbán» yí.

¹² Ja Yésus nyə a shîn gusa ompwíin bé makuú ntúni yí, nyə á nyiŋgə bwáád káándə yé né ndéé a mú nyiŋgə kə ji shí, də. A mú jî bwo ná: «Sâ mə ámə sá bí ni, ye bi mə mpú nda í ké ná?» ¹³ Bi mə dū dí jŵw mə ná: “Yígguli”, gúl ja ná: “Cwám̄ba.” Bi mə dū mpu sâ, nəcé mə jisə Yígguli, mə Cwám̄ba. ¹⁴ Ñkí mə Yígguli, mə Cwám̄ba, mə mə gusa bí makuú, bi mə jəla námə nə dū sá ntó mpédúgá nyín. ¹⁵ Nəcé yuug wə mə mə yə bí ni. Nda mə ámə sá bí ni, dūgá síya ntó. ¹⁶ Búbálé, mə jaaw bí ná, lwaá í ádé bwele ntə

13:4 Luk 12.37 13:10 15.3 13:11 6.64, 70-71 13:12 Mat 20.24-28;
23.8-12; Luk 22.27; 1Tm 5.10 13:15 1Yn 2.6; Flp 2.5; 1Pr 2.21 13:16
15.20; Mat 10.24

mása, *muud lwámá nda bwele ntɔ múúd nyə ámə kənd nyə lwámád yé. ¹⁷ Bi mó mpu ntó wə ni; bí mó ká də sá ntó, bi mó jəla. ¹⁸ Mə aŋgê nə ci bi bēsh. Mə mpú búúd mó á féesh wá. Nji, í jii nó sâ jí cilyá Kálaad Zembî dí yí í bwəmag. Jí cilyá ná: “Muud sá ɲgə də səŋ ɲgwûd yé mó tééd ná a lumbáli nə mə”. ¹⁹ Mə má fwo bwey jaaw bí gwo kidíga, í kú fwo sîy, shú ná ja í bá sîy yí, bi bág *magulə nə mə jisə. ²⁰ Búbólé, mó jaaw bí ná, muud mə lóg múúd lwámá wâm yé, a mó lóg mə; muud mə lóg ntâg mə yé mó lóg múúd nyə á ntî mə yé.»

Yúdas mə zə kusha nə Yésus

(Mat 26.20-25; Mak 14.17-21; Luk 22.21-23)

²¹ Ja Yésus nyə a shîn ci ntúni yí, mitédúgá mí á búbulə nyə lámád; a mú lás ná: «Búbólé, mó jaaw bí ná, ɲgwól múúd á na bídí nyə é kusha nə mə.» ²² *Ompwíin bwə mú ɲgə dúgya mpédúgá nyáŋ ɲgə sɔ ná bwə mpúg muud Yésus ɲgə ci yé. ²³ Mpwíin Yésus nyə á də bul cɛel yé nyə á bə a ɲjúl Yésus dí koogú. ²⁴ Shímun Pyêr mú ɲgə nyúg nyə mpu ná: «Shílóg nyə muud á ɲgə ci yé.» ²⁵ Mpwíin wəɔŋg mú yid, jéég Yésus lúu bəd dí jî nyə ná: «Cwám̄ba, jisə zə eé?» ²⁶ Yésus mú bɛsa ná: «Mə zə juwo kúl buléd ídûwəd, muud má é yə yé, muud wəɔŋg wə écí.» Yésus mú ɲwa kúl buléd juwo ídûw dí, yə Yúdas Iskariyôt, mwân mə Shímun. ²⁷ Nji Yésus má yə nyə kúl buléd ni yí, *Sátan mó nyíi wə Yúdas. Yésus mú ci nə nyə ná: «Leelug sá sâ wó ɲgə jii ná wo sá yí.» ²⁸ Buud bwə á bə cínɔŋg wá, kú nə tɔɔ ɲgwúd nyə á mpu sâ Yésus nyə á ci nə nyə ntó yí. ²⁹ Nda í á bə ná Yúdas nyə á də bii maŋga *mwaanê ná, bóól bwə á ɲgə táduga ná Yésus nyə á ɲgə ci nə nyə ná a kəg kusə ísâ í zâŋ, ɲkí ntâg ná a kəg yə mímbúbúwá gúl sâ. ³⁰ Yúdas

13:17 Zhk 1.25

13:18 Sôm 41.10; Yuá 17.12

13:19 8.24; 14.29; 16.4

13:20 Mat 10.40

13:23 19.26; 20.2; 21.7, 20

13:27 13.2

13:29 12.6

nye nyə á shwal cúwo tóón ja nyə á ηwa kúl buléd yí, í njúl mpwó-bulú.

³¹ Nji Yúdas nyə a cúwo tóón yí, Yésus mú ci ná: «Mwân mə Múúd mə ηwa gúmá ja gaád, a mə sá námá nə Zembî ηwág gúmá. ³² Zembî nyəmfwó nyə e lwóya gúmá mə *Mwân mə Múúd, a wál námá zə lwóya gwo. ³³ Yé bwán bâm, sənðη bí sé é ji nji fúfwálá. Bi mə bá sɔ mə; ná ndéé, námá nda mə á ci nə *Oyúden ná, mə ci námá nə bí ja gaád ná: “Bí cugé nə ηkul kə kúl mə zə kə yí.” ³⁴ Mə yá bí cɛɛ agúgwáan, dúsə ná: “Ciiłagá biméfwó nə biméfwó. Námá nda mə á cɛel bí ná, ciiłagá biméfwó nə biméfwó. ³⁵ Sâ í é sá nə buud bwə dóg mpu nə bi búse ompwíin bâm yí jisə cɛelí bí é ηgə ciila biméfwó nə biméfwó yí.”»

Pyêr nyə e kílya Yésus

(Mat 26.31-35; Mak 14.27-31; Luk 22.31-34)

³⁶ Shímun Pyêr mú ci nə nyə ná: «Cwám̄ba e, wo ká ηgow ée?» Yésus nə nyə ná: «Kíkídíga, wo cugé nə ηkul bɛ mə kúl mə é kə yí, wo e bá shúgula bɛ mə.» ³⁷ Pyêr mú bɛsa ná: «Cwám̄ba, mə cugé nə ηkul ka bɛ wo kíkídíga nəcé ji? Mə ji nə ηkul keenzh cug jam shú dwô.» ³⁸ Yésus mú bɛsa ná: «Wo ji nə ηkul bále keenzh cug gwô shú dâm? Búbáleé, mə jaaw wo ná, shúshwóógú nə ηgwúm kúwó kwáágúgi, wo e kílya mə ija ilól.»

14

Yésus jisə zhií

¹ «Mítédúgá mí nda beeg búbulə bí mílúúd. Búgúlágá Zembî, bí *búgula mə. ² Njów mə Dâ wúsə nə zhwog ikúl búúd bí nə ηkul ji yí. Í mbâm bə kú bə ntó, ηki mə mə námá jaaw bî. Mə zə kə kwambulə bí jiya. ³ Ja mə bá

13:31 17.1 13:33 8.14 13:34 15.12, 17; 1Yn 2.7-8; 3.11, 23; 4.11; 2Yn 5-6 13:35 1Yn 3.14 13:36 8.14; 21.19 13:38 18.27 14:1 14.27
14:3 12.26

shîn kwambulə bí jiya yí, mə bá nyiŋgə zə ŋwa bí, kə nə bî. Mə bá kə nə bí ná bi bág nómə bə kúl mə jisə yí. ⁴ Bi mə mpú ntâg zhií í ká kúl mə zə kə yí.» ⁵ Tómas mú ci nə nyə nə: «Cwamba, sə bân nda mpu kúl wó zə kə yí, sə é ka mpu zhií á wu ntudele?» ⁶ Yésus mú ci ná: «Mə wə jisə zhií, mə obúbálé, mə cug. Muud cugé nə ŋkul kə wə Dâ kú ciŋgya mádí. ⁷ Í ká bə ná bi mə mpú mə, bi é mpu nómə Sóŋgú waamê. Ná ndeé, tééd kíkídíga, bi má mpu nyə, bi má nómə dúg nyə.» ⁸ Fílíp mú ci ná: «Cwamba, lwóg sə Dâ, bímbí dœŋg í é jəla nə sê.» ⁹ Yésus ná: «O Fílíp! Wo afwóyé mpu mə? Bímbí shwə mə ji ga? Muud mə dúg mə yé, mə dúg Dâ. Nəcə jí wó nyiŋgə ci ná mə lwóg bí Dâ yí? ¹⁰ Ye wo aŋgê nə *magulə nə mə ji Dâ dí cwû, Dâ njúl mádí cwû? Lósú wêsh mə ŋgə lás nə bí yí, mə aŋgê nə ci tœ ciyá nə lúu wâm. Dâ muud njúl mádí cwû wə ŋgə sá misóólúgú myé. ¹¹ Maguləgá nə mə jisə Dâ dí cwû, Dâ njúl mádí cwû. Nywágá nómə ka magulə nə dúgúlə misóólúgú mə ŋgə sá myá. ¹² Búbálé, mə jaaw bí ná, muud mə búgúlá mə yé, a bá nómə sá misóólúgú mə ŋgə sá myá; a bá nómə sá myœŋg mí búl nyiŋgə ntə myá. A bá sá myœ nəcé mə zə kə wə Dâ. ¹³ Sê jêsh bí mə bá gwáám bə nə jínə dâm yí, mə bá sá gwo; ntó, Mwân mú bá sá nə Sóŋgú ŋwág gúmá. ¹⁴ Bí mə ká gwáám bə *[mə] gúl sê nə jínə dâm, mə sá gwo.

Yésus mə kaag ómpwíin ŋkêŋkê Shíshim

¹⁵ «Bí mə ká cœl mə, bi e wá mílúú məcœç mâm dí, ¹⁶ mœ ka bá jœgula nə Dâ. A bá nti bí ŋgwól múúd mə bá zə dœ bándulə bí yé, binóŋ nyân zə bá ji kandugə kandugə. ¹⁷ Nyân wə Shíshim óbúbálé; Shíshim búúd œ shí ga bwə

14:5 Tómas: 20.24 14:6 Heb 10.20 14:7 8.19 14:9 12.45 14:10 3.35 14:11 5.18, 36; 10.37-38 14:13 15.16; 17.1 * 14:14 Míl mícilyá mí ayág mí cugé nə “mə”. 14:15 14.21, 23; 15.10; 1Yn 5.3; 2Yn 6 14:16 7.39; 14.26; 15.26; 16.7, 13; 20.22; 1Yn 3.24; 4.13; Mís 1.4; 2.4 14:17 1Kr 2.10-16

cúgê nê ñkul lág yí. Bwá cúgê nê ñkul lág nyê nâcé bwá áñgê nê dúg nyê, bwá ámpúyê nê má nyê. Bî bâñ bî mæ mpú nyê, nâcé binón wá búsó, a bá námá ñwa jiya bídí. ¹⁸ Mæ abúlê lúgê bî bwân ónyulú, mæ bá nyíngæ zæ bídí. ¹⁹ Í má lúg búbaalê fwála, buud bwá á nyíngáyê ná dúg mæ. Bî bâñ bî mæ bá dúg mæ mæ ñgê cugê, bî ka ntâg bá cugê. ²⁰ Jwôw dâñgú, bî má bá mpu ná mæ ji Sónñgú waam dí cwû, bî njúl mádí cwû, mæ námá bídí cwû. ²¹ Ñkí muud mæ gwág ísâ byêsh má ñgê ci ná í bág yí, a bę byo, muud wâñg má cêel mæ. Í njúl ntâg ná, muud mæ céél mæ yé, Dâ nyê é cêel nyê, mæ mú námá cêel nyê, mæ sá ná a mpúg mæ.»

²² Yûdâ, kú bæ Yúdas Iskariyôt, mú ci nê nyê ná: «Cwámba, wo sá ná só mpúg wo, kú sá ná buud ò shí ga bwá mpúg wo, ntó nyê wá ntúdel?» ²³ Yésus mú bęsa ná: «Múúd mæ ká cêel mæ, nyê e sá sâ má ñgê ci yí, Dâ mú bá cêel nyê; ná ndéé, só bá zæ nyédí zæ ji jiya. ²⁴ Muud nyê acéélê mæ yé, nyê á báyê nê mægwág nê lésú wâm. Í njúl ná lésú bí ñgê gwág mæ ñgê lás ní í áñgê nê zhu mádí, í ñgê zhu wá Dâ muud nyê á nti mæ yé. ²⁵ Mæ á ðu jaaw bí ísâ íni sánñê bí só njúl ná. ²⁶ Nji, muud mæ bá ðu zæ bándulê bí yé, Ñkêñkê Shíshim Dâ mæ bá nti bí jíná dáámud yé, a bá jíguli bí ísâ byêsh, a ðu sá ná bî dúg téduga ísâ byêsh má á jaaw bí yí. ²⁷ Mæ lúgê bí nê mætêla, mæ yé bí mætêla mâm. Mæ ayáyê bí mwo nda búúd ò shí ga bwá ðu yê bí ná. Mitédúgá mí nda bęeg búbulê bí mílúúd, kúgá bæ nê ifwaas. ²⁸ Bî a shí gwág má á ci nê bí ná: “Mæ é kyey, nji mæ bá nyíngæ zæ.” Í mbâm bæ ná bî má cêel mæ, ki bî má gwág máshusug ná mæ zé kâ wá Dâ, nâcé Dâ mæ cõ mæ. ²⁹ Má bwey ná jaaw bí gwo kídíga, í kú fwo sîy, shú ná bî bág *búgula ja í bá sîy yí. ³⁰ Tééd kíkidíga, mæ á nyíngáyê ná ñgê bul lésa nê bî,

14:19 16.16; 8.14 14:20 5.18 14:21 14.15 14:23 Mbú 3.20 14:24
7.16 14:26 14.16 14:27 16.33; 20.19, 21 14:28 8.14 14:29 13.19
14:30 12.31

nacé cî á shí ga ηgə zə. A cúgέ yida bæ nə təə zhízhíí né a sá mə sâ; ³¹ í yida jîí né buud bwé mpúg né má cεel Dâ, mə dɹ sá ísâ nji váál Dâ nyə á cεɣlə né mə bág dɹ sá yí. Tówúgá shé wúgá wa!»

15

Fwámé shug lú kwoolú vînyə

¹ «Mə wé jísə fwámé shug lú kwoolú *vînyə, Dâ jisə mbəəl. ² Lôw wêsh í nóód mǎdí í kú nə ibumə yí, a yíl wo. Wəəηg wêsh í ηgə wúmə yí, a kwambələ wo shú né í nyíngəg mpu wúmə. ³ Bî mə bwey ntâg bæ mífúbán, minjígúlá mə mə jíguli bí myá mí mə bwey fúb bî. ⁴ Nadagá nə mə, námə nda mə mə nada nə bí né. Lôw líí í cúgέ nə ηkul wúmə ntáni, í kú bæ í nóód kug lííd. Námə váál ηgwúd, bí cugέ nə ηkul bæ nə mpumə ηkí bî anádáyé nə mə yí. ⁵ Mə wé jísə shug lú kwoolú vînyə, bî bân milôw. Nyəəηg mə nádá nə mə, mə ηwa jiya nyédí lámúd yé, a bá bæ nə ibumə mənəkund mənəkund; bî mə mpú né bí cugέ nə ηkul sá sâ mə kú bæ. ⁶ Múúd mə ká bæ kú nada nə mə, bwé bá wusə nyə tóón, a mú bæ nda lôw kwoolú vînyə í áshígé wúmə yí. Milôw myəəηg mí dɹ shwáás né ndéé, bwé cwéég myo kəł kuda dí, mí kə jígə. ⁷ Bî mə ká nada nə mə, iciyá byâm ηwa jiya bídí mílámúd íí, bí je gwáám̄b sâ jêsh bí mə jíí yí, í bæ. ⁸ Zhíí bí bí nə ηkul sá né Dâ ηwág gúmə yí nyísə né, bî bág nə ibumə mənəkund mənəkund íí, lwágulə né bî búse *ompwíín báamə. ⁹ Mə mə cεel bí námə nda Dâ mə céél mə né; nadagá mǎdí cεelíd. ¹⁰ Bî mə ká wá mílúu mǎcεɣ mām dí, bí nada mǎdí cεelíd, námə nda mə mə wá lúu mǎcεɣ mə Dâ dí, mə nada nyédí cεelíd né.

14:31 15:10; Mat 26.46 15:1 Ozê 10.1; Sôm 80.9-12 15:2 Mat 3.10
 15:3 13.10 15:4 6.56; 15.7, 10, 16; Rom 11.17-18; 2Kr 3.5; 4.7; 1Yn 2.6, 28;
 3.6, 24 15:6 Mat 7.19 15:7 15.16 15:8 14.13; 17.1 15:9 13.1; 5.18
 15:10 14.15

¹¹ «Mə mə lás nə bí ntúni nəcé mə jii né məshusug mām mə kálag bídí, bi bəg nə məshusug kú nə nji. ¹² Cɛɛɛ dām wá: Cihlagá biméfwó nə biméfwó námə nda mə céél bí ná. ¹³ Gúl cecil í ányíngé ntɔ jɔɔng ji né muud mə keenzh cug jé shú óshwá bé yí. ¹⁴ Bí mə ká wá mílúu máccɛɛ mām dí, bi búsə oshwá bām. ¹⁵ Mə aɔgê ná ŋwa bí né osóol ɔ māsáal, sóol māsáal nyə ádé mpu sâ mása yé ŋgə sá yí. Mə ŋgə ŋwa bí né oshwá bām, mə a mə sá ná bi mpúg sâ jêsh mə á gwág nə Sónngú waam yí. ¹⁶ Bi dí bi a féésh mə; mə wə mə a féésh bí, mə yə bí séy nə bi kág, kə ŋgə bə nə ibumá, ibumá byɔɔng í ji kandugə. Í ká bə ntó, Dâ du bá yə bí sâ jêsh bí mə bá du gwáamb nə jíná dām yí. ¹⁷ Sâ mə ŋgə ci ná bi sáág yí jí nə bi cíflag biméfwó nə biméfwó.»

Zhíy a shí ga

¹⁸ «Búúd ɔ shí ga bwə ká mpíi bí, mpugá ná bwə á fwo námə tééd mpíi mə. ¹⁹ Bi mbêm bə búúd ɔ shí ga, ki buud ɔ shí ga bwə mə cecil bí ná bi búsə buud bán. Ká, bí cugé búúd ɔ shí ga, mə a féésh bí, mə wá mbéégí mpádúgá binón bwo, gwə wə búúd ɔ shí ga bwə ŋgə mpíi bí yí. ²⁰ Bi ɔ tédúgá lésú mə á lás nə bí yí, ná: “Lwaá í ádé bwelɛ ntɔ mása”. Kagá mpu nə ŋkí bwə á lwágulə mə cúwúlí, bwə bá námə lwágulə bí cúwúlí; ŋkí bwə á bə nə məgwág nə lésú wām, bwə bá námə bə nə məgwág nə lésú wún. ²¹ Bwə bá du sá bí isá íni byêsh nəcé bí bálə búúd bām, bāŋ bwə ámpúyé ntəg muud nyə á nti mə yé. ²² Mə a mbêm bə kú zə, zə lésa nə bwo, bwə nda bə nə *səm; ká, bwə cúgé nə kɔɔd bwə káádug shú sém wán ja gaád yí. ²³ Muud ŋgə mpíi mə yé ŋgə mpíi Sónngú waamə. ²⁴ Mə a mbêm bə kú sá mísóólúgú

15:11 16.22, 24; 17.13; 1Yn 1.4 15:12 13.34; 1Yn 4.11 15:13 10.11
 15:16 14.13; 15.7; 16.23-24; Mat 18.19; 1Yn 3.22; 5.14-15; Yuá 6.70; 13.18
 15:17 13.34 15:18 7.7 15:20 13.16 15:21 16.3 15:22 9.41
 15:23 Luk 10.16; Yuá 5.23; 1Yn 2.23 15:24 5.36

má á sá bwádfí myá, misóólégú múúd nyə abwélé sá myá, bwá nda bæ nə sém; ká, bwá á mé dúg misóólégú myəəngú, nji bwá ngə mpíi sá, nə mə nə Sóóngú waamə. ²⁵ Nji, í ngə bæ ntó shú nə sâ jísá cilyá bwádfí máccəx dí yí í bwámag; jísə cilyá nə: “Bwá á mpíi mə kú nə sâ má á sá bwo yí.”

²⁶ «Muud mə bá də zə bándulə bí yé mə bá zə, nyə wə Shíshim óbúbálé má Dâ. Mə bá ngwa nyə wə Dâ, mə nti bî. Ja á bá zə yí, a bá zə də bwiing sâ í dúgyá nə mə yí. ²⁷ Bí, bí mə bá námə də bwiing sâ í dúgyá nə mə yí, nəcé shé á má bæ sámbá té mətédúlé.»

16

¹ «Mə ngə bwey jaaw bí isâ íni shú nə bí nda bá biil mábwəbúlánúd. ² Mpuhá nə bwá bá də yíl bí *məmpáánzə má mínjígúlád. Dúl wəla í bá ntəg zə bæ nə, buud bwá bá də téduga nə ja nyān mə gwú ngwól a bídfí yí, a má yə Zembî gúmə fwámé yə. ³ Bwá bá də sá ntó nəcé bwá áshígé mpu Dâ, kú námə mpu mə. ⁴ Nji, mə ngə bwey jaaw bí isâ íni shú nə ja wəla dəəng í bá wós yí, bí ə bá téduga nə mə á shí jaaw bî.»

Séy ŋkəŋkə Shíshim mə bá zə də sēy yí

«Mə a shígé fwo bwey jaaw bí isâ íni mətédúléd nəcé sənōŋ bí sá á bæ ná sámbá. ⁵ Ká ja gaád íf, mə zə kə wə muud nyə á nti mə yé, təə muud a bídfí sámbá nyə ashílé ntəg mə nə: “Wo kə ngow?” ⁶ Nji, nda má ngə jaaw bí isâ íni nə, bí má shîn bul bæ nə məcəy mílámúd. ⁷ Nji, tēem bæ ntó, mə má jaaw bí búbálé. Í yida bæ bí nə mfíí nə mə kyéyug; má ká bæ kú kə, muud mə bá zə də bándulə bí yé kú zə bídfí. Má ká yida kə, mə mú bá nti bí nyə. ⁸ Ja á bá ntəg zə yí, a bá zə sá nə buud ə shí ga bwə mpúg iwushí básə nə ndí

15:25 Sôm 69.5; 35.19 15:26 1.15; 5.36; 14.16; 1Yn 5.6-9 15:27 1.14;
Mis 1.8; 1Yn 1.2; 4.14 16:2 9.22 16:3 15.21 16:4 13.19 16:5 8.14
16:6 16.22 16:7 14.16 16:8 Mis 24.25

kóomb á *sém, nə otútəlí, nə sémbýé mílósú yí. ⁹ Iwushí básé nə ndí kóomb á sém yí básə nə bwə abúgúláyé mə. ¹⁰ Bwə nyiŋgə bə nə iwushí kóomb á otútəlí dî; byán básə nəcé mə zə kə wə Dâ, bi ányŋgəyé ná dúg mə.* ¹¹ Bwə ka námá nyiŋgə bə nə iwushí kóomb á sémbýé mílósúd; básə nəcé Zembî má bwey sám̄b Cî á shí ga lósú yé†.

¹² «Mə jî ná nə zhwog isâ nə mə ŋgóg nə jaaw bî; nji, bí cugé nə ŋkul jísow byo kíkídíga. ¹³ Ja Shíshim á obúbálé mə bá zə yí, a bá jaand nə bí né ndéé bí wámbulə obúbálé bēsh. Nyə abúlé dū lās isâ nə lúú yé, a bá dū kala bí isâ bwə bá dū jaaw nyə yí, a dū jaaw bí isâ í bá sîy yí. ¹⁴ A bá sá nə mə ŋwág gúmá, nəcé a bá dū lóg isâ byâm a dū jaaw bî. ¹⁵ Sâ jêsh Sódŋgú waam jí nə ndí yí jísə sâ jâm, gwə wə má cí nə a bá jaaw bí isâ á bá lóg mádí yí.»

Məcey mə lâm má bá nyεε məshusug

¹⁶ «Í má lúg búbaalé fwála, bi á nyiŋgəyé ná dúg mə; búbaalé fwála ká nyiŋgə c̄ə, bi mú nyiŋgə dúg mə.» ¹⁷ Bóól *ómpwíín bwə mú ŋgə ci bwámé nə bwámé ná: «Jí gwáméfwó á ŋgə c̄eel ci yí? A ci ná: “Í má lúg búbaalé fwála, bi á nyiŋgəyé ná dúg mə; gúl búbaalé fwála kú nyiŋgə c̄ə, bi mú nyiŋgə dúg mə.” Nyə ámə fwo námá ci ná: “Mə zə kə wə Dâ.” Ntó má kə ná jí?» ¹⁸ Bwə ná: «“Búbaalé fwála” ntó nyε mə kə ná jí? Sə ampúyé sâ á ŋgə c̄eel ci yí.» ¹⁹ Yésus músə mpu ná bwə wál c̄eel zə jî nyə mishílí, a mú ka ci nə bwo ná: «Mə ámə ci nə bí ná: “Í má

16:9 2.23; 5.38; 6.36, 64; 7.5; 10.26; 12.37 * 16:10 Yésus nyə á ŋgə c̄eel ci ná: Zembî nyə e lwágulə ótútəlí bé nə kəndúlə Mwân yé kwolós dî shú mísém mí búúđ, né ndéé a mú bân ŋwa nyə gwôw nyádí caŋgéd. 16:11 12.31 † 16:11 Iwushí básə ná buud ɔ shí ga bwə amágúláyé ná Zembî má bwey sám̄b nyə lósú yé. 16:13 14.16; 15.26; Mis 16.6-10; 1Yn 2.27 16:14 17.1

16:15 17.10 16:16 14.19

lúg búbaalé fwála, bi á nyingəyé ná dúg mə; búbaalé fwála ká nyingə cə, bi mú nyingə dúg mə.” Gwó wá bí ηgə sə biméfwó nə biméfwó ná bi mə wámbələ yí? ²⁰ Búbólé, mə jaaw bí ná, bi mə bá jii máyə, bí təduwa, buud ɔ shí ga bāη bwə ηgə zhwiimba. Bi mə bá bə nə məcey mə lâm, nji məcey məcey mə bá nyee bí məshusug. ²¹ Ja múdá wəla lə byéyí í də wóos yí, ηgaá á də bə nə məcey. ηgaá ja á mə byá yí nyə ádé ná tədəga məcey, a yida gwág məshusug nə a mə byá? ²² Nómə mbií ηgwúd wəcey, bí búsa nə məcey ja gaád; nji, mə bá nyingə dúg bí, bí ka bá bə nə məshusug; muud nyə abúle bwele déég bí māη məshusug. ²³ Ja jwəw dəcey í bá bə yí, bi abúle ná nyingə jī mə shílí təɔ gúl sâ nə gúl. Búbólé, mə jaaw bí ná, bí mə ká gwáamb Dâ sâ nə jínə dām, a yə bí gwo. ²⁴ Wóos nə kíkídiga, bi afwóyé ná gwáamb sâ nə jínə dām. Gwáambúgá, bi é bii, məshusug ka bə bí kú nə nji.»

Yésus mə ntə shí ga

²⁵ «Mə mə ηgə lás nə bí lású ni wēsh ómpwokwoond dī. Nji, dúl wəla í bá zə bə, wəla dəcey, mə abúle ná də lás nə bí ntó, mə bá də jaaw bí isâ í dúgyá nə Dâ yí né kpwóɔ kpwóɔ. ²⁶ Jwəw dəcey, bi mə bá gwáamb Dâ isâ nə jínə dām, mə acíyé nə mə bá jəgula nə nyə shú dún, mbô; ²⁷ nyəméfwó mə ceel bí. A ceel bí nəcé bi á ceel mə, bí magulə nə mə á wú wə Zembî. ²⁸ Mə á wú wə Dâ, mə zə wa shí mishwun; ja gaád í, mə zə wú wa shí mishwun kə wə Dâ.»

²⁹ *Ompwíin bé bwə mú ci nə nyə né: «Wo mə dúg íí, wo mú ηgə lás ja gaád nə kpwóɔ kpwóɔ, kú ná nyingə bə ómpwokwoond dī. ³⁰ Sé mə mpu ja gaád nə wεe mə mpú sâ jēsh, ná í ajíyíé nə muud shílég wo shílí. Gwó wə sé mə ka magulə nə wo a wú wə Zembî yí.» ³¹ Yésus mú bəsa nə

bwo ná: «Bi má ka tɛem magulə ja gaád ɛ́? ³² Dugá, dúl wəla í bá zə bə, í má bwey nəmá bə, wəla á ná bi é cɪma, muud yêsh kə jé kóómb, bí lúgə mə məmɛ́fwó. Nji, mə cugé məmɛ́fwó, sá Dâ wó búśá. ³³ Mə ηgə bwey jaaw bí isâ íni shú ná bi bág nə mətəla mádí kwoηud. Shí ga í bá lwágulə bí *incwaw í ntug; nji bi ó lwóyá ínkán, mɛɛ má ntɔ *móηkul mâ shí ga.»

17

Məjəgula mə Yésus

¹ Ja Yésus nyə á shîn lás ntáni yí, nyə bân mpwoombú dág gwów a mú ci ná: «Ye Dâ, wəla mə wóśs. Ság nə Mwân woó ηwág gúmá shú ná Mwân woó kág nəmá yə wo gúmá. ² A ηwág gúmá shú ná a yóg buud bēsh wo á yə nyə wá cug á kandugə kandugə, nda wo á yə nyə ηkul ná a jwúg nə buud bēsh né. ³ Cug á kandugə kandugə jəəηg jísə né muud mpúg wo, fwámé Zembî ηgwúđ nə ηgwúđ jísé yé, ka nəmá mpu Yésus-Kríst muud wo á nti yé. ⁴ Mə má sá ná wo ηwág gúmá shí gaád, mə má casulə ísɛy wo á ci ná mə sáág yí. ⁵ Dâ, mə á bwey du bə nə gúmá wódí koogú, shí nə gwôw nda fwo bə; ság ja gaád né mə nyíηgəg bə nə gúmá jəəηg wódí koogú.

⁶ «Buud wo á féesh yə mə mpédúgá buud ɔ shí ga wá, mə á má sá ná bwé mpúg sâ wó jísé yí. Bwé á bə buud bwô, wo á ka yə mə bwo, bwé mú gúmal lésú wô. ⁷ Bwé má mpu ja gaád né sâ jêsh wo á yə mə yí í á wú wódí, ⁸ nəcé iciyá wo á yə mə yí, mə á yə bwo byo. Bwé á má bii byo, bwé á má mpu fwámé mpu ná mə á wú wódí, bwé á má ntâg magulə né wo á nti mə. ⁹ Mə ηgə jəgula shú dán, kú bə shú

16:32 Zak 13.7; Mat 26.31, 56 16:33 7.7; 14.27; 1Yn 5.4 17:1 2.4; 11.4; 12.16, 23, 41; 13.31-32; 14.13; 15.8; 16.14; 17.10, 22, 24 17:2 3.35; 5.24; Mat 28.18 17:3 1Yn 5.20 17:4 4.34 17:5 1.1-2; 8.58; 17.24 17:6 17.26

búúd ɔ shí ga; mə ɲgə jəgɔla shú búúd wo á yə mə wá, nəcé búsə buud bwô. ¹⁰ Sâ jêsh mə jí nə ndí yí jísə sâ gwô, jəɲg jêsh wó jí nə ndí yí jísə sâ jâm. Buud wo á yə mə wá bwé á mə sá nə mə ɲwág gúmá. ¹¹ Mə ányɲgəyé ná bə wa shí, mə ɲgə zə nûɲ wódí, ɲji bāɲ búsə ná wa shí. Dâ, wo muud wó ádé sɛɲgɲa nə məbôw yé, baaguləg bwo nə ɲkul nyísə wódí jíná dí yí, ɲkul wo á yə mə yí. Baaguləg bwo ntó, bwé bəg sâ ɲgwúd nómá nda mə nə wo, shwé búsə sâ ɲgwúd ná. ¹² Ja sánɔɲ sá á bə yí, mə á ɲgə baagulə bwo nə ɲkul nyísə wódí jíná dí yí; mə á də baagusə bwo nə ndéé, tɔɔ ɲgwúd nyə a shígé jímb, sɛsaalê nómá ɲji nyɔɔɲg nyə á bə nə a bá jímb yé. Ntó, sâ jí mícilyád yí í á mə bwəma. ¹³ Mə ɲgə zə wódí ja gaád; mə ɲgə ná lás lésú ga mə ɲjúl wa shí shú nə məshusəg mām mə kálag bwé dí kú nə ɲji. ¹⁴ Mə á yə bwo icyá byô, buud ɔ shí ga bwé mú ntəg mpii bwo; bwé mpii bwo nəcé báá bwé cúgé búúd ɔ shí ga, nómá nda mə cúgé múúd a shí ga ná. ¹⁵ Mə acíyé nə wo yílúg bwo shí gaád, mbô. Mə yida ci nə wo báaguləg bwo, Mbúwúlú múúd nda sá bwo sâ. ¹⁶ Bwé cúgé búúd ɔ shí ga, nómá nda mə cúgé muud a shí ga ná. ¹⁷ Ság nə bwé ɲgág nə bɛ obúbálé bwô, bwé ka ɲgə béégya nə məbôw; kéel dwô dúsə obúbálé. ¹⁸ Wo á nti mə shí gaád, mə zə nómá kənd bwo shí gaád. ¹⁹ Mə tál məméfwo jâm cé shú nə obúbálé bwé sáág nə bwé béégyág nə məbôw.

²⁰ «Mə aɲgê nə bul jəgɔla ɲji shú dán. Mə jəgɔla nómá shú búúd bēsh bwé bá *búgɔla mə nəcé lán wán wá. ²¹ Mə jəgɔla nə wo ná bēsh bwé bəg sâ ɲgwúd. Dâ, wo ji mádí cwú, mə ɲjúl wódí cwú*. Nómá nda shwé búsə ntó ná, mə

17:10 15.8 17:11 6.39; 13.18 bwé bəg sâ ɲgwúd: 10.30; 17.21-23; Gal 3.28 17:13 15.11 17:14 7.7; 8.23 17:15 Mat 6.13; 2Te 3.3; 1Yn 5.18 17:18 20.21 17:21 5.18; 17.11 * 17:21 Váál á nó, ɲkí muud mə nyíi mə nyúúlúd, a kwey wo; ɲkí a nyíi wo nyúúlúd, a kwey mə.

jəgula nə wo ná bwé bəg námə shwé dí cwû, buud ɔ shí ga bwé mágʉləg nə wo á nti mə. ²² Mə a mə yə bwo milwané wo á yə mə myá, nə bwé bəg sâ ηgwúd námə nda shwé bússá sâ ηgwúd nə, ²³ í bəg nə, mə njúl bwédí cwû, wo njúl mádí cwû, bwé mú bə sâ ηgwúdú váál í jəla yí, buud bwé mú mpu nə wo á nti mə, wó cɛel ntəg námə bwo nda wó céél mə ná. ²⁴ Dâ, mə jii nə kúl mə jísé yí, sánɔŋ buud wo á yə mə wá sá bəg, bwé bényug milwané wo á yə mə myá. Wo á yə mə myo nəcé wo á bwey cɛel mə wo nda fwo fwɔ shí nə gwôw. ²⁵ Dâ, wo muud jí tútəlí yé, buud ɔ shí ga bwé ámpúyé wo, mə mə mpú wo, buud wo á yə mə óga bwé á mə mpu nə wo á nti mə. ²⁶ Mə a mə sá nə bwé mpúg sâ wó jísé yí, mə é nyiŋgə námə ηgə sá, shú nə váál cɛelí wó céél mə yí í bəg bwédí ícug dí, mə njúl bwédí ícugud.»

18

Bwé zé bii Yésus

(Mat 26.47-56; Mak 14.43-50; Luk 22.47-53)

¹ Ja Yésus nyə a shîn ci ntáni yí, nyə á kyey, bənɔŋ *ompwíín bé bwé mú ntɔ Kédron, kə faŋwíny; gúl fambé í á dɔ bə nûŋ, bənɔŋ ompwíín bé bwé á dɔ bwey kə cínɔŋg. ² Na ji nə, Yúdas, muud nyə á kusha nə nyə yé, nyə á bwey dɔ mpu kúkúl jɔŋgú, nəcé Yésus nyə á kə dɔ sɛŋgya nə ompwíín bé wu ija ija. ³ Milúlúú myâ ofada bənɔŋ *Ofarizyɛŋ bwé á ka kənd kında ózimbí nə ifulsh nə bwé kəg bii Yésus. Bwé á ka ηwa imɔɔs nə mələmba nə məkwɔɔ mə dómb. Yúdas mú ηwa bwo, bənɔŋ bwé mú kə fambé jɔŋgúd. ⁴ Yésus nyə á ηgə bwey mpu sâ í zé bə nə nyə yí; a mú ka shísh bwédí, kə jí bwo ná: «Bí ηgə sɔ zə?» ⁵ Bwé ná: «Sá ηgə sɔ Yésus á Nazarét.» Nyə nə bwo ná: «Mə wá

éga». Yúdas, muud nyə á kusha nə nyə yé, bənôḥ buud óni bwə njúl sámhá. ⁶ Í á ka bæ, Yésus ká námá ci nə bwo ná: «Mə wə éga», seegya nji bwə mú ḡgə cúculə nə mikwoḡ ná ndéé kə ḡgə búla shí. ⁷ Yésus mú nyingə jí bwo ná: «Bí ḡgə sɔ zə?» Bwə ná: «Sə ḡgə sɔ Yésus á Nazarêt.» ⁸ Yésus mú ci nə bwo ná: «Mə shí ci ná: “Mə wə éga”. Ḥkí mə wə bí ḡgə sɔ yé, bídúgá búga, báá bwə kəg.» ⁹ Yésus nyə á ci ntó shú ná ciyá nyə á fwo bwey ci yí í bwəmag; nyə á fwo bwey ci ná: «Buud wo á yə mə wá, mə a shígé jímbal təḡ ḡḡwúd.» ¹⁰ Nə ndéé, Shímun Pyêr nyə á bæ nə kafwele. A mú wéém gwo, taad ḡḡwól sóḡl məsáal mə Ajəláci á ofada, í mú sámh nyə lwə á mbwə mənchwúm. Sóḡl məsáal wəḡḡ ḡḡwól nyə á bæ nə jíná ná Málkus. ¹¹ Nji, Yésus mú ci nə Pyêr ná: «Fəenúg kafwele ḡwô kúl í də jí yí. Ye mə bəg kú ḡḡul bálá Də mə yə mə yí?» ¹² Nə ndéé, nə kínda ózimbí, nə tówe shwóg wáḡ, nə ifulísh í *Oyúden bwə mú bii Yésus, wólə nyə mənkhəda.

*Bwə kə nə Yésus wə Hána
(Mat 26.57-58; Mak 14.53-54; Luk 22.54)*

¹³ Bwə mú tééd fwo kə nə nyə wə Hána, cí mə Kayíf muud nyə á bæ Ajəláci á ofada mbú wəḡḡ dí yé. ¹⁴ Kayíf wəḡḡ ḡḡwól nyə á ci nə *Oyúden ná í yida bæ nə mfíí ná muud ḡḡwúd yəḡ shú kúl búúd jəsh ncindí yé.

*Pyêr mə kílyá Yésus
(Mat 26.69-70; Mak 14.66-68; Luk 22.55-57)*

¹⁵ Shímun Pyêr bá ḡḡwól *mpwíín bwə á ḡḡə bə Yésus kúl bwə á ḡḡə kə nə nyə yí. Kələ wós Ajəláci á ofada dí njów, mpwíín éne nywáá bənôḥ Yésus bwə mú nyíi, nəcé Ajəláci á ofada nyə á də mpu mpwíín wəḡḡ. ¹⁶ Pyêr nye nyə a lúḡ tóón, kúná-kúnə ná mpumbé. Mpwíín Ajəláci

á ofada nyə á dɔ mpu éne mú zə tóón, zə lésħa nə mudá nyə á dɔ baagɔlə mpumbé yé nə ndéé nyíngal Pyêr cwû.
¹⁷ Mudá nyə á dɔ baagɔlə mpumbé yé mú ci nə Pyêr ná: «Ŋgaá wo ji námá mpwíín mə múúd éne.» Pyêr ná: «Kú bæ mê! Mə cugé mpwíín yé.»¹⁸ Osóol ɔ másáal bənhŋ ifulish bwá á bæ bwá má jida kuda máág, ka ŋgə gwáalə, nəcé yŋh. Pyêr nyə á ka námá ŋgə gwáalə kuda cínŋŋ bwádí.

Ajəláci á ofada mə shílé Yésus mishílí

(Mat 26.59-66; Mak 14.55-64; Luk 22.66-71)

¹⁹ Ajəláci á ofada mú ŋgə shílé Yésus mishílí mí dúgyá nə *ompwíín bé nə minjígúlá nyə á dɔ jígúli myá.
²⁰ Yésus mú bęsa nə nyə ná: «Mə á dɔ lás nə buud bēsh nə kpwɔ́ɔ-kpwɔ́ɔ, mə á dɔ yə buud minjígúlá ja jēsh *mámpáanzé mə minjígúlád nə *Luŋ má Zembî dí, kúl *Oyúden bēsh bwá á dɔ sɛŋgya yí, mə a shígé dɔ lás máshwoó məshwoó. ²¹ Nəcé jí wó zə ŋgə jî mə mishílí yí? Shílóg búúd bwá á dɔ gwág mə wá sâ mə á dɔ lás yí, bwá mpû sâ mə á dɔ ci yí.»²² Ja gúl fulish mə gwág Yésus mə bęsa ntúni yí, a mə tí Yésus bóónz, a bām nə nyə ná: «Wo bęsa nə Ajəláci á ofada ntúni?»²³ Yésus mú bęsa ná: «Ŋkí mə ámə jag lás íí, lwóg sâ mə ámə jag ci yí. Ká, ŋkí mə ámə mpu lás íí, nəcé jí wó yíd mə yí?»²⁴ Hána mú ci nə bwá kóg nə Yésus wə Kayíf, bwá mú kə nə nyə, a njúl mŋhkədad.

Pyêr mə kwo kíflya Yésus

(Mat 26.71-75; Mak 14.69-72; Luk 22.58-62)

²⁵ Na nyə á bæ, Shímun Pyêr ŋgə gwáalə kuda. Bwá mú ci nə nyə ná: «Ŋgaá wo ji námá *mpwíín yé?» Pyêr mú kíflya nyə, nyə ná: «Kú bæ mê! Mə cugé mpwíín yé.»²⁶ Ŋgwól sóol məsáal mə Ajəláci á ofada, a njúl nə byêl nə muud Pyêr nyə ámə sámə lwə yé, mú máalə nyə ná: «Ŋgaá mə shí dúg bíná

18:17 18.25 18:20 7.14, 26; 6.59; Mat 4.23; 26.55; Mis 26.26 18:22 19.3;
 Mis 23.2 18:24 18.13 18:26 18.1, 10; Mat 26.51

nûŋ fambá?» ²⁷ Pyêr mú námé nyingə kífya nyə, ηgwúm kúwó í wé kwáág ntâg.

*Bwə ké nə Yésus wə Pilât
(Mat 27.1-2, 11-14; Mak 15.1-5; Luk 23.1-5)*

²⁸ Nə ndéé, bwə mú wú nə Yésus wə Kayíf, kə nə nyə luŋ mə ηgwómuna. Í á bə mán í mə ηgə lâm. Nji, bwə áshígé nyíi luŋ, nə bwə á bá lweegushi ícug nə ndéé bwə kú ná nə zhií bwə dá *Páska. ²⁹ Pilât mú wú luŋ kə kwey bwo tóón, nyə nə bwo ná: «Bí ηgə ci nə muud éga nyə ámə sá ji?» ³⁰ Bwə mú bęsa nə nyə ná: «Sə ámə zə yə wo nyə ntáni ntó a kú sá sá?» ³¹ Pilât mú ci nə bwo ná: «Ŋwagá nyə, biméfwó bi kég sámb nyə lésú váál məcęę mún mə ηgə ci yí.» *Oyúden ná: «Məcęę mėsú mə áŋgê nə yə sə ηkul nə sə gwúg muud.» ³² Ciyá ni í mú bwəma nə lwólə Yésus nyə á bwey lwágulə váál shwiy á jólá nə bá yə yí.

³³ Pilât mú nyingə nyíi luŋ. A mú jôw Yésus, jí nyə ná: «Ye wo jisə Njwú Oyúden?» ³⁴ Yésus mú bęsa ná: «Ye wo ηgə ci ntáni nə lúú wô, ye bóól búúd bwə ámə jaaw wo ntó shú dâm?» ³⁵ Pilât mú bęsa nə nyə ná: «Ye mə ji mwá Yúden? Loom wô nə milúlúú myâ ofada mí ámə zə nə wo zə yə mə; wo ámə sá ná bwo ji?» ³⁶ Yésus mú bęsa ná: «Ijwúga byâm í cúgé yâ shí ga; í mbâm bə ntó, ki buud bâm bwə mə zə lumbúlíd, zə kaambulə nə Oyúden nə bwə nda bii mə. Ká, ijwúga byâm í cúgé yâ wa.» ³⁷ Pilât mú ci nə nyə ná: «Ntó ji nə wo ji Njwú-buud í?» Yésus ná: «Wo mə ci, mə ji Njwú-buud. Ŋkí mə á zə byêl shí gaád í, í á bə shú ηkúmba sâ: nə mə zég lwágulə búúd sâ bwə jów nə obúbálé yí. Buud bēsh búús búúd wâ obúbálé wá bwə dū gwágulə sâ mə cí yí.» ³⁸ Pilât mú jî ná: «Jí jí nə obúbálé yí?»

*Bwá sám̄b ná Yésus yág
(Mat 27.15-31; Mak 15.6-20; Luk 23.13-25)*

Nji nyə á ci ntúni yí, a mú nyingə wú luŋ cúwo tóón, kə ci nə Oyúden ná: «Μεε mə adúgé ná múúd éga mə sá gúl sâ məbɛ́ɛ́ bí mə jíi nyə shwi y nə ndí yí. ³⁹ Nji, í dɛ bwey bə ná mə dóg bíd bí mbwug ɲgwûd fwála lɛ Páska; ná ndeé, ye bi mə jíi ná mə bídúg bí Njwû *Oyúden?» ⁴⁰ Bêsh bwé mú nyingə kîm ná: «Mbô! Kú bə nyə! Yidagú bíd sé Barábas!» Barábas éne nyə njúl zhiŋgaaná.

19

¹ Ná ndeé, Pilât mú kə, kə sá ná bwé fyámúség Yésus milwón. ² Ozimbi bwé mú ɲwa ísâ yâ mægwaagulá, bwé lwɔ́ *túm gúmá ná ndeé jil Yésus lúúd; bwé mú námá bwééd nyə káándá ícî atítî. ³ Bwé mú dɛ shísh nyédí dɛ zə ci ná: «Yé Njwû Oyúden, sé ɲgə báág nə wo»; bwé mú ɲgə nyífa nyə məmpóónz. ⁴ Pilât mú nyingə wú luŋ, cúwo tóón kə ci nə Oyúden ná: «Mə zə sá ná bwé zég yə bí nyə; ɲji mpugá ná mə adúgé ɲkúmba sâ á mə sá yí.» ⁵ Bwé mú zə nə Yésus tóón a njúl nə túm gúmá á mægwaagulá nə káándá ícî atítî. Pilât nə bwo ná: «Dugá, muud wé éga.» ⁶ Dúgúlə mílúlúú myâ ofada bənðɲ ifulísh bwé á dóg Yésus yí, bwé á zə ji kímálə ná: «Bwambuləg nyə kwolós dî, bwambuləg nyə kwolós dî.» Pilât mú ci nə bwo ná: «ɲwagá nyə, biméfwó bí bwámbuləg nyə kwolós dî, məe mə adúgé ɲkúmba sâ á mə sá yí.»

⁷ Oyúden bwé mú feel ná: «Sá búse nə dúl cɛɛ, dwó wé í ɲgə ci ná á jalá nə yə, nəcé a ɲgə jaaw nyúúl nə a jí Mwân mə Zembî.» ⁸ Ja Pilât nyə a gwág ntó yí, nyə á bul nyingə gwág íkukwendɛ. ⁹ A mú nyingə kə luŋ kə ci nə Yésus ná:

19:2 Luk 23.11 19:3 18.22 19:4 18.38; Luk 23.4 19:6 18.31 19:7
Ləv 24.16; Mat 26.63-65; Yuá 1.34; 5.18 19:9 Mat 26.62-63;
27.12, 14

«Wo á zhu ngow?» Yésus kú bęsa. ¹⁰ Pilât ntâg nę nyę ná: «Wó yida ban né wo ayáláné mę? Wo ampúyé ná mę ji nę ģkul mę bíd wo, mę ji námá nę ģkul mę sá ná bwé bwámbulęg wo kwolós dġ?» ¹¹ Yésus mú bęsa nę nyę ná: «Í mbêm bę Zembġ kú yę wo ģkul nyęęġę, wo kú sá mę sâ. Gwé wé jí ná, muud nyę ámę zę nę mę wódí yé má jág bul byaagulę.» ¹² Téed fwála ni dí, Pilât nyę á ġę sę zhiġ né a bíd Yésus, Oyúden bwé mú ġę kġm ná: «Wó ká bíd nyę, sé mpu ná wo cugé shwé mę *Káázel. Nęcé muud yęsh mę ġwá ící nę będ yé má lwágulę né a ji zhízhiġ má Káázel.»

¹³ Nji Pilât nyę gwág ntúni yí, nyę a cúwo nę Yésus tóón, a mú kę ji jiya nyę á dę cígal mílsú yí, kúł bwé á dę jġw ná Mbaadá á mękwóógú mękwóógú yí, heburġ dí né Gabáta. ¹⁴ Na í á bę í njúł jwów bwé dú kwęmęsa *Páska yí, jwów í mú ġęę tólóg dġ. Pilât mú ci nę Oyúden ná: «Dęg Njwú-buud wún.» ¹⁵ Bwé mú ġę kġm ná: «Nji shwiġ, nji shwiġ. Bwambulęg nyę kwolósęd.» Pilât ná: «Mę bwámbulęg Njwú-buud wún kwolós dġ?» Milúłúú myâ ofada mí mú bęsa ná: «Sá búšę nę Njwú-buud nji Káázel.» ¹⁶ A mú ka yę bwo Yésus ná bwé kęg bwambulę nyę kwolós dġ.

*Bwé bwambulę Yésus kwolós dġ
(Mat 27.32-44; Mak 15.21-32; Luk 23.26-43)*

Bwé mú ka bii Yésus, kyey nę nyę. ¹⁷ Nyęmęfwó mú ġę ģkġny kwolós ję, ġę wú ġgwála, ġę kę kúł bwé jġw ná «Kúł á bwundú lúu» yí, heburġ dí né «Golgota.» ¹⁸ Bwé mú kę bwambulę nyę kwolós dí wu, bánġę bół búúd obá, nyíga ję kwolós dí ká, nyíga ję dí kâ, Yésus jęd tġtám. ¹⁹ Pilât nyę á ka cilę búbóómbúđ bwé kę bwambulę Yésus dí lúú kwolós dġ ná: «Yésus á Nazarġt, Njwú *Oyúden.» ²⁰ Ncúlyá Oyúden bwé á lę búbóómbú jęęġ, nęcé kúł bwé á bwambulę Yésus kwolós dí yí í á bę kúná-kúnę nę

ηγwála, cilyá í á bæ ntâg heburê dí, nê latê dí, nê gurêk dí.
²¹ Milúlúú myâ ofada ó Oyúden mí mú ci nê Pilât nê: «Kú beeg cilê nê: “Njwû Oyúden”. Yidagú cilê nê: “Muud éga nyê á ci nê a jî Njwû Oyúden”.» ²² Pilât mú ci nê bwo nê: «Sâ má má cilê yí, gwá wá má má cilê yí.»

²³ Ja ózimbi bwá á shîn bwambulê Yésus kwolós dí yí, bwá á ka ηwa mikáándá myé bwá kaaw mênkōw mênê, muud nyé ηkōw, muud nyé. Í mú ka lúg wáma jé á cwû. Jâη í á bæ síyá ncindî, wú gwôw wóos shí kú nê leedyá.

²⁴ Ozimbi bwá mú ka ci bwámé nê bwámé nê: «Shé kúgá nyaa, shé yídágá jwç bya, dúg múúd nyê é ηwa yé». Í mú síy nda gúl kúkúl micilyá mí Kálaad Zembî í ηgá ci nê, nê: «Bwá á kawula mikáándá myâm ηjî, bwá á jwç bya shú mbwéedí wâm». Ntúni wá ózimbi bwá á sá yé.

²⁵ Í á bæ, nyōōηgú yé bá mínnyōōηû bwá tál nyê kúná-kúnê nê kwolós, nê Mariya mudá má Klópas, nê Mariya á Magadála. ²⁶ Yésus mú dúg nyóōηgú, *mpwíin Yésus nyê á dæ cœel yé tál nyê kúná-kúnê. A mú ci nê nyōōηgú nê: «Dugí Muda, mwân woó wá éga.» ²⁷ A mú námé ci nê mpwíin nê: «Dugí nyōōηgú woó.» Tééd wêla níí dí, mpwíin wōōηg mú ηwa nyóōηgú mæ Yésus, kæ jil nyédí.

Shwiy mæ Yésus

(Mat 27.45-56; Mak 15.33-41; Luk 23.44-49)

²⁸ Ja í má shîn bæ ntúni yí, Yésus ηgá mpu ná isâ byêsh í má shîn cishuli, nyê á ka ci nê: «Mæ ηgæ gwág shwáásulê minú»; ciyá jōōηg í mú sá nê sâ í á bæ cilyá Kálaad Zembî dí yí í bwámag váál í jêla yí. ²⁹ Nyúl mpíí í á bæ í tál nê mælwæg má ábibyenzhê; bwá mú ηwa eponzh, juwo cínōōηg mælwæg má ábibyenzhê dí, ka fœen mbúmbwá *ízop dí. Bwá mú ka kænd gwo kæ dásulê nyê. ³⁰ Njî

Yésus nyə á ywó mælwæg mé ábiblyenzhê mání yí, nyə ná: «Súsúsá jêsh í má bæ.» A mú jweeg lúu, a mú nyiŋg kænd *jîm jé wó Zembî.

Mæcií nə məjúwó

³¹ Na nyə á bæ, í njúl jwów bwé dú kwəmsa Sábaad yí. *Oyúden bwé áshígé ka cœl né mimbimbə mí jíg íkwolós dí kə wóós jwów lú Sábaad. Í á ηgə ntâg bæ né nyâη Sábaad nyə é cɔ́ bóólúgá bēsh*. Ná ndeé, bwé á ka kə jî Pilât né a yég bwo ηkul né bwé búgég buud óni mækuú, ka yíl bwo íkwolós dí. ³² Ozimbi bwé mú kə, kə búgə áshúshwóógú mækuú, búgə námə ábēē. ³³ Ja bwé á kə wóós wé Yésus yí, bwé mú kwey né a má bwey yə, bwé nda ntâg búgə nyə mækuú. ³⁴ ηgwól zimbi mú yida ηwa kwɔ́ɔ́, juwo nyə ntúg lú mwɔ́ dí, məjúwó nə mæcií mé ó júg ntâg. ³⁵ Muud ηgə bwiŋg isâ íni yé nyə a dúg byo nə mísh mé. Bwiŋgúla á ηgə bwiŋg yí wúsə nda óbúbálé bwé ηgə magulə né; a mpú ná a ηgə bwiŋg sâ jísə búbálé yí. A ηgə bwiŋg gwo shú né bi búgúlág námə. ³⁶ Í á sîy ntáni né sâ jí cilyá Kálaad Zembî dí yí í bwəmag, ná: «Tɔɔ yasé jé ηgwúd nə ηgwúd í áshígé bwele búg.» ³⁷ Í nyiŋgə námə bæ cilyá Kálaad Zembî dí ná: «Bwé bá dúg múúd bwé á cúwal nyúúl yé.»

Bwé kə dul Yésus

(Mat 27.57-61; Mak 15.42-47; Luk 23.50-56)

³⁸ ηgwól múúd nyə á də bæ Arimatê né Yóseb, nyə á də bæ *mpwíin mə Yésus shwoód a dúgə fúnda *Oyúden. Ja ózimbi bwé á shîn kə búgə buud ɔ́ íkwolós mækuú bwé juwo Yésus kwɔ́ɔ́ ntúg lú mwɔ́ dí yí, Yóseb nyə á ka wé Pilât né Pilât yég nyə wáda ná a kág yíl mbimbə mə Yésus

19:31 Mbá 21.22-23 * 19:31 Nyə é cɔ́ bóólúgá bēsh nəcə a
 bwəmalə nə Páska. 19:34 1Yn 5.6 19:35 15.27; 21.24 19:36
 Sóm 34.20-21; MmN 12.46 19:37 Zak 12.10; Mbú 1.7 19:38 9.22

kwolós dî. Pilât mú magulə. Yóseb mú kə ηwa mbimbə mə Yésus. ³⁹ Nikodêm muud nyə á fwo kə wə Yésus gúl búlú dí yé mú námə zə, a mbíd bíl íkáá í labínda bwə á də jđw nə aloês† yí fulá nə mîr‡. Fulá wəɔŋg wêsh í á jee bə okílo məwûm mólól. ⁴⁰ Yóseb bá Nikodêm bwə á ka ηwa mbimbə mə Yésus, bwə fúlə wo nə obándáshi, wá ólabínda, váál Oyúden bwə dú sá ja bwə dúl mbimbə yí. ⁴¹ Gúl fambá í á də bə nûŋ kúl Yésus nyə á bə kwolós dí yí, nyúl shwôŋ njúl cínŋgú gúgwáan, bwə kú fwo bwele dəl múúd cwû. ⁴² Nda jwów dəɔŋg í á bə jwów bwə dú kwəmsa Sábaad yí ná, bwə á shwal wá mbimbə mə Yésus shwoŋ nyɔŋgúd nəcé í á bə kúnə-kúnə.

20

Ompwíin bwə kə dúg shwoŋ

(Mat 28.1-10; Mak 16.1-8; Luk 24.1-12)

¹ Jwów shwénde mə dú tééd yí, ná námə yídúgú yídúgú, Mariya á Magudála nyə á kə shwoŋ dî. A mú kə kwey kwóógú kú ná nyiŋgə bə kúl í á ηgə juwal shwoŋ yí. ² A mú kə nə kúlə wə Shímun Pyêr bá nyɔŋg *mpwíin Yésus nyə á də cɛɛl yé. A mú kə jaaw nə: «Bwə mə yíl Cwamba shwóŋud, sə ámpúyé kúl bwə mə kənd nyə yí.» ³ Pyêr mú cúwo tóón, ηgwól mpwíin cúwo námə, bwə mú kə kúl bwə á dəl Yésus yí. ⁴ Bêsh obá bwə á ηgə kə nə mikúlə, nji, ηgwól nyə á ηgə bul ju cɔ Pyêr, a mú kə tééd kumə shwoŋ dî. ⁵ A mú bəɔlə, a mú dúg nji obándáshi bwə á dəl Yésus nə ndí wá bwə mbwúgú. Nji nyə a shígé nyíi shwoŋ dí cwû. ⁶ Shímun Pyêr nyə á ηgə bɛ nyə, a mú zə wóós jé ja, a nyíi

19:39 3.1-2 † 19:39 aloês: Í á bə labínda bwə á də gwáágulə mimbimbə yé. ‡ 19:39 mîr: Nyə á bə mólól məkúl mə líí bwə á də sá bóól ólabínda nə míl mímyudú nə ndí yí. Wo é kwey féél-féélí yé ηkəw á oféél-féélí ó íciyá dî. 19:40 12.7 20:2 13.23 20:6 11.44

shwóŋud. A mú dɛ dúg óbándáshi bwé á bæ bwé mbwúg cínɔŋg wá. ⁷ A mú námá dɛ dúg kúl káándé bwé á wólə mbimbə lúu nə ndí yí, j̄aŋ í á shígé bæ kúl óbándáshi bwé á bæ yí, í á bæ yé fúlá, í mbwúg jé kóómb. ⁸ Na, ŋgwól mpwíín, nyɔɔŋg nyó á tééd wóós yé, mú ka zə nyíi shwóŋud, a mú dúg, a mú *magulə. ⁹ Í á bæ nəcé bwé áshígé fwo mpu wámɔlə sâ í á bæ mícilyád yí, nə Yésus mə jəlá nə bá gwúm. ¹⁰ Ja ómpwíín bwé á shîn dúg ntúni yí, bwé á ka nyiŋgə kə bwádí.

Mariya á Magudála mə dúg Yésus
(Mak 16.9-11)

¹¹ Mariya nyə a lúg tóón, shwoŋ dí kúná-kúnə a ŋgə jii. Nyə á ka námá kə bɔɔlə shwoŋ a ŋgə jii. ¹² A mú dúg wəŋgəles obá nə mikáándé mí áfufumə bwé njúl kúl mbimbə mə Yésus í á bæ í mbwúg yí, nyíga ŋgeε kóómb lúú, nyíga ŋgeε kóómb məkuú. ¹³ Wəŋgəles bwé mú j̄i nyə ná: «Amuda, jí wó ŋgə jii yí?» Nyə nə bwo ná: «Bwé mə yíl Cwámɔba waamə wa, mə ampúyé kúl bwé mə kənd nyə yí.» ¹⁴ A ŋgə ná lás ntúni, a mú yid, a dúg ntəg Yésus tál, nji a kú mpu nə jisə nyə. ¹⁵ Yésus mú ci nə nyə ná: «Amuda, jí wó ŋgə jii yí? Wo ŋgə sɔ zə?» Mariya mú téduga nə muud mə dɛ s̄ey cínɔŋgú fambá wé ŋgə j̄i nyə ntúni éne. A mú ci nə nyə ná: «Cwámɔba, ŋkí wo wé wo ámə yíl nyə, jaawug mə kúl wo ámə kə kənd nyə yí, mə kə ŋwa nyə.» ¹⁶ Yésus mú j̄ɔw nyə nə jíná dé ná: «Mariya.» A mú yid wé Yésus ci nə nyə heburə dí ná: «Rabúni», ntó mə ké ná «Yíguli.» ¹⁷ Yésus mú ci nə nyə ná: «Kú kúnɔya nə mə, nəcé mə afwóyé bád kə wé Sóóŋgú waamə. Yidagú kə jaaw ómínyɔŋgú bəm nə mə zə bád kə wé Sóóŋgú waamə jisə námá Sóóŋgú wún yé, wé Zembí waamə jisə námá Zembí

20:9 Sôlm 16.10-11; Luk 24.26-27; Mis 2.25-31; 1Kr 15.4 20:13 20.2 20:14 21.4; Luk 24.16 20:17 ómínyɔŋgú bəm: Rom 8.29; Heb 2.11-12

wún yé.»¹⁸ Mariya á Magudála músə kə jaaw *ómpwíin ná: «Mə ámə dúg Cwámba», a mú ntâg jaaw bwo nda Cwámba nyə ámə ci ná.

Ompwíin bwə dúg Yésus

(Mat 28.16-20; Mak 16.14-18; Luk 24.36-49)

¹⁹Námə mpwó-kugú á jwôw ηgwúd nə ηgwúd ni, jwów shwénde mə də tééd yí, *ompwíin bwə á bə njów. Bwə á ηgə ji nə mimpumbé minjuwulá, ηgólə fúndə *Oyúden. Seegya ná, Yésus mə cúwo, zə tów bwo tútám, a mú ci nə bwo ná: «Səlugá milâm shí.»²⁰ Ja á mə ci ntáni yí, a mú lwágulə bwo məbwə nə ntúg lú mwɔ́. Ompwíin bwə mú bul gwág məshusug nə dúgúlə Cwámba. ²¹Yésus mú nyingə ci nə bwo ná: «Səlugá milâm shí. Námə nda Dâ nyə á nti mə ná, mə ka námə kənd bî.»²² Ja á mə shîn ci ntáni yí, a mú yámb bwo ηgúl, nyə ná: «Ləgúgá ηkəηkə Shíshim; ²³buud bí mə bá də juu nə *misəm wá, bwə bá də ləg íjuugá; bəηg bí ábúle də juu wá, bwə ábúle də ləg íjuugá.»

Yésus bá Tómas

²⁴Na, Tómas, ηgwól múúd á buud wúm nə óbá, nyəηg bwə á də námə nyingə jôw nə Wáás yé, nyə a shígé bə ja Yésus nyə á zə wóós *ómpwíin bé dí ni. ²⁵Bóól ómpwíin bwə á ka jaaw nyə ná: «Sə báá sə ámə dúg Cwámba». Nyə mú ci nə bwo ná: «Mə jii ná mə dúgúg məluun mə məsún nyədí məbwəd, mə wá nyinó cínəηgú, mə juwo məbwə kúl bwə á juwo nyə kwɔ́ɔ́ ntúg lú mwɔ́ dí yí. Té mə afwóyé dúg íyuug byəηg yí, mə cugé nə ηkul *magulə.»²⁶ Í á ka bə, ja shwénde ncindí nyə a bwəma yí, ompwíin ó Yésus bwə á nyingə bə sēηgyá njów, bənđη Tómas jâη ja. Seegya

20:19 9.22; 14.27; 20.1 20:20 19.34; 20.25, 27 20:21 17.18 20:22
14.16 20:23 Mat 18.18 20:24 Tómas: 11.16; 14.5; 20.27; 21.2 20:26
20.19

ná, Yésus má zə, zə t̄w bwo na t̄tám, mimpumbé mí njúl minjuwalá, a mú ci nə bwo ná: «Səlugá milám shí.»
²⁷ Nyə nt̄ag nə Tómas ná: «Nt̄íg nyiná mbwə gwô wa, dugí məbwə mām; nt̄íg mbwə zə wá wa mǎdí nt̄ug lú mwə dí, yowug ɲgólə sá məshwán, magulǎg.»²⁸ Tómas mú bęsa nə nyə ná: «Cwamba waamə nə Zembî waam.»²⁹ Yésus mú ci nə nyə ná: «Wo má ka magulə nəcé wo dúgúlə mə! Buud bwə ɲgə magulə bwə kú fwo dúg mə wá, báá bwə mə jəla.»
³⁰ Yésus nyə a sá nǎmə mǎól zhwog məshimbá ompwíin bé bwə ɲgə dúg; m̄n̄ mə cúgə cilyá wa kálaad égaád.
³¹ Məwug məsə cilyá wa má məsə shú nə bi máguləg nə Yésus jisə *K̄rist, *Mwân mə Zembî, bí mə ká magulə ntó bí *bə nə cug jíná déd.

21

Ompwíin zanjbá bwə dúg Yésus

¹ Nə ndéé, fwála í á zə c̄; Yésus mú nǎmə nyiŋgə zə lwóya *ompwíin bé nyúul ncindye m̄n̄ Tiberyad. Í á bə nt̄uga: ² nə Shímun Pyêr, nə Tómas bwə á d̄ nǎmə nyiŋgə j̄w nə Wáás yé, nə Natanaêl muud á Kana faan lú Galilê, nə bwân ó Zhébedé, nə bóól ompwíin bé óbá bwə á bə bwə njúl. ³ Shímun Pyêr mú zə ci nə bóól ná: «Mə zə kə shwey óshû». Bwə nt̄ag nə né ná: «Shé mə zə kə.» Bwə mú kə, kə kəwa byóólú. Nji, bwə áshígé bii t̄ə shú búlu n̄h̄.
⁴ Nə ndéé, ja mán í mə zə ɲgə l̄m yí, Yésus mú zə, zə t̄w cínú, ompwíin nda mpu nə jisə nyə. ⁵ A mú ci nə bwo ná: «Nááá, bwân e, bi á bəyé nə búbaalé óshû na?» Bwə ná: «Mbô.»⁶ Nyə nə bwo ná: «Wusəgá wód d̄n̄ kóómb byóól á məbwə məncw̄m, bi é bii óshû.» Bwə mú wusə, wód í mú bii óshû bímbí á nə bwə kú ná nə ɲkul júgə. ⁷ Mpwíin

Yésus nyə á dɔ cɛɛl yé mú ci nə Pyêr ná: «Cwámba wá éne!» Nji Shímun Pyêr nyə a gwág né jisə Cwámba yí, nda nyə á bə shushwáás ná, a mé bwáád míkáándá, mé kɛl nyúúl mǎjúwó. ⁸ Bóól bwé mú ngə zə nə byóól bwé ngə julə oshú lwándúla wódúɔd né cwóó. Bwé áshígé bul bə shwóg-shwóg nə bwûŋ, í á jee bə nji omáda təd*. ⁹ Ja bwé má wóós cínúy yí, bwé mú kwey kuda máág, oshú bwé mbád cínɔŋg, nə íbuléd. ¹⁰ Yésus mú ci nə bwo ná: «Zəgá nə bóól óshú bí mé bii óni.» ¹¹ Shímun Pyêr mú nyingə kəwa byóólúɔd, a mú kə julə wód lwándúlá nə məma óshú təd nə məwûm mátóɔn nə ólól. Oshú bwé á tɛɛm bə ntúni, wód í áshígé nyey. ¹² Yésus mú ci nə bwo ná: «Zəgá də.» Təɔ muud nyə áshígé jî nyə ná: «Wo wá zə?» Bêsh bwé á ngə bwey mpu né jisə Cwámba. ¹³ Né ndeé, Yésus mú shísh, a ŋwa íbuléd yə bwo, a ŋwa námá óshú yə bwo. ¹⁴ Na nyə á bə ja aléel Yésus lwóyálə nyúúl ómpwíin bé dí ja nyə á shîn gwûm yí.

Yésus bá Pyêr

¹⁵ Ja bwé má shîn də yí, Yésus mú jî Shímun Pyêr ná: «Shímun mwâ mə Yuánes, ye wó cɛɛl mə cɔ bímbí búga bwé céél mə yí?» Shímun ná: «Haaw, Cwámba. Wo mpú né mé cɛɛl wo.» Yésus ntâg nə nyə ná: «Wíílúg mə bwán ó nɔwəmbe bâm.» ¹⁶ Yésus mú nyingə jî nyə ja ábée ná: «Shímun mwâ mə Yuánes, ye wó cɛɛl mə?» Nyə ná: «Haaw, Cwámba. Wo mpú né mé cɛɛl wo.» Yésus nə né ná: «Bóg mə mbaagulə incwəmbe.» ¹⁷ Yésus mú nyingə jî nyə ja aléel ná: «Shímun mwâ mə Yuánes, ye wó cɛɛl mə?» Pyêr mú bə nə məcəy mə lâm nə Yésus jílə nyə ja aléel ná: «Ye wó cɛɛl mə?» A mú ntâg bɛsa ná: «Cwámba, wo mpú

* 21:8 Okudé mitəd mimbá. 21:11 Luk 5.6 21:13 6.11; Mat 14.19; 15.36 21:14 20.19, 26 21:15 Wíílúg mə bwán ó nɔwəmbe bâm: 10.14-16; Mis 20.28; 1Pr 5.2

ísâ byêsh, wo mpú ntâg ná mé cɛel wo.» Yésus mú ci nɛ nyə ná: «Wíflúg mə incwəmbe byâm. ¹⁸ Búbálé, mé jaaw wo ná, ja wó á dɛ bə ncwámá yí, woméfwó wo á dɛ cɛɛlə kandá, wo kə kúl wó cɛel kə yí. Ja wó bá bə cwúcwúúl yí, wo bá dɛ téég mábwá, buud oshús dɛ cɛɛlə wo kandá, kə nɛ wo kúl wó shígé cɛel kə yí.» ¹⁹ Na nyə á bə ná, Yésus nyə á ηgə lwágulə mbií shwiy Pyêr mə bá yə yí, shwiy í bá yə Zembî gúmá yí. Ja nyə á shîn ka jaaw nyə ntó yí, nyə á ka ci nɛ nyə ná: «Bɛg mə.»

²⁰ Pyêr nyə á ka yid, a mú dúg *mpwíín Yésus nyə á dɛ cɛel yé ηgə zə nyədí mpús, mpwíín nyə á jágɛwo Yésus bɛd dí ja bwá á ηgə dɛ yí, jî nyə ná: «Cwámaba, zə nyə é kusha nɛ wo?» ²¹ Ja Pyêr mə dúg mpwíín éne yí, a mé jî Yésus ná: «Nyíga nyɛ mə bá shúgula ntɛdɛl?» ²² Yésus mú bɛsa nɛ nyə ná: «Mə ká ci ná a bág cugə kə wóós ja mə bá nyiηgə zə yí, jí í dúg wo cínɔηg yí? Wɛɛ bɛg mə.» ²³ Tééd fwála ni dí, lân mú kyey óbúgula bêsh dí ná mpwíín wɔɔηgú nyə abúle yə. Í njúl ná Yésus nyə a shígé ci nɛ Pyêr ná mpwíín wɔɔηgú nyə abúle yə, nyə yida ci ná: «Mə ká ci ná a bág cugə kə wóós ja mə bá nyiηgə zə yí, jí í dúg wo cínɔηg yí?»

²⁴ Mpwíín wɔɔηg wə ηgə bwiηg isâ íga, nyə wə nyə á cilə byo; sá mé mpú ntâg ná bwiηgúlə yé wúsə nda óbúbálé bwá ηgə magulə ná. ²⁵ Bíl ncúlyá isâ Yésus nyə a sá yí bísə. Byêsh í á mbêm ηgə kə mícilyá dɛ, shí ga bə bíbíyá shú ókálaad ɔ mícilyá myɔɔηg.

Kálaad Zembî : Sə́ á Gúgwáan New Testament in Makaa

copyright © 2014 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Makaa

Translation by: Wycliffe Bible Translators

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Makaa

© 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2018-11-16

